

YENİ ÇAĞ

- **G. Eman, A. Levkovski:** Proletaryanın sınıf müttefikleri
- **Ç. Cagan:** Demokrasi ve bağımsızlık savaşı
- **B. Zaharescu:** RKP'nin IX. Kongresi
- **P. Motta Lima:** Lâtin Amerikada devrimci süreç ve demokrasi

LÂTİN AMERİKA – DÜN VE BUGÜN

Lâtin Amerikada siyasi partiler

OKUYUCULARIMIZIN SORULARI

Apartheid'a karşı savaş

SOSYALİZMİN KURULUŞ MESELELERİ

Sovhoz ve kolhozların ekonomik durumu

ÖZEL SAYFALARIMIZ

Türkiye Komünist Partisi Birinci Sekreteri

Yakub Demir yoldaşın Kominternin VII. Kongresinin 30-uncu yıldönümünü kutlama toplantısında okuduğu rapor

10

Ekim

1965

B A R I Ş V E S O S Y A L İ Z M P R O B L E M L E R İ

Bu sayıda :

Gunnar Eman

İsveçli gazeteci

Aleksey Levkovski

Sovyet gazetecisi

Çetli Cagan

Britanya Gvinesi Halk İlerici Partisi Lideri

Barbu Zaharescu

Romanya Komünist Partisi Merkez Komitesi üyesi

Pedro Motta Lima

Brezilya gazetecisi

TÜSTAV



YENİ ÇAĞ

10

Ekim

1965

Komünist ve işçi partilerinin teori ve enformasyon dergisi

Proletaryanın sınıf müttefikleri

G. Eman, A. Levkovski

Başlıca üç sınıfsal güç

Proletarya ne bir ülkede, ne de dünya çapında tek başına üstüngelemez. Evet, bugünkü dünyada temel sınıf mücadelesi proletarya ile burjuvazi arasındadır. Ama «arınmış» kapitalizm olmadığı gibi, onun sınıf yapısı da bileşiktir. Lenin derki: «... Kapitalist ve yarı kapitalist toplumda yalnız üç sınıf biliyoruz: Burjuvazi, küçük burjuvazi (onun başlıcası köylülüktür) ve proletarya».

Ölmekte olan sömürücü kapitalist düzenin güçlerine karşı ortak savaşta işçi sınıfının öteki emekçi tabakalarla sınıksız ittifak kurması zorunluğunu bilimsel sosyalizm teorisi sağlam temellere oturtmuştur. Sosyalist devrimin strateji ve taktiği, hepsi bir yana, bunun özü, belli bir ülkede, belli bir aşamada, ortak savaş temelleri üzerinde, genel ödevleri gerçekleştirmek işinde, eninde sonunda sosyalizmin üstüngelmesini sağlayacak savaşta proletaryanın başka sınıf güçleriyle ittifak kurması için özellikle yollar ve yöntemler bulmaktır.

Burjuvaziyle proletarya arasında kalan ara sınıf güçlerine, Marksist dilde, çoğu zaman, küçük burjuvazi denilir ve bunlar bir kategoriye sokulur. Oysa, ara güçlerin ekonomik temelleri, terkipleri, durumları ve ideolojileri yerinde saymıyor, değişiyor.

Geçen yüzyılda, Marksizmin kurucuları, proletarya devriminin üstüngelebilmesi için ona köylü harplerinin ikinci bir baskısını eklemek gerektiği

tezini ileri sürdüler. Bu tez kapitalist dünyanın bugünkü koşullarına uygulanabilir mi? Devletçi kapitalizmin Batıda bu «ekleme» niteliği değişiyor mu? Devrimci hareketi geliştirmek için bu sorulara karşılık vermek canlı bir zorunluktur.

Emekçiler ve sömürülen sınıflar

Küçük burjuvazinin mülkiyeti vardır, üstelik üretim araçları üzerinde de. Ama kendisi de çalışıyor. O hem mal sahibidir, hem emekçi, hem patronur, hem işçi. Bu sınıfın sosyal varlığının, yaşantısının her yönüne işliyen ikiliğin derin kökleri buradadır. Kapitalist devlette küçük burjuvazi, büyük sermayenin her zaman ezdiği, sömürdüğü bir sınıftır. Ama gene de, durumunun kendine göre özelliği (ve mülkiyet karakteri) yüzünden küçük mal üretmenlerinin sömürülme niteliği, biçimi, yöntemi işçinin sömürülme niteliğinden, biçiminden, yönteminden farklıdır.

İşçi sınıfı da, küçük burjuvazi de, objektif olarak, kapitalist sömürmeğe karşı savaşırlar, ama çoğu zaman başka türlü savaşırlar. Gene de bu başlıca iki emekçi sınıfı birbirine biteviye yaklaştıran, küçük burjuvazinin ham hayallerini sürekli yıkan, dağıtan canlı etkenler vardır. Eskiden küçük burjuvazinin kapitalizme karşı çıkışları ve savaşları, tarih içinde ömrünü yitirmiş toplumsal üretim biçimlerini savunmakla bağlıydı. Şimdi onun durumu kökünden değişmeğe başlamıştır.

Küçük burjuvazi yalnız tarihsel bir kategori değildir. Tarihsel gelişmenin akışında, küçük burjuvazinin içinde ayrışmalar, bölümleri arasında yer değiştirmeler, gruplaşmalar oluyor. O, değişik dönemlerde, değişik ülkelerde aynı şey değildir. Onun terkiibini, kendine özgü politikasını, örgütlerini, ideolojisini değişen koşullar içinde, yahut prensip bakımından bütünü başka koşullar içinde her zaman dikkatle incelemek gerek. Bu sınıfın, öteki iki sınıftan nitelik farkı, kapitalizmin gelişmesiyle dağılması, parçalanmasıdır. O her zaman kendisinin çöküş ve dağılışı bulutları içindedir. Reel, gerçek hayatta, küçük burjuvazinin «cetbeced» tabakaları olan zanaatçıların ve köylülerin ekonomik bakımdan zayıflamaları başta gelir. Bu olay onların doğrudan doğruya yerlerinden atılmalarıyla değil, çoğu zaman ekonomik hayatta rollerinin daralmasıyla, yaşam koşullarının kötüleşmesiyle, geçim darlıklarının artmasıyla oluyor. Bu süreç uzundur. Bazan belli bir oranda sallantısız kalır, yerinde sayar. Ama genel çizgileriyle özelliği böyledir. Örneğin, Amerikada 1820'de işçilerin dörtte üçü tarımda çalışıyordu. 1880'de çiftçilerin oranı yarıyana indi. 1949'da bunların sayısı, memlekette kendi başına çalışanların sekizde birine düşmüştür. Küçük çiftçilerin hem oran, hem mutlak sayı bakımından azaldıkları meydandadır. Bundan sonraki yıllarda bu süreç kesilmemiştir. 1945'den 1960'e kadar küçük çiftçilerin sayısı, aşağı yukarı dörtte bir 1,5 milyon eksilmiştir. İskandinavya ülkelerine de bakarsak aynı şeyi görürüz. Norveçte tarımda çalışan ehalinin sayısı 1930'la 1960 yılı arasında 838 binden

547 bine, orantısı ise iki misli, % 29,8 den % 15,2'ye düşmüştür. İsveçte 1945'ten 1965 yılının başına kadar köylünün sayısı 800 bin azalmış ve bugün 275 bindir. Başka bir deyimle % 8'dir. Gelişmiş kapitalist ülkelerde bunun benzerini görürüz. Dahası var. Bu eğilim, bu süreç bundan böyle de gidecektir. Resmi hesaplara göre, Amerikada 1975 yılında, tarımda çalışanların sayısı 3 milyon 900 bine, % 4,5'ğa düşecek. İsveçteyse, 1982 yılında % 5'e, 165 bin kişiye inecektir.

Kent küçük burjuvazisin, yani onun ikinci tabakasının başına da, çoğu başka türlü olmakla beraber, aşağı yukarı onun eski kuşaklarının başlarına gelenler tekrar edip gidiyor. Küçük burjuvazinin bu kolu da boy atamıyor, onu finans sermaye durdurmuştur. Bugün artık durumunu yitiriyor. Maddi üretim alanında pozisyonlarını terk ediyor. Fabrika üretimine uyararak, işi tamirciliğe yahut endüstri mallarını sürmiye «dökerek» tutunmak çabası savaşın sürüp gittiğini gösterir. Oysa özel tekellilik, küçük alış veriş, küçük bezirgânlık alanına da yavaş yavaş dalıyor, bu işle uğraşanları işsiz bırakıyor, yaşama koşullarını bozuyor. Çöküş ve dağılıp sürecinde, çağına ve ülkesine göre, geçici sosyal gruplar ve grupçuklar kısa veya uzun bir zaman yaşıyorlar, daldan dala geçiyorlar, (kimi küçük burjuvadan basbayağı burjuva oluyor, kimi küçük burjuvadan proleter oluyor).

Amerikan ahalisinde küçük çiftçi bölümü azaldığını gösteren istatistikler, küçük burjuvazinin «tükenen» kolu hakkında genel bir fikir veriyor. Ama, onun çöküşünü, dağılıpını göstermiyor. Çünkü, geri kalan küçük çiftçiler de içinden yıkılıyor, mülkiyetini, tapusunu yitiriyor. Daha 1890 yılında küçük çiftliklerin yarısı, 1930'daysa dörtte üçü ipotekte, rehindeydi. 1945'te küçük çiftlik sahipleri, memlekette kendi başına iç gören ehalinin ancak % 6'sını tutuyordu. Üstelikte bunlardan bir çoğu da kapitalist işletmecilerin elindedir. Görülen sürecin tıpkısı zanaatçıları da sarmıştır. Norveçte zanaatçıların mutlak sayısı 1920 yılında 93 binden 1960 yılında 124 bine yükselmiştir. (Kendi başlarına iş görenlerin oranı % 8,8 den % 10'a yükselmiştir). Ama bunlar arasında gündelikle, ücretli çalışanların sayısı daha fazla yükselmiştir: 56 binden 107 bine çıkmıştır. Demek, önümüzde küçük burjuvazinin yaşama «alanının» kesin daralması, onun hızla aratan yokluğu duruyor. Burjuva karargâhından kara niyetli yazarlar bağırıyor: «Ama hayatta herşey bileşiktir, Marksizm yanılıyor», diyorlar. Evet, hayat bileşiktir. Yukarıda söylenenler de küçük burjuvazinin yalnız ayrı ayrı tabaka ve bölümlerinin azaldığını gösteriyor. V. I. Lenin, sanki özellikle bu çeşit eleştiriciler için olacak, eski küçük burjuvazinin dağılıp sürecini inceledikten sonra diyor ki: «Ama tarımda ve endüstride küçük burjuvazinin «kenara itilmesi» ile yanyana «yeni orta bir tabaka»... yeni bir küçük burjuva tabakası, bir aydınlar tabakası doğuyor ve gelişiyor. Kapitalist toplumda bunların da yaşamaları gittikçe zorlaşıyor. Bunlar da, yığınlarıyla, bu topluma küçük üreticiler gözüyle bakıyorlar».

Bu yeni tabaka nedir? Durumu nedir? Lenin bu soruyu cevaplandırıyor: «Kapitalizm halk emeğinin her alanında memur sayısını özel bir hızla artırıyor, gittikçe daha çok aydın istiyor. Aydınlar, öteki sınıflar arasında, kendine göre bir durumu vardır. Bir yandan bağları ve görüşleriyle bir parça burjuvaziye, öte yandan bir parça da ücretli işçiye yanaşır. Kapitalizm aydınların özgürlük durumunu elinden aldıkça onu bağımlı ücretli duruma sokuyor, onun yaşama düzeyini düşürüyor».

Kapitalist üretim yönteminin gelişmesi aşamaları aynı zamanda sözünü ettiğimiz sınıfın durumunda, terkinde, yapısında süregelen değişikliklerin de aşamalarıdır. En önemlisi de bu sınıfın oranlı ekonomik bağımsızlığını büyük çapta yitirmesidir, büyük sermaye tarafından sömürülmesinin hızla artmasıdır. Tekelci sermaye çağıyla küçük burjuvazinin çıkışları gitgide daha belirli, daha keskin bir tekel düşmanlığı yönünde gelişmektedir.

Yeni orta tabakalar ve hangi sınıftan oldukları

Kapitalizmin genel buhranı döneminde, Batı ülkelerinde aydınların rolü arttı. Bu olayın modern bilimsel teknik devrime rastlaması olağanüstü değildir. XIX. yüzyılın tipik aydını olan özel doktoru, avukatı, gazeteci, ressamı gitgide ikinci plâna itiliyor, mühendisler, teknisyenler, yönetmenler, devler memurları öne geçiyor. Böylece, yeni orta tabaka denilen bir problem ortaya çıktı.

R. Mills'in, 1951'de basılan: «Beyaz yakalıları, Amerikan orta tabakaları» kitabı, hemen, bu konu üzerinde büyük bir ilgi topladı. «Beyaz yaka» yeni orta tabakaların takma adı oldu. Kitap şu satırlarla başlar: «Beyaz yakalıları sessizce bugünkü toplumun içine kaydılar. Bunların geçmişle her hangi bir ilişkileri varsa da bu, üzerinde durulacak bir olay değildir. Bunların arasında her hangi bir amaç varsa, bu da onları bir dayanışmaya götürmez. Onların her hangi bir gelecekleri varsa, bu da onların ortak bir çabası değildir. Eğer onlar her hangi bir şeye özeniyorlarsa, o da orta yoldur. Ama bu orta yol da varılacak bir şey değildir. Kuruntularındaki toplum da bir hayal yoludur. İçten ayrılmışlar, parçalara bölünmüşlerdir, dıştan daha kuvvetli güçlere bağılırlar». Bu niteleme onların ikili özünü, durumunu kapsıyan öfkeli, ısırtıcı bir nitelemedir, ama pek te adaletli değildir.

Yeni orta tabakaların gelişmesinde, XIX. yüzyılla XX. yüzyılın başlarına kıyasla (1870 yılından 1940 yılına kadar) köklü bir değişiklik vardır. Amerika'da eski orta tabakaların (özellikle kent ve köy küçük burjuvazisinin) oranı % 33'ten % 20'ye, 1954 yılında % 11,9'a düşmüştür. Yeni orta tabakaların (yani memurların ve aydınların) oranı ise 1870'ten 1940 yılına kadar % 6'dan % 25'e, 1954'te % 32,2'ye yükselmiştir.

Toptan bunların bölümü hemen hemen değişmemiştir, yarıyanya yaklaşık kalmıştır. En yeni tabakalarda da değişiklikler olmuştur. Bütün bu orta tabakalarda yönetmen kategorisi 1870'te % 2'den 1940 % 6'ya, ücretli

«serbest» meslek sahipleri % 4'ten % 14'de, ticaret bürolarında çalışanlar % 7'den % 22'ye yükselmiştir. Yeni tabakalarda bunların oran payı % 40'ı bulmuştur. İsveçte memur sayısı, yalnız 10 yıl içinde (1950–1960 arasında) 843 binden 1 milyon 134 bine fırlamıştır, yani % 34,5 artmıştır. Norveçte, 1900–1960 arasında bu sayı artışı, 92 binden 350 bine çıkmıştır.

Bu değişiklik doğrudan doğruya toplumsal üretimin gelişmesiyle, toplumsal iş bölümünün artması ve niteliğinin değişmesiyle bağlıdır. Örneğin, 1953 yılında Amerikada, doğrudan doğruya endüstrii üretimi alanında, iş başında 33,3 milyon insan çalışıyordu. 1965'te bunların mutlak sayısı 31,4 milyona, oranı ise % 45'e düşmüştür. Buna karşılık «hizmet» servisleri alanında (banka-fnans ve devlet kurumlarıyla beraber) çalışanların oranı artmıştır. 1920'den 1965'e kadar bunların sayısı 18,6 milyondan 38 milyona yükselmiştir. Söz yok, bu değişikliğin bir kısmını da kartlaşan tekelci kapitalizmin asalaklığı doğurmuştur. Yeni orta sınıfların çiçek açması, biraz da, tekelci devlet toplumunun üst kat halkalarındaki süreçlerden, her şeyden önce devlet mekanizmasının dev ölçülerde kabarmasından ve eyleminin artmasından ileri gelmektedir.

«Beyaz yakalılar» kategorisine girenlerin mutlak sayılarının ve oranlarının ileride de artacağı beklenmektedir.

Şimdi karşımıza başlıca bir soru çıkıyor: Yeni orta tabakaların artması, yeni küçük burjuva tabakaların da büyümesi mi demektir? Hemen, hayır demek gerek. Yeni orta tabakaların ortaya çıkması, kapitalist toplumdaki her üç temel sınıflarda değişikliklerin, gelişmelerin olması, başlıca olarak ücretli emekçilerin artması demektir. Bugünkü kapitalist toplumda ara sosyal güçler, artık öyle toptan ve oldumolusu küçük burjuvazi sınıfına akatarılamaz. R. Mills, «beyaz yakalılar» pramidini çok güzel çiziyor. Gerçekten de, bu pramidin doruğunda burjuvazinin, biraz da büyük burjuvazinin yeni elemanları oturuyor. Orta «tabakası» küçük burjuvazidendir. Ana yığını, temel kısmı ücretli emekçiler sınıflardandır. Pramid, nitelik bakımından bir saydan değildir, değişik sınıflardandır, bundan ötürü de yalnız bir biçimdir.

Yeni orta tabakaların hızla olgunlaşması, küçük burjuvazi için pek çelişik ve iki yönlü bir önem taşımaktadır. Mesele bu yeni tabakalardan yalnız bir kısmının küçük burjuvaziden olması değildir. Onların büyümesi yalnız bir korunma biçimi olması, küçük burjuvazinin önemli kaymak tabakasının bazan artması da değildir. Mesele bu tabakaların içten çökmesi, dağılması biçimidir.

Küçük burjuvazinin bir kısmı gerçekten de «bedenini» yitiriyor, «madde-sini», yani mülkiyetini kaybediyor. Sözü edilen «serbeste» meslektir. Doktor, kendi malı olmanın kilinikte çalışmak, avukat bir büroya girmek zorundadır. Kendi takımlarıyla çalıştığı muayene bürosu yerine modern kilinik, fotoğraf atelyesi yerine laboratuvar meydana geldi. Bunlar başkasının malı. Meslek sahibi, başkasına (bir veya birkaç kapitaliste) kâr sağlayan bu işletmeler de ücretlidir, gündelikçidir. Bilimsel araştırmalar yapan kapita-

list işletmelerde, örgütlerde çalışanların sayısı özellikle artıyor. Doğrudan doğruya üretimde çalışan bilgin mühendise gelince, o çoktan üretici işçi kadrosunun tümüne girmiştir.

Gerçek hayatta bunun tamtersi eğilim de görülüyor. Kapitalizmin gelişmesiyle proletaryanın ve burjuvazinin yapısında iç değişiklikler oluyor. Bunların gövdesinde «sarıp solanlar» bu sınıf lardan dökülüyor, küçük burjuva tabakalarına düşüyor. Öte yandan bu sınıfların yeni kolları, belli bir geçiş süresinden sonra, küçük burjuva dünya görüşüyle, belli bir ölçüde, «hastalanıyor». Bu olay işçi aristokrasisinde, sonra orta tabakaların önemli bir kısmında görülüyor. Demek, işçi sınıfının yapısındaki değişikliklerle bağlı olarak bu sınıfta küçük burjuva etkilerinin kalması veya bunların tepmesi, proletaryanın yalnız ömrünü geçiren tabakasına değil, onun yeni doğan tabakasına da (hem maddi üretim alanında, hem onun dışında) değişiyor.

Yeni orata tabakalar bir sınıftan değil, birkaç sınıftandır. Böyle olmakla beraber, onların üretimde ve toplumdaki gerçek yerleri, aşağı yukarı (daha çok görünüşte), küçük burjuvazi için tipik olan orta bir durum (psikolojik ve politik durum) yaratıyor. Bundan ötürü, bunlar arasında küçük burjuva ideolojisinin kalması, yahut bunun yeni biçimlerle, çizgilerle, ölçülerle, farklarla benimsenmesi, kavranması şaşılabacak bir şey değildir.

Sonuçta çapraşık, paradoks bir durum ortaya çıkıyor: İşçi aristokrasisi ve orta tabakaların belli bir kısmı, ekonomik bakımdan, proletaryanın katımında bir parçadır, ideolojik (ve politik) bakımdan, çoğu zaman, küçük burjuvazinin etkili bir grubudur. Bundan ötürü, özellikle proletaryanın dünya görüşünün aklı için savaş aralıksızdır. Çünkü, küçük burjuvalığı yenmek veya ona yol vermemek uğrunda yürütülen savaş işçi sınıfının birliğini sağlamak ve kurmak için, sonra onunla ara sınıfların güçleri arasında sağlam bağlantı kurmak, bunların bağlaşıklığını sağlamak vazgeçilmez önemli bir şarttır. Bugün bu problemlerin her iki yönü öylesine iç içe girmiş ve birbirine örülmüş ki, proletaryanın birliğini sağlamak yolu, belli bir ölçüde, küçük burjuvazi ve orta tabakalarla kurulacak ittifaklardan geçer. Demek ki, «yeni orta sınıfın» büyümesi, bugün kapitalizmin çerçevesi içinde küçük burjuvazinin yalnız bir evrim geçirmesi değil, bir de burjuva ve işçi sınıflarında yeni tabakaların doğmuş olmasıdır. Kapitalist toplumdaki temel sınıfların yapısında böylesine önemli bir değişiklik kendisini sınıf savaşı biçimlerinin ve yöntemlerinin değişmesinde, yeni savaş alanlarının ortaya çıkmış olmasında gösteriyor. Bu yeni durum, emekçilerin sınıf birliğini ve bağlaşıklığını kurmak işinde şartların ve biçimlerin de konkreleştirilmesi gerektiriyor.

Küçük burjuvalıkla savaşta zorluklar

Kapitalist toplumda birbiriyle uzlaşmaz sınıflar ortasında küçük burjuvazinin arada kalma durumu onun dünya görüşünü de etkiliyor. V. I. Lenin,

durmadan, biteviye uyarmıştır: «Küçük burjuvazi yaradılışından iki yönlüdür. Bir yandan proletaryaya, demokrasiye meyleder, öte yandan gerici sınıflara yönelir. . . . Küçük mülkiyet sahibi olduğundan, durumunu kuvvetlendirmek için, proletaryaya karşı egemen sınıflarla birlik kurabilir». Kapitalist toplumda küçük burjuvazi, proletarya ile burjuvazi arasında her zaman savaş hedefi ve alanıdır. Bu savaşın durumu, biçimi çağına, zamanına ve ülkesine göre değişir, gider. Fakat onun içindeki ikilik, öteki sınıflar onu başka başka yönlerle çeken aykırılık küçük burjuvaziye sallantılı bir güç yapıyor: Geçmiş onu burjuvaziye, geriye, geleceği onu ileriye, proletaryaya itiyor. Ancak uzun ve çok pahalıya mal olan (tarihsel bakımdan) deneylerden sonra o, proletarya ile burjuvazi arasında gittikçe daha olumlu bir seçim yapmağa başlamıştır. K. Marks der ki, küçük burjuva temsilcileri, uzlaşmaz sınıf zıtlıklarını yok etmeye değil, çoğu zaman bunları yatıştırmağa, «uygunlaştırmağa» çalışırlar: «Küçük burjuvazinin, güya prensip olarak, yalnız kendisinin bencil sınıf çıkarlarını sağlamak çabasında olduğunu sanmak gibi dar bir görüşe düşmemek lâzımdır. Tamtersine o, kurtuluşunun özel şartı, bu durum, aynı zamanda, ancak bugünkü toplumu da kurtarabilecek, sınıf savaşını kaldırabilecek ortak genel şartların özü, temeli olduğuna inanıyor».

Küçük bireycilik huyu, küçük burjuvazinin yaşama şartlarından doğmuştur. Onun ekonomik dağınıklığı, eninde sonunda, birbiriyle çatışan görüşlerin, akımların, örgütlerin ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Bakarsınız, bu veya şu dönemde, bu veya şu ülkede bu sınıfın içinde, çoğu zaman birbirine düşman, ayrı bir direnme (ve eğilim) az çok kendisini açığa vurur. Küçük burjuvazinin içindeki çelişik nitelik, zaman zaman onun ayrı ayrı kollarında toplanır, dışarıdan» karşıkarşıya gelir, kendi içinde karşıt savaşa tutuşur, fikir ayrılıklarına düşer. Öyleki, toptan onun sınıf anlamı (özellikle politik bakımdan) karmakarış olur, kararır. Bu parçalanma son derece önemlidir. Çünkü bu olay, bu sınıfın birbirine aykırı «uçları» bazan barikadın iki tarafına neden düştüğünü, bütün küçük burjuvaziye toptan kendinden yana çekmek proletarya için neden çok zor olduğunu ve küçük burjuvazinin bölümleriyle uğraşmak neden gerektiğini anlatır.

Küçük burjuvazinin ekonomik yaşama şartları son derece sallantılıdır, boyuna değişir. O, bunun nedenlerini uzun zaman anlayamaz. Kendi başına bir değişiklik te hiç yapamaz. Bu sınıfın politik hayatındaki sallantılar da, objektif olarak, buradan gelir ve gelişir. Sistemli, sürekli, sağlam ve ortak bir yığın savaşı yürütmekteki olağanüstü zorluk buradan gelir.

Tarih, üç başlıca sınıf arasında nice kombinezonlar kurmuştur, onların bağlaşma ve ayrışmalarını taramıştır, denemiştir. Bu kombinezonların ve bağlaşıklıkların biçimi, durumu, nüansları, çizgileri çağdan çağa, devletten devlete öylesine değişir ki, geçmişte bunların bir soydan oldukları, «tarafklar» arasında karşılıklı ilişkilerin temel benzerlikleri tanınmaz olur, çoğu zaman sanırsın birbirlerini tüm inkâr ederler. Burjuvazinin ve pro-

letaryanın küçük burjuvaziye karşı tutumları üç biçimde ortaya çıkar: Dayanışma, tarafsızlık ve savaş.

Küçük burjuvaziye kazanmak için proletarya ile burjuvazi arasındaki sınıf savaşının koşulları ve biçimleri, bulunduğu o çağın, o ülkenin konke olarak bilinmesini ister. Bu savaş bütün alanları: Ekonomik, politik, ideolojik ve kültürel bütün eylemleri kapsar. Eninde sonunda özellikle kesin üstünlük sağlayan en kuvvetli araç devlet egemenliğidir. Küçük burjuvazi ve orta tabakalarla sağlam birlik kurbak, bunları kendinden yana çekmek çetin, uzun ve zahmetli bir iştir. Üstüngelmek için onların görüş açılarını genişletmek, onların kör inançlarını sağ duyularının yenmesine yardım etmek gerek.

Ara sınıf güçlerinin dünya görüşleri değişmez değildir. Bu görüşler, bu güçleri saran toplumun gelişmesiyle, bulundukları ortamda kendi yapılarının değişmesiyle evrimler geçirir. Sonra, küçük burjuvazinin kiminle ve nasıl bir sınıf koalisyonu kurduğu, hangi sosyal tabakaların onunla işbirliği ettiği, bu olay, kesin bir önem taşır. Çünkü, belli bir aşamada onların nasıl bir nitelik taşıdıkları, gelecekte ne biçim alacakları buna bağlıdır.

Küçük burjuvazi dağılırken geçici değişik tabakalar ortaya çıkar. Çoğu zaman bunlar, küçük burjuvalığın ayrı ayrı yönlerini yayarlar. Bu eğilimleri bazan aşırı devrimcilik ve kontra devrimcilik gibi birbirine aykırı uçlara götürürler.

Küçük burjuvazinin küçük mülkiyetçi durumuyla, biraz da ve belli bir ölçüde sömürücü olmasıyla bağlı ve özellikle burjuvazi ile birlik olduğu zamanlar onun açılıp serpilme dünya görüşüne biz, küçük burjuvalık deriz. Söz yok, bu görüş, kendisinin emek eylemlerinden ve burjuvazinin onu sömürmesinden doğan emekçi ideolojiyle sınıksı bağlıdır, örülmüştür. Küçük burjuvazinin ideolojisindeki bu ikilik, uzun yıllar süren gergin politik savaşı çözemez, onun üstesinden gelemmez. Oysa küçük burjuvazi, proletarya dünya görüşünün gittikçe artan uyanıcı etkileri altındadır. Bu da, onun ideolojisindeki «emekten» gelen bölümün üstüngelmesine yardım ediyor. Ama, küçük burjuvalık varoldukça (uzun zaman ondan sonra da) küçük burjuvalık ortadan kalkmıyor, «emek ilkeleri» öyle yağdan kıl çeker gibi üstüngelmiyor. Küçük burjuvalık bir çok defalar geri tepiyor, hem de bazan çok kötü geri tepiyor.

Ancak emekçi sınıfı ile küçük burjuvazinin değişik tabakaları arasında sıkı bağlaşımlarla, bu yolla (her zaman konke olaylar üzerinde, en canlı sorunlar üzerinde prensip bağlaşımlarıyla) iki sınıf ittifak kurabilir. Ama bunların birbirleri üzerinde dünya görüşlerinin etkileri karşılıklıdır. Değişik zamanlarda işçi sınıfının değişik bölümleri üzerinde, hattâ bölge çapında onun bazı kolları üzerinde, küçük burjuva huylarının etkileri başka başka olabilir. Proletarya örgütlerinin pratik çalışmalarında bu özellikler çok önemlidir.

Tekelciliğe karşı geniş cephe

İşçi sınıfıyla küçük burjuvazi ve bütün orta tabakalar arasında tekcephe kurmak, onu yaşatmak için bugün devletin tekelci ekonomik politikasına karşı birlikte savaşmak şarttır. Artık basmakalıp istemler (ağır vergileri protesto etmek v.s.) yeter değildir. Çünkü ara sınıf güçlerinin, kendileri için çok canlı, devletten çok önemli istekleri vardır. Bu güçler bugün artık, ekonomik eylemlere devletin belli biçimde karışmasını istiyorlar. Ama bu istemlerin gerçekleşmesi işçi sınıfıyla küçük burjuva yığınlarının el birliği etmelerine bağlıdır. Ancak böyle bir savaşla başarılı sonuç kazanabilirler. Bütün emekçi tabakaların elbirliğiyle sağlam hareket edebilmeleri için gerekli temel, objektif bakımdan, alabildiğine genişlemiştir.

Küçük burjuva tabakalarını kazanmak için proletarya ile burjuvazi arasında giden sert çatışmada ekonomik sorunlar ve örgütler gittikçe daha fazla rol oynuyor. Burjuvazi, özellikle onun tekelci üst katı, küçük burjuvazi ve orta tabakaları kendisine bent etmek için, her yana kol salmış, devletle örülü tekelci ekonomik kurumlardan daha fazla yararlanmağa çalışıyor. Ama çıkarlarının ayrı olması bu sosyal grupları, yalnız devletin ve başkalarının ekonomik örgütlerine, bu ekonomik organların yalnız eylemlerine değil, onların yapısına karşı da birbirinden başka türlü davranmağa zorluyor. Ara sınıf güçlerini sömürmek ve onların varını yoğunu ellerinden çekip almak için tekellerin kullandıkları kurumları ara güçler de kendilerini savunmak yolunda kullanmak çabasını gösteriyor. Burada da önümüze yeni bir olay çıkıyor: Yeni orta tabakalar, ömrünü yaşamış üretim biçimlerini yalnız korumak değil, onun yepyeni biçimlerini de değiştirmek, geliştirmek gayretindedir. Böylece, kapitalist toplumun sınırları içinde bile, önemli ekonomik ve başka reformlar uğrunda, küçük burjuvazi ve bütün orta tabakalarla birlikte hareket etmek için proletaryanın önünde yeni bir olanak daha açılıyor. Bu, reformizm değildir. Bu, aynı zamanda, sınıf güçleri dengesini değiştirmek, konkre olarak ilerde sosyalist oluşumlara girişmek için olanak yaratmak savaşıdır. Bundan ötürü, ekonomik örgütlere (en başta değişik biçimlerdeki kooperetiflere), devletin alt kurumlarına (belediyelere v.s.), değişik kamusal, kültürel, ispor ve daha başka birliklere gereyince, doğru yanaşmak bugün her zamankinden çok daha önemlidir.

Örneğin, İtalyan Komünist Partisi, devletle örülü tekelci kapitalizmin yapısında, sınıf savaşı alanında, onun biçimlerinde meydana gelen değişiklikleri sosyalist topluma geçmek için yeni yollar aramak işiyle doğrudan doğruya bağlıyor: «Bu koşullar içinde bağlaşma sistemlerini genişletmek ve savaş yöntemlerini yenilemek işçi sınıfı için son derece zorunluktur. Bu yolda yalnız tarım proletaryası ve fakir köylülerle değil, küçük mülkiyet sahibi köylü yığınlarını, kent ve köylerin geniş orta tabakalarını, aydınları da kucaklayarak, bağlaşıklık temeli üzerinde sosyalizme gitmek için hem zorunluk, hem olanak vardır. Böyle bir bağlaşıklık kurmak için,

ekonomik ve politik nitelikleri olan geçici amaçlar uğrunda savaş, parça parça istemler elde etmek savaşı kesin bir önem taşır. Bu yolda savaş, büyük sermayeyi izole etmek, ayırmak, burjuvazinin blokunu yıkmak, tekeli gruplarla savaşta daha ileri mevziler elde etmek, devleti demokratlaştırmak, ekonomik ve sosyal reformları sağlamak olanaklarını yaratır, egemenliğe geçmek için işçi sınıfına yeni yollar açar».

Komünist partileri, ittifaklar kurmak, karşılıklı tolerans yapmak olduğunu anlıyor ve ittifak için ellerinden geleni esirgemiyorlar. Fransız Komünist Partisinin XVII. Kongresindeki konuşmasında Valdek Roşe yoldaş: «Komünist partimiz, dedi, öteki demokratik partilerle, gruplarla ortaya koyup tartışmalara temel olabilecek, işçi sınıfıyla emekçi köylülük, aydınlar, kentlerdeki orta tabakalar arasında konke ittifaklar kurmaya platform olabilecek konke teklifler işlemiş ve bunları ileri sürmüştür».

İsveç Komünist Partisinin XX. Kongresinde, partinin şimdiki başkanı K. Hermansson: «İşçi hareketi, dedi, ücretli çalışanlardan başka, toplumun öteki sınıfları arasından, serbest meslekçiler, köylüler, ekonominin çeşitli kollarındaki küçük işletmeciler arasından, köklü reformlardan ve demokrasinin genişletilmesinden yana yana olan olanlar arasından kendisine tarafta kazanmak, müttefik bulmak zorundadır».

Belçika Komünist Partisi Merkez Komitesi Politik Bürosu üyelerinden Gaston Mülen, orta tabakalarla bağlaşıklıklar kurmak sorununu enine boyuna inceliyor ve şöyle yazıyor: «Gericiliğin yanında gene onun itici yedeklerini görüyoruz. Politikamızı gerçekleştirmek için bu «hasımları» dost yapmalıyız. İşte bütün mesele.

Sosyal Hristiyan Partisini, Hürriyet ve İlerilik Partisini, kentlerde ve köylerde orta sınıfların önemli kısmını gericiliğin etkisinden kurtarmakla işçi hareketi, tekellere karşı cephe kurmak ve böylece, sosyalizme gitmek eylemine engel olan gerici güçlerin elindeki araçları azaltmış olur. İşçi sınıfıyla orta tabakalar arasındaki bağlaşıklık bu süreci hızlandırır. Demek, orta sınıfların istemleri, durumlarından hoşnut olmamaları genellikle işçi sınıfının istemlerine yakındır.

... Gericik tehlikeyi çok iyi anlıyor. Orta sınıfların önemlice kısmının onun etkisinden çıktığını seziyor. İşte özellikle bundan ötürü gericilik, bir yandan işçi hareketinin sollaşmasını frenlemek, öte yandan orta tabakaları kendi etkisi altında tutmak için büyük bir çaba gösteriyor».

Batı Almanya'da da işçi sınıfıyla öteki emekçi tabakaların birlikte savaşlarını kuvvetlendiren olanaklar beliriyor. Alman Komünist Partisi Merkez Komitesi Genel Sekreteri Maks Reyman: Bu süreç, diyor, «... şimdiye kadar HDS ve HSS partileri için bir oy küpü olan köylülüğün önemli kısmı arasında, zanaatçılar arasında gelişmektedir. Kentlerin orta tabakaları da, sermayelerin az ellerde yığılmasını, Bonn hükümetinin orta tabakaları ezen vergi, ekonomi ve finans politikasını protesto ediyor».

Küçük burjuvaziyi, bütün orta tabakaları ekonomik, toplumsal ve politik yaşantı da, bir gelenek olarak, değişik ve birçok örgütler, partiler temsil

eder. Bunların kendi örgütleri de vardır. Bunlardan bazıları, hele sendikalar daha savaşkan, daha canlı ve aktiftir. Ama bir çokları da kendi içine kapalıdır, lonca niteliği taşır. Evet bunların içinde de uyuşukluğa karşı, demokrasi ve işçi düşmanlığına karşı, kör inançlara karşı bir direniş vardır. Küçük burjuvazi ve orta tabakalarla proletaryanın geniş ve savaşma kurması problemi bunların toplumsal kurumlarla olan bağıntılarını da içine alırsa da, iş buraya kadar varmamıştır. Bu problem çok daha geniştir.

Tekelciliğe karşı demokratik birlik ve bağlaşma emekçilerin günlük savaşlarıyla, onların günlük ve çok daha derin (ve yarınki) ihtiyaçlarını sağlamak için yürüttükleri savaşla kurulur.

Bugün kapitalizmin gelişmiş olduğu ülkelerde bu savaşlar, finans oligarşinin her yana hükmeden ekonomik ve politik saltasını sınırlandırmak ve kaldırmak, demokrasiyi korumak ve yenilemek, bütün ilerici eğilimleri ve oluşumları geliştirmek uğrunda oluyor. Tekelciliğe karşı hareketin bugünkü aşaması Fransada derin demokratik dönüşümler için, Italyada yapıcı reformlar için olan savaşlarla geçiyor. Milletin bütün ilerici güçlerini birleştirmek, demokrasiyi ve halkın geleceğini savunmak için ne kadar canlı bir önem taşıdığını Yunanistandaki son olaylar bütün açıklığıyla göstermiştir.

Bir dünya harbinin kopmasına yol vermemek direnişi, dev ölçülerde önem taşıyan bu görev, birlik ve bağlaşma çabasını hızlandırıyor. Amerikada yurtdaş haklarını savunma hareketine küçük burjuvazi ve orta tabakalardan önemlice bir bölüm aktif surette katılıyor. Bu olay boşuna değildir. Viyetnam ve Santodominiko'da Amerika Birleşik Devletlerinin giriştiği iğrenç silâhlı arısmaya karşı başlayan protestolar, Amerikan yüksek okulları öğretmen ve öğrencilerinin hareketleri bu olayı çok açık yansıtıyor.

Küçük burjuvazi ve orta tabakaların durumunda yenilikler

Küçük burjuva ortamına (belirttiğimiz gibi bu ortamda bir evrim vardır) proletarya dünya görüşünün dalmasıyla küçük burjuvaziye temsil edenlerin görüşlerinde çok önemli gelişmeler oluyor. Proletaryanın bilimsel dünya görüşüne karşı yavaş yavaş artan bir ilgi vardır. Sonra, bu bilimsel görüşü kendi sınıf çıkarlarına uydurma çabası görülüyor.

Yeryüzünde, kapitalizmin genel bunalımı döneminde, meydana gelen değişikliklerin baskısı altında, sonra ara güçlerin içindeki değişikliklerle, durumlarının güçleşmesiyle, başlıca olarak proletaryanın başarılarıyla, bütün bunların etkisi altında, Marksizm-Leninizm ülküsüne karşı bu güçlerin ilgisi birdenbire artmıştır. Burada, önümüzde, aslına bakarsak bilimsel sosyalizmi kavramak için (işçi sınıfının dışında) sosyal temelin genişlemesiyle bağlı bir olgu vardır. Bu olay, yeryüzünde sosyalizm gücünün büyük bir başarısıdır. Ama, küçük burjuva ideolojisini onun sınıf ortamından büsbütün, yüzdeyüz, kökünden söküp atmak mümkün değildir. Küçük

burjuvalık her zaman proletarya ideolojisinden kurtulmağa, onu batırmağa, yerinden sökmeğe, bir kenara itmeğe çalışıyor.

Küçük burjuvalığın bazı genel, bundan ötürü de biraz soyut ve kuru nitelikleri böyledir. Bu nitelikler hayattan alınmıştır, ama tersine «uygulanmıştır». Değişip duran konre durumda bu nitelikleri tanımak çok zordur. V. I. Lenin: «Her kapitalist toplumda kesin güçlerin yalnız proletarya ile burjuvazi olduğı, bu sınıflar arasında duran ve küçük burjuva ekonomisi bölümüne giren bütün sosyal elemanlarınsa bu iki güç arasında mutlaka sallandığı her Marksist için çoktan bilinen bir gerçektir. Ama kitap üstünde bu gerçeğı tanımakla, pratik eylemlerin bileşik durumu içinde bu gerçekten gereken sonuçları çıkarabilmek arasında çok büyük bir mesafe vardır», diye yazar.

Bundan ötürü de tarihsel olayları konre olarak incelemek çok önemlidir. Sınıflar arası güçlerin durumunu ve üç sınıf arasındaki savaşta küçük burjuvalığın evrimlerini ancak bu yolla ve derinliğine kavrayabiliriz. Ancak böylece anlayışımız canlı, konre bir biçim alabilir.

Bu da, aynı zamanda, tartışma ve incelemeler konusudur. Gözlerimizin önünde yepyeni sınıf kombinizonları çeşitli biçimlerde ortaya çıkıyor. Bu kombinizonlarda, küçük burjuvazinin proletaryadan yahut burjuvaziden yana çıkması çıkması olayı bir yana, başçılık rolünü bazı ülkelerde (bugün özellikle «üçüncü» dünyada), belli aşamalarda küçük burjuvazi veya ona bitişik orta tabakalar oynuyor. Politik sınıf güçlerinin bu çeşit örölüşü eskiden pek seyrekti. Bu ancak yeni olaylarla, sosyalist dünya sisteminin kurulması ve gelişmesiyle, sonra kapitalist kampın içinde meydana gelen değişikliklerle mümkün oluyor. Bu veya şu ülkede küçük burjuvazinin yahut orta tabakaların başlıca rol, her şeyden önce politik rol oynamağa başladıkları konre şartları incelemek bugün özellikle önemlidir. Bu problemin önemi, sosyalist toplum kuruculuğına geçişle, bu geçişin boyuna değişik biçimler alması sorunuyla doğrudan doğruya bağılı olduğundan bir kat daha artıyor.

Küçük burjuvazinin ve bütün orta tabakaların ilerici, hattâ devrimci rolü dünyada bugün dimdikine artmıştır. Bununla beraber, hem Batıda, hem Doğuda bir çok devletlerde küçük burjuvazinin ve orta tabakaların önemli kısmı gerici sınıfların hâlâ arkasından gidiyor.

Amerika Birleşik Devletlerinde Golduotörlüğü, Irakta Baasçılığı göz önüne getiriniz. Tekellerin saçtığı faşizm tohumları, belli koşullar içinde, özellikle küçük burjuva ortamında boy atıyor. Bunu unutmamak lâzımdır. Söz yok, ara sınıftan tabakaların değişik partilerde olması, yaşadıkları objektif toplumsal ortamın bir olmaması hem Batıda, hem gelişmekte olan devletlerde bunların ikili politik niteliklerinin değişik biçimlerde ortaya çıkmalarına alanlar sağlıyor.

Küçük burjuvazi, bütün orta tabakalar problemi, nitelik bakımından değişikliklere uğrayor. Sosyalist kuruculukta da (onun ekonomik, politik, kültürel bütün alanlarında) en önemli sorunlardan biri oluyor. İşte bundan

ötürü, ayrı ayrı ülkelerde sosyalizmin gelişmesindeki özlü farkların ve özelliklerin ana nedenlerinden birini, belki de, burada aramak lâzımdır.

Yazının başına aldığımız «köylü harplerinin ikinci baskısı» sorununa dönelim. Doğrusunu söylersek, buna kestirme, tek kalıp cevap verilemez. Batıda, en gelişmiş kapitalist devletlerde, proletarya ile ara sınıf güçlerinin ittifakı problemi köylülükle ittifak olmaktan çıkıyor. Buralarda bu konu, başlıca olarak, kentlerin küçük burjuvazisiyle, bütün orta tabakalarla ittifak sorunudur. Bugün bu sınıf güçlerinin çıkışları, sosyalizme doğru başarıyla yürümek için proletaryanın savaşını tamamlayan bir nitelik taşır. Belli ölçülerde yenilemek suretiyle bu ilke (ikinci baskı) kapitalist dünyanın başka yerlerinde geçerlidir, bütün yeryüzünde sosyalist devrimin üstüngelmesi için de doğrudur.

TÜSTAV

İrkçılığa ve faşizme karşı, demokrasi ve milli bağımsızlık uğrunda yürütölen savaş

Cheddi Jgan

Birçokları, İlerici Halk Partisinin 1953, 1957 ve 1961 seçimlerini üst öste kazandığı halde iktidarı nasıl ve neden kaybettiğini soruyorlar. İlerici Halk Partisi hükümetinin devrilmesi, Amerikan ve İngiliz emperyalistlerinin düzenlediğı komponun sonucu oldu.

Kübanın sosyalist gelişmesi karşısında telâşa düşen emperyalistler, Güney Amerikada bağımsız ve ilerici ikinci bir devletin varlığına katlanamadılar. 1961'de Partimiz, seçimleri kazanıp bağımsızlığımızı isteyince, Amerikan propagandası, ölkemizin, İlerici Halk Partisinin yönetiminde kaldığı takdirde, ikinci bir Küba, Güney Amerikada komünizmin ileri karakolu olacağını iddia etti. Dış ve iç gerici güçler: «Jagan iktidarda kaldıkça, Güyan'a bağımsızlık yok!» şiarını yaydılar. 1955'de İlerici Halk Partisinin ikiye bölünmesine; propagandanın bütün çabalarına; seçimlere sokulan hilelere rağmen, emperyalistler, Partimizin kredisini düşüremediler, iktidardan uzaklaştıramadılar. Bunu görünce, zorbalığa ve hileye başvurdular.

1962 ve 1963'de ters-devrimci karışıklıklar çıkaran emperyalistler, 1963'de bizi iktisadi abluka altına aldılar. Başbakanı bulunduğum hükümeti zorbalıkla devirmek, bağımsızlığımızı tanımamak, Anayasamızı değiştirmek, hatta kaldırmak üzere, İngiliz sömürgecilerine bir bahane aranıyor. Oportünist politikacılar, büyük yerli sermayenin desteğinden faydalanan sendikacı liderler, büyük tüccarların elindeki «besleme basın», yabancı emperyalist unsurları, «Batının savunucuları» çabalarını birleştirdiler; «Dr Jagan ve hükümetine sövdüler saydılar, bu hükümeti suçladılar, durmadan düşmanlıklarını belirttiler.» Bu sözler, 16 Şubat 1962'deki karışıklıklarla ilgili Büyük Britanya Devletleri Cemaatı'nın Tahkikat Komisyonunun hazırladığı raporda kullanılmıştır.

AMERİKAN EMPERYALİSTLERİNİN DUZENLEDİĞİ TERS-DEVİRİM

Bütçenin kabulü, 1962 olaylarına yol açtı. Bu bütçe Kambriç Üniversitesinin önlü iktisatçısı Nicholas Kaldor'un etkisi altında hazırlanmıştı. Gerici basın, bu bütçeye saldırdı, «işçi sınıfının aleyhinde» ve «komünist eğilimli» bir bütçe olduğunu iddia etti.

Ama öte yandan, tarafsız iktisatçılar bu bütçeyi desteklediler. Örneğin, Mişigan Üniversitesinde İktisat profesörlüğü yapan Bay Peter Newman'a göre, bu bütçe ile, ülkemizde ilk defa bir finansmana teşebbüs edilmiş oluyordu. Profesörün belirttiği gibi: «İlk defa olarak, Güyanlılar kendi iktisadi gelişme sorumluluğunu yükledikleri için, Şubat karışıklıklarının çıkması, doğrusu, tuhaf şeydir.» Tahkikat Komisyonunun verdiği sonuçlara göre, hükümet aleyhtarı propagandanın ve karışıklıkların asıl nedeni, hükümetin, varlıklı sınıfların, özellikle kapitalistlerin mülkiyet hakkına zarar verecek tedbirlerin alacağı endişesidir.

1963'de «İş İlişkileri»yle ilgili kanun da karışıklıklara yol açtı. Bu kanun, Başkan Roosevelt'in Reformlar Döneminde, çıkarılan Milli İş İlişkileri (Wagner) kanununundan aynen alınmıştı. 1953'de olduğu gibi, hükümetimizin amacı, besleme sendikaları yok etmek, hukuki haksızlıklara son vermek, sendika hareketini, demokratik bir düzene sokmaktır. Yerli ve yabancı büyük sermayenin kıskırttığı CISL (Milletlerarası Hür Sendikalar Konfederasyonu), iki muhalefet partisi, ve emperyalistlerin uşaklığını yapan basın, bu kanuna karşı cephe aldı.

Yönetici kadrosu bugün gericilerin bir kalesi olmakla beraber, Sendikalar Birliği (TUC), bütünyle daima gerici bir kuruluş olmamıştır. 1953'den önce, bu Birlik, emekçilerin menfaatlerini cesaretle savunuyor, İlerici Halk Partisini destekliyordu. Daha çok şeker kamışı çiftliklerinde, kereste ve tahta biçme işletmelerinde, taş ocaklarında çalışan işçiler, dokerler olan bu birliğin üyeleri, haklarının tanınması, ücretlerinin yükseltilmesi, çalışma şartlarının düzeltilmesi uğrunda aktif bir mücadele yürütüyorlardı.

Ama bu Birlik, soğuk harbin olumsuz etkileriyle nitelik değiştirdi. Hür Sendikalar Konfederasyonunun baskısı altında, Birlik, Ekim 1953'de, İlerici Halk Partisi hükümetinin devrilmesinden hemen sonra, lağvedildi. Muhalefetin kontrolü altında bulunan altı gerici sendika, yöneticileriyle beraber, yeni bir birlik kurdu. Bu sendikaların başında Şeker Kamışı İşçileri Sendikası (MPCA) bulunuyordu. İlerici Halk Partisinin bölünmesini sağlayan Burnham, TCU'yu Güyan Emekçiler Birliği ile birleştirdi. Burnham'ın sözde-sosyalist demagojisi, ırkçılığı, kara-derili emekçilerin saflarında karışıklıklar, bölünmeler yarattı.

Bu grubun yöneticileri, bir işçi aristokrasisi haline gelmiş oportünistler, sömürgecilik devrinde iyi yaşama şartları elde etmiş, orta sınıftan gelmiş unsurlardır. Bu «işçi» liderler, Vaşington'da, yetiştirildiler, kapitalizmin ve emperyalizmin «faydaları»nı gördüler. Bir kaç, CIA (Amerikan casusluk servisleri) nın paralı adamlarıdır. Bu şartlar içinde, bugünkü durumda herhangi bir değişikliğin gerçekleşmemesi için, çabalarını esirgememeleri çok tabiidir.

Amerikan sendikalarının, ve Amerikan casusluk servislerinin ajanları, Güyan'a gelip, hükümet aleyhine faaliyette bulundular. 1963 olayları sırasında, Amerikalı bir sendikacı, William McCabe, muhalefeti ve sendikalar Birliğini Greve devam etmeğe teşvik ediyordu. Oysa, İngiliz sendika müşa-

viri, Walter Hoad, anlaşma yoluna gidilmesini tavsiye ediyordu. Diğer Amerikan Sendikalarından ve Hür Sendikalar Konfederasyonundan yardım gören McCabe, havadna ve denizden, dışarıyla bütün ilişkilerimize son veren bir ablukanın uygulanmasını sağladı. Amerikan sendikalarının, ve Amerikalıların kontrolü altında bulunan örgütlerin yardımı olmasaydı, 1963 ters-devrimi on beş gün dayanamazdı. Öte yandan, sosyalist ülkeler ablukayı bozarak, bize akaryakıt ve yiyecek sağlamasaydı, hükümetimiz daha 1963 yılında devrilirdi.

Bu ortam içinde, Birliğin, on yıl önce desteklediği «İş ilişkileri Kanunu»na, 1963'de muhalefet etmesinin nedenleri kolay anlaşılır. Bu kanunun kabul edilmesi iki sonuç yaratacaktı: Gizli oyla seçilecek «Güyan Tarım İşçileri Birliği» (GAWU), «Seker Kamışı İşçileri Sendikası»nın yerine geçecekti. Bu yeni örgüt te, Sendikalar birliği yıllık kongresindeki delegelerin % 30unu sağlayabilecek, ve bugün Richard Ishmaelin başkanlığı altındaki sendikalar birliği'nin gerici yöneticilerini işin başından uzaklaştırabilecek.

Amerikalıların iç işlerimize müdahalesi açıktır. 1963 başlarında Devlet Bakanı yardımcısı William Tyler, Maliye Komisyonu önünde, başbakanı bulduğum hükümete karşı düşmanca sözler sarfetti. İktidardan uzaklaştırdığımız takdirde, Amerikan hükümetinin bundan sevinç duyacağını açıkca söyledi. 1963 sonlarında, Devlet Bakanı Dean Ruski, bağımsızlığımızı ertelemesi ve ülkemizdeki seçim sistemini değiştirmesi için, İngiliz hükümetine baskı yaptığını basından öğrenebildik.

Halkımızın yürüttüğü kurtuluş savaşına karşı kurulan komplonun hazırlanmasında İngiliz ve Amerikan hükümetlerinin yaptığı işbirliğini açığa vuran Amerikan gazetecisi Drew Pearson'dur. 21 Mart 1964 tarihli makalesinde, Pearson şöyle diyordu:

«Amerikanın kırdığı diplomatik potlar, Küba'nın komünist olmasını sağladı. Şimdi geleceğe bakalım. Bir daha böyle hatalar işlememeğe çalışalım. Haiti'de aynı yanlışları işlemek üzereyiz. Ama İngiliz Güyanına gelince, Küba çıkarmalarından ders alan Başkan Kennedy, daha tedbirli davrandı.

«O devirde açıklanmadığı halde, Kennedy'nin 1963 yazında yaptığı seyahatin gizli nedeni, Güyan meselesiydi. Kennedy, Başkan Fanfani'ye, ve Adenauer'e, Romaya, Bonn'a gitmeyi sözvermişti. Kennedy'nin duyduğu endişe yüzünden, Londra da gezi programına ilâve edildi. Başkan, İngiliz Güyan'ının 1963 Temmuzunda bağımsızlığa kavuşmasından, bir komünist hükümetin işbaşına gelmesinden korkuyordu. Böyle bir hükümet, Amerikan kıtasında, ikinci komünist hükümet olurdu ...

«Bu nokta, Kennedy-Macmillan görüşmelerinden sonra yayınlanan ortak bildiride yer almamıştı. Ama anlaşmanın en önemli noktalarından biri, İngilterenin Güyan'a bağımsızlığını tanımamasıydı. Kullanılan bahane de, CIA'nın ve Intelligence Service'in, komünist taraftarı başbakan Cheddi Jagan'a karşı düzenliyeceği genel grev olacaktı.»

İNGİLTERE AMERİKAN EMPERYALİZMİNİN EMİRLERİNİ YERİNE GETİRİYOR

CIA'nın düzenlediği karışıklıklardan faydalanan emperyalistler, bir hileye baş vurdular. 1963 Ekiminde Londrada yapılan ve Anayasanın hazırlanması ile ilgili görüşmelerde, İngiliz hükümeti bize bağımsızlık tanımlıya çağını söyledi. Ülkemizdeki seçim sistemi de değiştirildi. İngilterede uygulanan geleneksel çoğunluk sistemi yerine, nisbi temsil sistemi kabul edildi. Eski sistemle yapılacak seçimleri kazanacağımızdan korkuyorlardı.

Kanuna göre, hükümetin ödevi 1965 Ağustosunda sona erecekken, 1964 Aralık ayında seçimlere gitmek zorunda kaldık. Kurucu Meclisin bir kararına rağmen, oy verme yaşı 21'den 18'e indirmek teklifimizi reddettiler. Seçimler, 1965'in ikinci yarısında yapılsaydı, seçmen yaşı da indirilseydi, İlerici Halk Partisine oy verenlerin sayısı çok artardı. Çünkü Güyan'da gençlerin oranı yüksektir: nüfusun % 57'si 21 yaşından küçüktür. İngilterede bu oran, % 29'tur.

Daha başka hilelere de başvuruldu. Seçimleri hazırlama ödevi hükümetten alındı; bütün üyeleri bize düşman olan bir seçim kuruluna verildi. Bu kurulun başkanlığına da İngiliz Valisi getirildi. Geleneğe göre, bizde, seçmenler ev ev dolaşarak kaydedilirdi. Bu sefer, seçmenler, seçim dairelerine başvurup adlarını kaydettirmek zorunda bırakıldı. Bu ise, çoğunlukla işçi ve köylü olan 30.000 kişinin kaydolunmasına engel oldu. Buna karşı, aynı seçmen birkaç seçim dairesine birden kaydolabildi; başkası için vekâlet yolu ile oy verilebildi. Büyük Britanya Devletler Cemaatı'nın Gözlemci Komisyonunun da şiddetle tenkit ettiği bu seçim sistemi, her türlü hileye yol açıyordu.

Sömürgeciler, bu kanunsuzluklarla yetinmediler; terör ve korku havası da estirdiler. Rhodezya'daki ırkçılar sözkonusu olunca, otonomiye kavuşmuş bir ülkenin iç işlerine karışamayacağını söyleyen İngiliz hükümeti, Anayasa çerçevesi içinde seçilmiş hükümetimizi devirmek için, iç işlerimize birkaç defa müdahale etti. 1964 başlarında, Londra hükümeti Anayasada birkaç değişiklik yaptı. Valiye bazı imtiyazlar tanındı; Ona, Meclisin müsaadesini almadan, Hazineye para çekmek yetkisi verildi.

O zamana kadar İç İşleri Bakanının yetkisi içinde olan seçim listelerinin tanzimi ile seçimlerin kontrolü, Fevkalade Hal Kanunu çıkarmak yetkisi ve Valiye verildi.

1964 ortalarında özel yetkilerine dayanan Vali, İlerici Halk Partisi milletvekillerinden ve sorumlularından 33 kişi tevkif ettirdi. Tevkif edilenler arasında, Başbakan yardımcısı da bulunuyordu. Böylece başında bulunduğu hükümet, Parlâmentodaki çoğunluğunu kaybediyordu, Anayasanın uygulanmasına imkân bırakılmıyordu.

Ama İngiliz Valisiyle Amerikan ajanlarına; emperyalistlerin parasına, yardımcılara ve propagandalarına rağmen, seçmenler, İlerici Halk Parti-

sine karşı duydukları güveni bir kere daha belirttiler. 1961 seçimlerine oranla % 3,3 bir artışla, oyların % 46'ını, yani çoğunluğunu, aldık. İlerici Halk Partisinin başlıca rakibi, Milli Halk Kongresi Partisi ve Birleşmiş Güçler Partisinin aldığı oy sayısında, % 0,4 nisbetinde bir düşüş görülüyordu. Seçim bölgelerinin 20'inde, (1961'de 35'inde) çoğunluğu biz sağladık.

Ama Amerikan hükümetinin baskısı altında, İngiliz İşçi hükümeti Anayasamızda değişiklikler yaptı, oyların ancak % 40'ını almış olan Milli Halk Kongresi Partisi'ne hükümeti kurma ödevini verdi.

1964 Kasımında delegasyonumuz Londra'yı ziyareti esnasında, İşçi hükümetinin Amerikalıların baskısına boyun eğdiğini anladık. 7 Aralık seçimlerinin daha sonraya bırakılmasını; Büyük Britanya Devletleri Cemaatinin ülkemize, duruma bir çözüm yolu bulmak üzere, bir Komisyon gönderilmesini teklif ettik.

Böyle bir teklifte bulunmamızın nedenleri şunlardı:

1964 Haziranında, Avam Kamarasında, o devirde daha muhalefet lideri olan Bay Wilson, bize zorla kabul ettirilen seçim sistemini «Anayasaya karşı bir manevra» olmakla suçlandırmıştı. Kanada, Jamayika, Trinidad, Hindistan ve Batı Afrika ülkelerinin temsilcilerinden meydana getirilecek bir komisyonun durumumuzu incelemek üzere Güyana gönderilmesini teklif etmişti. Bugün Büyük Britanya Devletleri Cemaati Bakanı olan bay Horatio Bottenley de, bay Sandys'in hazırladığı plânın kusurlarını belirtmiş, Büyük Britanya Devletleri Cemaatında buna benzer bir durumun hiç bir zaman görülmediğini söylemişti.

Öte yandan, Muhafazakâr hükümetin Sömürgeler Bakanı bay Duncan Sandys, seçim sistemimizi değiştirmek; bağımsızlığa kavuşacağımız tarihi tesbit etmemek suretiyle, İngiliz hükümetinin, 1960'da, Londra'da toplanan Anayasa Konferansında verdiği resmi sözü yerine getirmemiş oluyordu. Londra Konferansından sonra yayınlanan «Beyaz Kitabın 59'uncu maddesinde bu konuda şöyle denilmekteydi: «İngiliz hükümetinin kanısına göre, 1961 Konferansında alınan karar, olumlu ve dengeli bir karardır; bu şartlar içinde İngiliz hükümetiyle İngiliz Güyanı delegasyonu arasında yakında düzenlenecek toplantıda, bağımsızlık sorunundan başka görülecek temel sorun olmayacaktır.»

Avam Kamarasında, Birleşmiş Milletlerde yapılan açıklamalar bu nitelikteydi, ama Muhafazakâr İngiliz hükümeti, ülkemize bağımsızlık tanımak, ve iç işlerimize karışmamak vaatlerini yerine getirmiyordu. Aynı hükümet, Zencibar Senatosunda nisbi temsil usulüne razı olmuyor, İngiliz Güyanında ise, bu usulu bize zorla kabul ettiriyordu. Çünkü bu usul, başbakanı bulduğum hükümete muhalefet eden kuklalarının işini kolaylaştırıyordu.

Nihayet İngiliz hükümeti, isteklerimizin hiç birine kulak asmadı, muhalefetin bütün isteklerini yerine getirdi, zorbalık, yangın, yağma ve cinayet

yollarına gidenleri teşvik etti. Bay Greenwood'a olağan üstü bir önem taşıyan bazı vesikalar teslim ettim. Bunların arasında Milli Halk Partisine bağlı tethiş örgütünün faaliyetleriyle ilgili iki gizli raporla; İç İşleri Bakanı Bayan Jagan'ın Senatoda okuduğu istifaname bulunuyor. Bayan Jagan, İngiliz hükümetini temsil eden Polis müdürlüğünün İç İşleri Bakanlığı ile işbirliği yapmak istemediği için, istifa etmek zorunda kaldığını açıkbyordu 1963 yılının Ağustos ve Eylülünde tanzim edilen polis raporları, 1963 olaylarında yangın çıkaran, plastik bombalar atan, karışıklıkları teşvik eden Milli Halk Kongresi (Joni Burnham'ın partisi) ve Sendikalar Birliğinin sorumluları hakkında tafsilat veriyordu. Bunların arasında bir de Amerikalı bulunuyordu. İkinci raporda belirtildiğine göre, birinci raporda atları geçen 50 kişiden 25 i, devletin güvenine karşı suikast hazırlamak suçu ile adliye verililmeliydi. Ama adli makamlara teslim edilen, tevkif edilen olmadı. Bay Greenwood bu raporlara aldırmadı, seçimlerin yapılması kararında ısrar etti.

Bir süre sonra, İngilterede İşçi hükümeti işbaşına gelince, Bay Greenwood, 7 Aralık 1964 tarihinde yapılacak seçimleri ertelediği takdirde, sözünü tutmamış olacağını, bu ertelemenin yeni karışıklıklara, kanlı olaylara yol açabileceğini söyledi. Bay Greenwood'un seçim tarihini gerçekten değiştiremeyeceğini farzedelim. Ama seçimlerden sonra, hakkımızın çoğunluğunu tatmin edecek bir çözüm yolu bulmak, onun ödevi değilmiydi? Bay Greenwood, İngiliz yasa ve geleneklerine hiç uymayan bir yola başvurmayı tercih etti: Ülkenin en önemli partisi olan İlerici Halk Partisi hükümetini, keyfi bir şekilde, iktidardan uzaklaştırdı: yerine Burnham'ın yönettiği, emperyalist taraftarı bir azınlığı temsil eden bir kukla-hükümet getirdi.

1963 Ekiminde bana, İşçi Partisi işbaşına gelince, bize yardım edeceğini vaadeden Harold Wilson, daha kurnaz davrandı. Seçimlerde, Büyük Britanya Devletleri Cemaatını temsil eden gözlemcilerin bulunmasını tekliif etti. Kendisine şunu hatırlattım: Bir hileyi sadece müşahade etmek, yetersizdir. Mesele, bu hileye engel olmaktır. Başbakan olunca, Wilson hakkın ve adaletin yerine getirilmesi için en ufak çabada bulunmadı.

İktidarı alır almaz, İşçi hükümeti, hiç utanmadan, tutumunu değiştirdi, Sosyalist demokrasi, milletlerarası işçi sınıfının dayanışması ve birliği lâflarını ağızlarından düşürmedikleri halde, seçimler için tesbit edilen tarihi değiştirmediler. 31 Ekim tarihdi *New-York Times*'in belirttiği gibi, İngiliz hükümeti, böylece, «Amerikalıların isteklerini yerine getirdi, ve Güyan'ın yakın bir gelecekte bağımsızlığına kavuşma olanaklarını elinden aldı.»

İşçi hükümetinin, barış ve sosyalizm dâvasına karşı bulunduğu bu ihanete, Amerikan emperyalizmine bu şekilde boyun eğmesine, hiç bir «akli» izah bulunamaz.

«HÜKÜM SURMENİN BAŞ ŞARTI BÖLMektİR»

Amerikanın, diğer devletlerin iç işlerine karışmama prensipini ve bütün demokratik prensipleri ayak altına alması, İngilterenin ise buna boyun eğmesi, Güyan'ın geleceği için büyük bir tehlike teşkil eder. Güyandaki kukla-hükümet, diktatoryasını devam ettiriyor: Anayasanın tanıdığı bütün garantiler kaldırıldı; 1964 Haziranında tevkif edilen 33 yoldaştan 14'ü hiç muhakeme edilmeden, hâlâ hapiste tutulmaktadır. Bugün ülkemizde terör, bir kuruluş haline geldi. Halkın ne kanunlara, ne de idareye güveni kaldı.

Bütün bu şartlara rağmen, ilerici güçleri toplamak, hattâ kuvvetlendirmek, işçi sınıfını birleştirmek, çok keskin bir hale gelen ırk ayrımı meselesini çözmek hâlâ mümkündür. Partimiz işbaşında iken, Sömürgeler Bakanının etkisinde kalmış, sadece tarıma ve montaj endüstrisine yönelmiş gelişme plânının dar sınırları içinde hareket etmek zorundaydık. Batıdan gördüğümüz yardım pek önemsizdi. Anoyasaya sokulmuş bazı maddeler, sosyalist ülkelerden yardım istememize, ülkenin sanayi ve tarımında tam bir gelişme sağlayacak bir plan hazırlamamıza engel oluyordu. Fasit bir dairenin içinde kalmıştık. Çalışma, sağlık, eğitim ve tarım alanlarında önemli başarılar elde edebildik, ama ülkenin karşılaştığı bütün sorunlara – özellikle işsizlik sorununa – bir çözüm yolu bulmamız imkânsızdı. 1957 de İlerici Halk Partisi işbaşına geldiği zaman, ülkenin durumu şöyle idi: Nüfusun % 9'u kısmen işsiz; % 17'si tam işsiz; nüfustaki artış yılda % 3'ü buluyordu; buluyordu; şehirlerde işsiz sayısı (özellikle Afrikalılar arasında) çok artmıştı.

Böyle bir ortam içinde, emperyalistlerin yerli kuklaları ırkçılık etkenini kullandılar. İlerici Halk Partisi iktidarının sadece Hintlilerin menfaatlerini koruduğu propagandasını yaydılar.

Bu iddialar gerçeklere hiç uymuyordu. Emperyalistler, ırk ve din etkenlerini, halka, temel sorunları unutturmak için kullandılar. Bir çok ırk gruplarının bulunduğu bu ülkede, ırk, son zamanlara kadar önemli bir sorun teşkil etmiyordu. Bu grupların en önemlileri olan Hintlilerle Affikalılar, yıllarca bir arada dostça yaşadılar, çalıştılar. İrk meselesi, bizde, ikinci derecede bir sorundur. Bunu düşmanlarımız, halktan, temel amaçları gizlemek için kullanıyorlar. Temel sorunlar ise şunlardır: milli kurtuluş savaşının yürütülmesi, köylüye toprak, işçiye iş sağlanması, emperyalistlerin, kapitalistlerin, ve büyük toprak sahiplerinin sömürçülüğüne son verilmesi.

Büyük Britanya Devletler Cemaatının gönderdiği Tahkikat Komisyonunun 1962 Şubat olaylarıyla ilgili raporunda belirtildiği gibi: «Dr Jagan taraftarları genellikle Hintli, Milli Halk Kongresi Partisi taraftarları ise genellikle Afrikalı olmalarına rağmen, aralarındaki ayrımlar, ırk farkından değil, daha çok iktisadi ve mesleki farklılıklardan ileri gelmektedir.»

İlerici Halk Partisine gösterilen muhalefetin gerçek nedeni ırk meselesi değil; gerçek nedeni, Partimizin, Marksistlerin yönetimi altında, milli kur-

tuluş dâvasını güden, emperyalistlerle, yerli uşaklarıyla uzlaşmaya yanaşmayan bir kitle partisi oluşudur.

İlerici Halk partisi, yapısı ile, programı ile, bütün ırkların partisidir. Üyelerinin çoğunluğu Hintlidir. Ama Hintliler, bu partiyi, toplumsal ve siyasal amaçlarla destekliyorlar. Bunların en önemlileri şunlardır: Partimiz ülkeyi sosyalist yola sokmak amacındadır. Hintli halkın yine, Hintli olan büyük kamış şekeri çiftlik sahiplerine karşı yürüttüğü savaşı daima destekledi. Partinin yönetimi üzerinde, varlıklı Hintlilerin herhangi bir etkisi yoktur. Bazı varlıklı Hintliler, kültür ve ırk mülâhazaları ile partimizi desteklediler. Ama son zamanlarda, bunların çoğu Amerikan taraftarı bir parti olan Birleşik Güçler Partisine katıldı.

Bu oldukça karışık ortamı anlıyabilmek için, ülkenin bugünkü durumunu yaratan tarihsel şartları hatırlamak gerek. Afrikalılar, İngiliz Güyanı'na şeker kamışı çiftliklerinde çalıştırılmak üzere köle olarak getirildi.

Bugün 30.000'i ancak bulan yerli kızıl-derili halk, köle haline getirilememişti. Korkunç şartlar içinde yaşatılan, insanlığa sığmayacak muamele gören Afrikalı köleler, sık sık ayaklanıyor, çiftliklerden kaçıyordu. 1838 de kölelik yasak edilince, Afrikalılar çiftliklerden ayrılıp şehirlere göç ettiler. Tarım işlerinde bunların yerine evvelâ Portekizli muhacirler, sonradan da Hintlilerle Çinliler kullanıldı. Hintlilerin bugün, tarımda çalışan nüfusun büyük çoğunluğunu teşkil etmeleri bundandır.

Portekizliler şeker kamışı çiftliklerinden ayrılıp şehirlerde yerleştiler, idare mekanizmasında ve ticarete ufak memuriyetler elde ettiler. Üst kademeler İngilizlerin elinde kaldı. Çinliler ticaretle meşgul oldular (daha çok bakkallık ediyorlar). Afrikalılar ise, idare servislerinde, taşıma, posta telgraf, sağlık hizmetleri gibi alanlarda ufak işler buldular: doklarda, kerestecilikte, madenlerde, taş ocaklarında ırgatlık ettiler.

Hükümetin teknik ve idari mekanizmasında Avrupalılar az sayıdadır. Ama ticaret ve sanayi alanlarının bütün kilit noktalarını ellerinde tutuyorlar. Zamanla, Hintli nüfusta bir tabakalaşma meydana geldi: % 85'i, 90'i, toplumun en son basamağında kaldı. Bu unsurlar, ya kamış şekeri çiftliklerinde çalışan ırgatlardır, yahut da özellikle pirinç yetiştiren küçük çiftçilerdir. % 10'u ise, toprak sahibi, esnaf olabildi; tefecilik ediyor, değirmen işletiyor. Bunlar, başşehirin ticaretinde Avrupalılar için bir tehlike teşkil etmeğe başladılar.

Bu şartlar içinde, sorunun, Afrikalılarla Hintliler arasında bir rekabet meselesi olduğunu iddia etmek, gerçeklere uymuyor. Zaten, Güyan'daki Hintlilerin durumu, Doğu Afrikadaki Hintlilerin durumuna hiç benzemiyor. Doğu Afrikada orta sınıf haline gelen Hintliler, Afrika halkının yürüttüğü kurtuluş hareketini engellemek üzere kullanılıyorlar. Oysa bizde orta sınıfları meydana getiren daha çok Portekizliler, Afrikalılar ve Melezlerdir.

1925 yıllarında siyasî bir savaş yürüten bu orta sınıfın amacı, halk kitlelerinin menfaatlerini korumaktan çok, kendisine iyi memuriyetler sağlamaktı. Nihayet bu unsurlaridare ve kamu hizmetlerindeki bütün memuri-

yetleri eline geçirdi; bu olanlara kimseleri sokmaz oldu. Hintliler arasında yeni oluşan burjuva ve küçük-burjuva unsurları, bu olana sokulmağa çalıştılar. Bu rekabet, Hintli orta sınıfının siyasi sözcülüğünü eden «Hintliler Birliği» nin kurulmasına yol açtı.

Ilerici Halk Partisinin siyasi alanda görüldüğü tarihe, yani 1950'ye kadar, mücadele bu dar sınırlar içinde yürütülüyordu. Hintliler Birliği, Afrikalıların kurduğu «Kara-derililer Birliği»nden çok daha ilerici idi. İktidar üzerinde en ufak etkisi olmayan Hintliler Birliği, oy hakkı ve siyasi otonomi gibi bazı reformlar istiyordu. Seçmen olabilmek, okuma-yazma bilmek, belirli bir miktar vergi ödemek, belirli bir ölçüde mülk sahibi olmak gibi, bazı şartlara bağlıydı. Oysa Hintlilerin çoğu okuma-yazma bilmiyordu. Öte yandan, sömürgecinin kanunları, batılılaşan Melezlerin, Afrikalıların lehine işliyordu. Oysa dillerini, dinlerini, geleneklerini titizlikle koruyan Hintliler, ırk ayırımından en çok zarar gören unsurlardı.

İşçi sınıfının, çıkarlarını savunan Ilerici Halk Partisi, herşeyden önce, ırk sorunları ile ilgilenen bu iki teşkilâtın etkilerini 1953 de yok etti. Partinin saflarında Afrikalı ve Hintli emekçiler yanyana savaşıyorlardı. Ama 1955 de Milli Halk Kongresi Partisinin kurulmasıyla, durum tekrar değişti. Bu parti, Birleşik Demokrat Partisini, Karaderiler Birliğini ve Burnham'ın taraftarlarını bir oraya topladı.

Ilerici Halk Partisinin ikiye bölünmesi, ve yeni bir partinin ortaya çıkması, emperyalistlerin uyguladığı «hüküm sürmenin boşartı bölmektir» politikasının sonucudur. Bölünme, 1954'de oldu. Robertson Komisyonu, 1953 Ekiminde Anoyasayı bir süre için kaldıran kararı onayladı: Anayasasız süre için de, seçimle değil, tayinle işbaşına getirilecek bir hükümet tavsiye etti. Ilerici Halk Partisinin yöneticileri arasında, bir yandan komünistlerle müfritler, öte yandan sosyalistler, demokratlar, mütediller bulunuyordu. Komisyon, yeni Anayasa kabul edilinceye kadar, bu iki grupun ayrılmasını tavsiye etti. Yapılacak seçimlerde çoğunluğu sağlayacaklarını uman Burnham'la iki bakan, bu bölünmeyi hızlaştırdılar.

Bu bölünmenin, ırk sorunu ile ilgili hiç bir nedeni yoktur. Örneğin, Burnham Afrikalıdır; oma arkadaşları Jai Narins Singh ile (bugün olmuş bulunan) Lachhmansigh Hintliydi. Parti yöneticileri arasındaki tabakalaşma da, ırk gruplarına göre olmadı. 11 Afrikalı yöneticiden sadece üçü Burnham'ın peşinden Genel Konseyden ayrıldı. Üstelik bunlarıdan ikisi, bugün Partimize dönmüş bulunuyor.

Bununla beraber, Partinin taban örgütlerindeki üyeler arasında, ırk sorunları yeniden önem kazandı. Afrikalı emekçilerin çoğunluğu Burnham'la beraber partiden ayrıldı. Bu sonuçta rol oynayan etkenler, Burnham'ın «sosyalist» lâfazanlığı, demagojik metotları olduğu kadar, yığınlarda yeni uyanmağa başlayan bilincin yetersizliğidir.

Seçim bölgeleri partisinin lehine tesbit edildiği halde, Burnham 1957 seçimlerinde yenilgiye uğradı. Bunun üzerinde, Afrikalı ırkçılar lo birleşti,

ve partisine gerici bir yön verdi. Başvurduğu silâhlar, komünizm aleyhtarlığı ile Afrikalılarla Hintlileri birbirine kotmak amacı ile kışkırttığı ırkçılıktır.

1962 ve 1963 karışıklıkları, Hintlilerle Afrikalılar arasındaki gerginliği bir kat daha arttırdı. Yabancı ajanlardan yardım gören muholefet partileri, şehirlerdeki lümpen-proletaryayı kullandıkları gibi, sınıf bilinci henüz gelişmemiş bazı işçileri de kışkırttı, Hintlilere saldırttılar, dükkânlarını yağma ettirdiler, hükümet taraftarlarını dövdürttüler. 1964 de, büyük çiftlik sahipleri, çoğunlukla Hintli olan tarım işçilerinin düzenlediği ve altı ay süren grevi bozmak için, Afrikalıları kullandılar. Bu metotlar, iki ırk arasında, birkaç ölümlü sonuçlanan büyük çatışmalara yol açtı. 1964 Aralık seçim kampanyası süresince, Milli Halk Kongresi partisinin, her türlü prensipten yoksun gerici unsurları, ırk sorununu çok kullandılar. Özellikle, Afrikalı şehir işçileri arasında ve Afrikalıların çoğunlukla bulunduğu çevrelerde faaliyet yürüten Milli Halk Kongresi Partisi propagandasında Partimizin Afrikalılara düşman olduğunu iddia etti. Öte yandan, daha çok köylerde faaliyet yürüten Birleşik Güçler Partisi'nin yöneticileri, partimizi, Hintlilere karşı düşmanlıkla suçluyorlardı. İlerici Halk Partisini dağıtmok amacıyla, ırk ve din temellerine dayanan iki yeni parti kuruldu: «Güyan Birleşik Müslüman Partisi» ve «Hintli Adalet Partisi». Bu iki parti, oyların % 2'ini bile olamadılar.

SAVAŞIMIZIN İMKÂNLARI NEDİR?

Bugün artık işbaşında bulunmayan İlerici Halk Partisi, artık bütün yetersizliklerin, bütün başarısızlıkların sorumlusu sayılmıyor. Bu da, emekçilerin sınıf çıkarları uğrunda, ırk ve din peşin fikirlerine karşı yürüttüğümüz savaşı kolaylaştıracaktır. Birleşik Güçler Partisi- Milli Halk Kongresi Partisi koalisyonunda çatlaklar görünmeğe başladı. İşçilerin baskısı altında, Sendikalar Birliği 5 dolarlık bir asgari ücret istemek zorunda kaldı. Partimiz işbaşındayken, işçileri ters-devrimci ayaklanmalara teşvik eden kapitalist basın, bugün artık işçilerin «sorumluluk duygusu»na hitap ediyor, bu «anlamsız grevler»e son vermeğe çağırıyor. Bazı belirtilerin gösterdiği gibi, hükümetle sendikacı yardımcıları, işçi sınıfının ağızını kapamak için yeni bir ücret politikası uygulamaya hazırlanıyor. Açık konuşmaktan hiç hoşlanmayan başbakan Burnham, asgari ücret olarak 4 doların yetersiz olduğunu, ama, ülkenin ekonomik şartları içinde, 5 dolarlık bir asgari ücretin kolay kolay sağlanamayacağını söyledi. Yönettiği sendika, bugün çıkmazdadır: ya kendi üyeleriyle çatışacak, yahut da büyük kereste işletmelerinin sahiplerine karşı savaşıacaktır. Oysa bu sanayicilerin birkaçı, Birleşik Güçler Partisiyle Milli Halk Kongresi Partisinin yöneticileri veya taraftarlarındandır.

Bugün sanayimizdeki durum, İlerici Halk Partisini destekliyen halkın büyük çoğunluğunda olduğu gibi, Afrikalı işçiler arasında da büyük bir

memnuniyetsizlik uyandırıyor. Seçimlerden sonra köylerde yapılan mitinglerde Afrikalı işçiler «aldandıklarını, ama yenilmedikleri»ni belirttiler.

Milli Halk Kongresi Partisinde olsun, Birleşik Güçler partisinde olsun, taban teşkilatlarındaki partililer, koalisyon hükümetinden memnun değildir. Bu iki parti, son zamanlara kadar, ayrı ayrı amaçlar güdüyor, birçok alanda aralarında mücadele ediyordu. Milli Halk Kongresi Partisi yöneticileri, partilerine yığınların desteğini sağlamak üzere, sözde-sosyalist bir demagoji yürütüyor, Birleşik Güçler partisini «faşist» ve «Kapitalist taraftarı» olmakla suçluyorlar. Birleşik Güçler Partisi de Milli Halk Kongresi Partisinin ırkçı ve sosyalist olduğunu söylüyor.

Gerçekte ise, iki partinin yöneticileri de son derece gericidir, işçi sınıfına düşmandır. Birleşik Güçler Partisi katolik kilisesinin kontrolü altında bulunuyor; çünkü üyeleri ve taraftarları daha çok Portekizliler, «kibar» Hintliler, ve çoğunlukla memur olup bir nevi aristokrasi teşkileden Melezlerdir. Hristiyanlığın derin etkisi altında bulunan kızıl-derililer ise, en çok sömürülen unsurlar oldukları halde, bu gerici partiyi destekliyorlar. Kızıl-derililerin çoğunlukla yaşadığı iç bölgelerde bütün okulları kontrolü altında tutan katolik kilisesi, kızıl-derilileri istediği gibi oynatıyor. Milli Halk Kongresi Partisine gelince, üyelerinin % 99'u Afrikalılar olduğu halde, yöneticileri daha çok orta sınıflara mensup Melezlerle Afrikalılardır.

Birkaç ay içinde, koalisyon hükümetinin, emperyalist taraftarı, işçi sınıfı aleyhtarı gerçek niteliği ortaya çıkmıştır. 1962 bütçesinde kapitalistlere yüklediğimiz vergiler ya çok indirildi, ya da bütbütün kaldırıldı. Büyük kapitalistler lehinde, buna benzer başka tedbirler de alındı.

Oysa ülkemiz, çok ciddi bir ekonomik buhran içindedir. Bu buhranın nedenlerinden biri, Küba ile yaptığımız ticaretin birden bire kesilmesidir. Bu politika, özellikle pirinç piyasasında büyük güçlükler yarattı.

45.000 tona yakın pirincimize alıcı çıkmıyor. Gelecek mahsul da buna katılınca, bu sayı her halde 75.000 tonu bulacaktır. Demiryolları traverslerinin, kerestenin artık Kübaya satılamaması, keresteciliğe büyük bir darbe indirdi. Şeker fiyatları bütün dünyada durmadan düştüğü için, bizdeki şeker endüstrisinin geleceği karanlıktır. İşsizlik durmadan artıyor; işine son verilen emekçi sayısı, günden güne yükseliyor. Son 15 yıl içinde, şeker üretimi iki kat arttı. Oysa bu alanda çalışanların sayısı yarı yarıya indi.

Kukla-hükümet, halkı aldatarak idare etmek çabasıındadır. Yabancı borç ve yatırımları şişirip duruyor. Bugüne kadar yol yapmak üzere Amerikadan 3 milyon dolarlık makine ve malzeme geldi. Bu yatırımların en büyük kısmı, bir Kanada şirketi, «Aluminium Company»nin bir kolu olan «Demerara Bauxite Company» yi başşehir Georgetown'a bağlayacak yolun inşaatına; ve «United States Reynolds Metals Company»nin boksiti çıkarmasını kolaylaştırmak üzere, Berbice nehrinin temizlenmesine ve bakımına ayrılacaktır. Bu ikinci şirketle, bütün boksiti mizi yok pahasına teslim

eden bir anlaşma imzalandı. Petrol bölgelerimiz de üç yabancı şirketin elindedir.

Emperyalistler, iktisadımızı ellerine geçirmiş bulunuyorlar. En sağlam kazanç kaynaklarını aralarında bölüştüler. İngiltere şekeri; Amerika, boksitle manganezi; tekelinde tutuyor. Sigortalar, bankalar, ticaret filoları, dış ticaret, kontrolleri altındadır. Yerli burjuvaziye, o kadar emin olmayan, az kazanç getiren – pirinç, meyva ve diğer besin maddeleri üretimi gibi – alanları bıraktılar. Unutmıyalım ki şeker, boksit ve manganez cevheri, bütün ihracatımızın dörtte üçünü teşkil ediyor. Bugün İlerici Halk Partisinin en önemli ödevi, koalisyon hükümetini destekliyen vatandaşlara şu gerçeği anlatmaktır: Küba ile ticareti durduran, yabancı yardımın köleleştirici şartlarını kabul eden, yabancı yatırımlara korkunç imtiyazlar bağışlayan, kendi iktisadi gelişmemizin en hayati menfaatlerine ihanet eden bugünkü politikanın sonuçları, ülkemizin, emperyalistlerin kölesi haline gelmesi, milli kalkınma politikasından büsbütün vazgeçilmesidir.

Durmadan artan işsizlik, işlenecek toprakların azlığı, köylerdeki sefalet, mali güçlükler karşısında, taraftarlarının bile hayal kırıklığına uğradığını gören hükümetin başvurduğu yol, terör, komünizm düşmanlığı ve ırkçılık gibi faşist yollardır. Hitler, bütün sorumlulukları Yahudilerle komünistlere yüklemişti. Bizde ise, bu rolü komünistlerle Hintliler görüyor. Milli kurtuluş hareketinin öncülüğünü yapan İlerici Halk Partisi, her halde yakında yasaklanacaktır. Biçimsel bağımsızlık ilân edilir edilmez, emperyalistlerin desteğinden yararlanan hükümetin, Lâtin Amerikada örneği çok görülen bir faşist diktatorya kurması imkânı belirmektedir. Şimdilik hükümet, başka tedbirlere başvuruyor. Seçimlerde taraftar sayısını arttırmak üzere, Antil adalarından Afrikalı göçmen getirtmeğe hazırlanıyor.

İlerici Halk Partisi, kendisini bekliyen tehlikeleri, zorlukları, emperyalistlerin zorbalığını, ülke içindeki adamlarını desteklemek üzere sarfedebilecekleri muazzam imkânları biliyor. Partimiz bugün kuvvetlerini seferber ediyor, halkımızı uzun, zor bir savaş yürütmeğe hazırlıyor. Öte yandan, halkımıza gerçekleri anlatmak, kendi saflarında gerici ırkçı duyguları yok etmek üzere de çabalarını arttırıyor.

1962 den beri emperyalistlerle Milli Halk Kongresi Partisi, Hintliler aleyhine bir terör kampanyasına giriştikleri için, partimiz içinde Afrikalı aleyhtarı ırkçılık eğilimi kendiliğinden belirmiştir. Partimiz ırkçılığa karşı şiddetle savaşıyor. Bu eğilimin gerici bir ideoloji, emperyalistlerin işçi sınıfını bölmek, sömürgecilerin egemenliğini sürdürmek, emekçileri daha çok sömürmek için başvurdukları bir yol olduğunu bilmekte ve açıklamaktadır. Milli birliğin, çeşitli ırklar arasında anlaşmanın gerçekleşmesi, Partimizin başlıca amacıdır.

Amaçlarından biri de İngiliz ve Amerikalı yöneticilerin sözleriyle, ortaya atıkları şiarlarla, beslediği hayallerin boşluğunu göstermektir. Halkımız; «Amerika, her halkın kendine uygun düşen hükümet şeklini seçmek hakkını, savunmaktadır»; «Özgürlük içinde seçilmiş, Anayasanın garantisi

altında bulunan hükümetlerin korunması ve kuvvetlenmesi; bütün Amerika halklarının amacıdır.» gibi açıklamaların gerçeklere uymadığını anlıyabildi. (Yukarıdaki sözler, Güyan'daki durumla ilgili bir açıklamada geçiyordu.) Halkımız, bu sözlerin, eski düzeni sürdürmek, emperyalistlerin çıkarlarını korumak için sarfedilen çabaları örtmek için kullanılan yalanlar olduğunu biliyor. Kongoda, Viyetnamda, Brezilyada, İngiliz Güyanında, bugün de Dominika Cumhuriyetinde görüldüğü gibi, Amerikan yatırımları tehlikeye düştüğü anda, emperyalistlerin zorbalık ve hile yoluna saptıklarını da biliyor.

Partimiz, sabır etmesini bilmiyenlere, cesareti çabuk kırılanlara, maceracı «goşist»lere, halk güçlerinin Amerika ile başa çıkamıyacağını iddia eden karamsarlara, bozgunculara karşı savaşıyor. Toplumsal tabakaların en büyük kısmı ile, demokrasi, milli bağımsızlık, ve emperyalizm aleyhtarlığı temellerine dayanan bir birlik politikası yürütmeğe çalışıyoruz. Ama öte yandan, gericilerin, ırkçı oportünistlerin, ajanların, saflarımıza sızmasına dikkat ediyoruz. Partimiz, yönetimindeki manevi ve ideolojik saflığın önemini iyi bilmektedir.

İlerici Halk Partisinin öncelik tanıdığı istekler şunlardır:

Sömürgeciliğin ve yeni-sömürgeciliğin bütün şekillerine son verecek gerçek bir bağımsızlık.

Fevkalade Hal Kanununun kaldırılması; kanunsuz mevkufiyetlere son verilmesi.

Bütün Güyan halkını tatmin edecek bir siyasi rejimin kurulması; yeni seçimlerin yapılması; 18 yaşını tamamlamış bütün vatandaşlara oy hakkı verilmesi.

Emniyet kuvvetlerinin, bütün toplumsal sınıf ve tabakaları temsil edebilecek şekilde yeniden düzenlenmesi; İngiliz silahlı kuvvetlerinin topraklarımızdan çekilmesi; milli bir ordunun kurulması.

Bütün hukuki ve idari kuruluşların demokratikleştirilmesi.

Romen Komünist Partisi'nin IX. Kongresi

Barbu Zaharescu

Bu yılın 19 ile 24 Temmuz arasında Bükreş'te Romen Komünist Partisi'nin IX. Kongresi yapıldı. Bu kongre, partinin ve Romen halkının hayatında tarihsel bir olaydır.

Kongre, gündeme geçilmeden önce, Romen İşçi Partisi'nin adının Romen Komünist Partisi olarak değiştirilmesi hakkında, büyük bir coşkunluk ve ittifakla karar aldı. Partinin bu adı alması, işçi sınıfının öncüsü ve halkın siyasi yöneticisi olarak partinin karakterine; ülkenin içinde bulunduğu gelişme dönemine ve partinin son hedefine, yani komünist toplumun kurulması amacına tamdiren uymaktadır. Delegeler aynı zamanda, Kongrelerin, 1921 Mayıs'ında yapılan kongreyi Komünist Partisi'nin I. Kongresi sayarak numaralandırılması kararını onaylamışlar, bu kongreyi, Romen Komünist Partisi'nin IX. Kongresi olarak kabul etmişlerdir.

Kongrenin çalışmalarına misafir olarak 57 komünist ve işçi partisinin, ayrıca Avrupa, Asya, Afrika ve Amerika'daki diğer demokratik partilerin temsilcileri katıldılar.

Kongrenin gündeminde şunlar vardı: Romen Komünist Partisi'nin VIII. ve IX. Kongreleri arasında partinin çalışmaları hakkında Merkez Komitesi'nin hesap raporu; Merkez Revizyon Komisyonu'nun raporu; 1966 ve 1970 yılları arasında halk ekonomini geliştirme plânı ile ilgili olarak Romen Komünist Partisi IX. Kongresi'nin direktifleri; enerji işlerinin geliştirilmesiyle ilgili on yıllık plân hakkında Romen Komünist Partisi IX. Kongresi'nin direktifleri; Romen Komünist Partisi'nin Tüzük Tasarısı hakkında rapor.

Nicolae Ceausescu tarafından sunulan Merkez Komitesi Hesap Raporu'nun görüşülmesi sırasında kongre bu raporu, partinin ve ülkenin hayatında esaslı bir döküman olarak övgüyle karşıladı. Rapor, son altı yıl içinde Romen halkının eriştiği büyük başarının bir değerlendirmesini yapmış; sosyalizm kuruculuğunun tamamlanmasında şimdiki döneme ait sorulara açık bir yön vermiş ve Romanyada sosyalizm kuruculuğundaki pratik işlere yakından bağlı olarak partinin teorik fikir zenginliğini arttırmıştır.

Sosyalizm kuruculuğunda partinin siyasi hattının sebatla uygulanması amacıyla ve milletlerarası münasebetlerle ilgili olarak VIII. parti kongresinin öne kayduğu ödevlerin yerine getirilmesinde Merkez Komitesinin yaptığı verimli çalışmaları parti kongresi bütünüyle onayladı ve övgüyle karşıladı. Kongre, Romen halkının halk demokrasisi düzeni yıllarında eriştiği başarıların; ülkenin ekonomisinde, toplum yapısında ve emekçilerin hayatında olan köklü değişmelerin, bütün faaliyetinde Marksist-Leninist

öğretimden yön alan ve bu öğretimi Romanya şartlarına yaratıcı bir şekilde uygulayan partinin yürüttüğü siyasi hattın doğruluğunu gösterdiğini tesbit etti.

Bu yıllar, üretim kuvvetlerinin daha da büyük hamleler yaptığı bir dönem; sosyalist Endüstrinin hızla artan gelişme temposu dönemi oldu. Bu temel üzerinde bütün halk ekonomisi, bütün toplum gelişti. Tarım alanında kooperatifleşmenin tamamlanması, köylünün hayatında derin bir revolüsyon ve bütün halk ekonomisinde sosyalist üretim ilişkilerinin kurulması demekti.

Şehirde ve köyde sosyalizmin tam zafere ulaşması; Romanyada insanın insan tarafından sömürülmesine kesin olarak son verilmesi, iktidarı aldıkları son sonra partinin eriştiği en büyük siyasi zafer olmuştur. Bu başarılar, Romen halkının işçi sınıfının en iyi evlatlarının uğrunda hayatlarını vererek savaştıkları rüyaların gerçekleşmesi demektir.

Parti kongresi, 1960—65 yılları arasında halk ekonomisinin geliştirilmesi amacıyla VIII. parti kongresinin koyduğu ana ödevlerin başarıyla yerine getirildiğini memnuniyetle tesbit etti ve gösterilen sebat ve isabeti takdirle andı. Merkez Komitesi, bu sebat ve isabetle, ülkenin sosyalist sanayileşmesini, bütün ekonominin gelişmesine ve sosyalist toplumun her yönden ilerlemesine temel olarak almayı ve milli bağımsızlıkla egemenliğin kesin faktörü olarak saymayı, partinin siyasetinin merkezinde toplamıştır.

Ülkenin sosyalist sanayileşmesi yüksek, sürekli bir hızla tamamlanmaktadır. 1965 yılı sonunda Romanya'nın sanayi üretimi 1959 yılına oranla 2,24 misli fazla olacak ve böylece 6 yıllık plânın ödevleri fazlasıyla yerine getirilecektir. Sanayide yıllık artış oranı, aslında tesbit edilmiş olan % 13'e karşılık % 14,4-ü bulmuştur. Üretim araçları istihsalindeki % 15,7 gibi yüksek bir yıllık artış, diğer sanayi kollarının hamlesini sağlayacak şartları yaratmıştır. Ülkenin bu devre içindeki ekonomik gelişmesinin karakteristik bir özelliği yüksek verimlilik gücüne sahip teknolojinin geniş ölçüde uygulanması, tabiat zenginliklerinden tüm olarak faydalanılması, istihsal kuvvetlerinin bütün ülke ölçüsünde sırayla ele alınması ve bölünmesi siyasetine devam edilmesidir.

Parti kongresi, partinin tarım siyasetinin doğruluğunu belirtmiş ve sosyalizm kuruluşunun olaganüstü karışık bir ödevinin çözülmesinde Merkez Komitesinin gösterdiği verimli çalışmaları övmüştür. Bu ödev, VIII. parti kongresinin öngördüğü müddetten hemen de dört yıl önce tarımın kooperatifleştirilmesinin bitirilmesi olmuştur. Bu olay, yani Romanya'da tarımın kooperatifleştirilmesi, tahıl ve sebze üretiminin sürekli olarak artmasında kendini göstermektedir. Parti ve hükümet, tarımın maddi-teknik temelini sağlamlaştırılmasına ve tarım üretiminin ilmi olarak teşkilâtlandırılmasına özel bir yer vermişlerdir. Tarımda, büyük sayıda traktör, kombayn ve diğer ziraat makineleri verilmiştir. Halen bütün tarım üretim kooperatiflerinde yüksek okul eğitimi görmüş agronomlar çalışmaktadır.

Üretimin artırılmasında köylünün maddi yollarla isteklendirme sistemi siyaseti şaşmadan yürütüldü. Pazarlar için elverişli fiyatla üretimi gerçekleştiren şartların sağlanması ve bunun ticaret ilişkileri temeline dayandırılması, kooperatif köylülerinin gelirinin sürekli olarak artmasına yardım etmiştir. Tarımda kooperatifleşmenin tamamlanmasından beri kooperatiflerin ortak mülkünün değeri % 36; ve nakdi gelirleri ise % 37 artmıştır.

Altı yıllık plân yıllarında hububat ve teknik kültür bitkileri üretimi sürekli olarak arttı; hayvan mevcudu aralıksız yükseldi. 1960 ile 1964 yılları arasındaki zaman boyunca, hububat üretimi, daha önceki beş yılın ortalamasını 1,1 milyon tondan fazla; ve 1934 ile 1938 yılları arasındaki ortalama üretimi de 2,3 milyon tondan fazla aştı. Bazı yıllarda hava şartlarının elverişsiz olmasına rağmen, bitkisel ve hayvansal üretim, halkın yiyeceğini ve sanayi için gerekli tarımsal ham maddeyi, devlet stoklarının ve ihracatın ihtiyacını karşılayabilmiştir. Parti kongresi, bütün bu başarılarla rağmen tarımın geliştirilmesi için altı yıllık plânda öngörülen ödevlerin hepsinin tamamlanmış olmadığına işaret etmiştir.

Halk ekonomisindeki gelişme, milli gelirin artmasını ve bu temel üzerinde de bütün halkın hayat seviyesinin yükseltilmesini garanti etmiştir. Milli gelir, 1959 yılına oranla hemen de % 65 artmıştır. Aynı süre içinde reel ücretler % 35; işçi ve memur sayısı 1,3 milyon fazlalaşmıştır. Kooperatif köylülerinin geliri yükselmiştir. Sosyal ve kültürel ihtiyaçların karşılanması için; mesken inşaatı, öğrenim kuruluşları, öğrenci yurtları ve hastahane inşaatı için önemli harcamalar ayrılmıştır. İlim, sanat ve kültürün geliştirilmesinde parlak sonuçlar alınmıştır.

Bu yıllarda ulaşılan zaferler, milliyet farkı gözetmeksizin partinin siyasetini şaşmadan yürüten işçilerin, köylülerin, aydınların, bütün emekçilerin birlikte çalışmalarının meyvasıdır.

Parti kongresi, sanayi ve ziraatin geliştirilmesinde erişilen büyük başarıları belirtmiş ve buna balı olarak, bu süre içinde ekonomi ve plânı yöneten organların çalışmalarında görülen bazı eksikliklere işaret etmiştir.

Parti kongresi, ekonomi, kültür ve ilim çalışmalarının her kesiminde sosyalist kuruculuğun tamamlanması işinin daha yüksek bir düzeyde yürütülmesi için Romanyanın izleyeceği gelişme yönünü kararlaştırmıştır.

Merkez Komitesinin raporunda, 1966–1970 süresinde halk ekonomisinin geliştirilmesiyle ilgili direktiflerde, gelecek on yıl içinde enerji kaynaklarının değerlendirilmesi ve ülkenin elektrikleştirilmesi ile ilgili direktiflerde belirtilen ana amaçlar, kontrol sayıları ve gelecekle ilgili ödevler onaylandı. Bu dökümanlarda tesbit edilen ödevler, sosyalist Romanya'nın her yönden gelişmesi programıdır.

Parti kongresi, partinin yürüttüğü sosyalizm kuruculuğu siyasetinin merkezinde, gelecekte de, ülkenin sosyalist sanayileşmesinin, öncelikle ağır sanayiinin geliştirilmesinin ve özellikle de makina sanayiinin gelişmesinin yer alacağını kararlaştırmıştır. Sanayileşme için, istihsal kuvvetlerinin hızla artması, sosyalizmin maddî-teknik temelini daha da gelişmesi gereklidir.

ilerilik ve kültür için tek yol budur ve bu, gerçekte milli bağımsızlığı ve egemenliği, Romanya'nın iktisaden gelişmiş devletlere daha çabuk yaklaşmasını sağlar.

Yeni beş yıllık plân yıllarında ülkenin sanayi alanında hızla geliştirilmesi devam edecek, halk ekonomisinde önde gelen kol olarak sanayiinin durumu daha da sağlamlaşacaktır. Direktiflerde, sanayi üretimi için % 10,5; istihsal araçları üretim için % 11 ve istihlak maddeleri için % 10 yıllık artış ön görülmüştür. Elektrik enerjisi üretiminde tamamlanmış kuruluşların gücü 1965 yılının 3,5 milyon kW-ına karşılık 1975-de aşağı yukarı 10 milyon kW-a yükselecek, yani on yıl içinde üç misline çıkacaktır. Çelik üretimi beş yıl içinde hemen de iki misli olacaktır. Brüt tarım üretimi, 1961 ile 1965 yılları arası ortalamasını % 20 kadar aşacaktır. Parti kongresi, malların kalitesinin düzenli bir şekilde düzeltilmesinin; sanayide verimliliğin 1970-e kadar aşağı yukarı % 40 arttırılmasının; maliyet masraflarının hemen de % 10 indirilmesinin; ekonomik çalışmaların her alanında teknik ilerlemenin sağlanmasının; ve makineleştirme ile otomatizasyonun yaygınlaşmasının birinci derecede önemli ödevler arasında geldiğini tesbit etmiştir.

Parti kongresi, sosyalist sanayileşmenin daha da hızlandırılmasının sağlanmasıyla aynı zamanda, tarımın yeğın ve çok yönlü olarak geliştirilmesine, bitkisel ve hayvansal üretimin arttırılmasına, ülkenin ilerlemesi ve halkın refahı için tarımın daha fazla yardımcı olmasına daha çok dikkat sarfedilmesi gerektiğini kararlaştırmıştır.

Ana ödevlerden biri, daha sağlam bir teknik-maddi temel sağlamak için, tarımın makineleştirilmesi ve kimyalaştırılması alanında karmaşık sorunların çözümü için gösterilen çabaların 1970 yılına kadar önemli derecede yoğunlaştırılmasıdır. Hayvan yemi ve hububat üretiminin arttırılmasını, hayvancılık, meyvacılık ve sebzeçiliğin gelişmesini güven altına almak amacıyla, tarım kesimindeki suların ıslahına ve ilk başta sulama donatılarının genişletilmesine, ayrıca büyük kaynakların bu işlere açılmasına özellikle dikkat gösterilecektir.

Parti kongresinin aldığı bir karara göre, parti ve hükümet, tarım üretim kooperatiflerinin teşkilat bakımından ve ekonomik bakımdan sağlamlaştırılmasına bundan sonra da gayret edecek ve kooperatiflere bu amaçlarla maddi, ilmi ve teknik yardımda bulunacaktır, bulunmak zorundadır. Parti kongresinin dökümanlarında belirtildiğine göre, kooperatif köylülerinin gelirinin, gittikçe daha çok, onların üretimde aldıkları sonuçlara, yaptıkları işin miktarı ve kalitesine uyacak şekilde düzenlenmesi için, iş organizasyonu ve ücretleriyle ilgili şekillerin geliştirilmesi zorunludur.

Parti kongresi, tarım üretim kooperatiflerinin çalışmalarının yönetilmesi ve yönlendirilmesi şekillerinin iyileştirilmesi amacıyla, tarım üretim kooperatiflerinin – bölge ve mıntıka birliği gibi – kooperatif birlikleri'nin ve ayrıca bir merkez örgütünün kurulması gerektiğine işaret etmiştir. Bu örgütlerin yetkisi, üretimin arttırılması için kooperatiflerin gösterdikleri çabalar ara-

sında uyarlık sağlama ve ortak teşebbüsleri uygulama ödevlerini içine almalıdır.

Gelecek beş yıllık plân döneminde bütün halk ekonomisi için yüksek bir gelişme hızı sağlamak amacıyla, 250–260 milyar ley, yani son on yıl içinde ayrılan kadar, yatırım yapılması ön görülmüştür. 750 yeni sanayi kuruluşu işletmeye açılacaktır. Bütün yatırım araçlarının % 80-inden fazlası, sanayi, tarım ve ulaştırma ayrılmıştır. Bu, partinin iktisat siyasetinin ana yönünü yansıtmaktadır. Yatırımların ekonomik gerçekleşme payının artırılması, istihsal kuvvetlerinin ülke ölçüsünde bölgesel dağıtımının daha da iyileştirilmesi, iktisadi faaliyetlerin daha yüksek seviyeye çıkarılması, bu alan-daki ana ödevler arasında yer alacaktır.

Parti kongresinin kararlarına uygun olarak, Ekonomik Yardımlaşma Konseyine üye ülkelerle kardeşçe işbirliği, bütün sosyalist ülkelerle kardeşçe işbirliği, gelecek yıllarda, sosyalist ülkelerin milletlerarası iş bölümü çerçevesi içinde daha da gelişecektir. Romanya, dünya ölçüsünde iş bölümünü göz önünde tutarak, toplum düzenleri ne olursa olsun diğer bütün ülkelerle de iktisadi ilişkilerini karşılıklı yarar temeli üzerinde geliştirecektir. Halk ekonomisinin her yönüyle ve tümüyle geliştirilmesi sonucunda gelecek beş yıl içinde dış ticaret, 1965-e oranla % 40-tan fazla artmış olacaktır.

Halk ekonomisinin gelişmesi, toplumsal iş verimliliğinin artması, milli gelirin yükselmesi sonucunu doğuracaktır. Parti kongresi, 1966 ile 1970 yılları arasında milli gelirin dağılımı için konulan ölçütleri onaylamıştır. Buna göre, milli gelirin dörtte birinden fazlası, artan özellikteki sosyalist yeniden üretimi sağlamak için yığılm fonuna; ve dörtte üç kadarı da tüketim fonuna ayrılmaktadır.

Partinin bütün siyasetinin amacına uygun olarak emekçilerin hayat seviyesinin yükseltilmesi için, gerçek ücretlerin 1970 yılına kadar, 1965-e oranla % 20 ilâ 25 artırılması gereklidir. Aynı zamanda gelecek yıllarda her çeşit emeklilerin emeklilik maaşlarının artırılması için adımlar atılacaktır. Tarım üretiminin ve özellikle de pazarlar için üretimin artırılmasıyla, köylülerin de gerçek geliri % 20 kadar yükselecektir.

Bundan başka, sosyalist ticarette mal mevcudunu arttırmak için; geniş mesken inşaatı, iş korunmasının iyileştirilmesi, sağlık bakımının, emekçilerinin dinlenmesi işlerinin iyileştirilmesi için; hastalık yardımlarının garantisini için; spor ve beden eğitimi işleri, v.s. için tedbirler ön görülmüştür. Her ailede, her vatandaşın hayatında, ve bütün halkın hayatında sosyalizmin yararları kendini gittikçe daha çok duyuracak, gösterecektir.

Sosyalist toplumun geliştirilmesi programına ve halk ekonomisinin ihtiyaçlarına uygun olarak, temel araştırmaların ve belirli amaçlara yöneltilmiş araştırmaların genişletilmesi için, gelecek beş boyunca da gene ilmin maddi temellerinin kuvvetlendirilmesine çalışılacaktır. İlim çalışmalarının daha da iyileştirilmesi amacıyla, ilim adamlarının ve maddi araçların araştırma işlerine en yararlı şekilde ayrılması için, bakanlar kuruluna bağlı

bir milli bilimsel araştırma konseyinin kurulması kararlaştırılmıştır. Bu konseyin ödevi, ilim araştırmaların ve kadroların yetiştirilmesinin hangi yönde geliştirileceğini tesbit etmek, bu işler için bileşik bir program hazırlamak ve bu alandaki çalışmalar arasında uyarlık sağlamak olacaktır.

Partinin siyasetinde temel hedeflerden biri, her düzeyde öğretimi geliştirmek ve olgunlaştırmaktır. Buna uygun olarak parti kongresi, şimdi 8 yıl olan mecburî öğrenimi uzatmak amacıyla gelecek yıllarda gerekli şartların sağlanması için hazırlık yapılmasını kararlaştırmıştır. Buna göre, halk ekonomisinin ihtiyaç duyduğu orta öğretim görmüş meslek sahibi iş gücünün sağlanması amacıyla, orta öğretimin, genel liseler yanında özellikle sanayi, ziraat, ekonomi ve pedagoji liseleri ile genişletilmesi ön görülmüştür. Diğer şekillerde yapılan öğretim de genişletilecektir. 1965–66 öğrenin yılından itibaren, liselerin 9 ilâ 12. sınıflarına da okul kitapları parasız verilecektir.

Parti kongresinin belirttiği gibi, yeni toplumun kuruluşuyla birbirine bağlı olan ve birbiri arkasına gelen ödevler, teşkilât şekilleriyle yönetme ve plânlaştırma metodlarının daha da düzeltilmesini gerektiriyor. Toplumu etkileyen objektif kanunların göz önünde tutulması, hayatın ve yeni görüntülerin iyice incelenmesi, doğru bir yönetim ve plânlama için olağanüstü önem taşıyan ve şüphesiz vazgeçilmez şartlardır. Bütün iktisat ve plânlama organlarının çalışmalarında, sosyalist kuruculuğun her kesiminde yön gösteren ilke, yönetimin kolektif olmasıdır. Kolektif yönetimin yarattığı şartlar altında, plânların hazırlanması ve en önemli kararların alınması, kolektif düşüncenin ve yönetici kadrolarla en iyi fonksiyonerler ve meslek adamlarının kolektif çalışmalarının bir sonucu olarak ortaya çıkar.

Parti kongresi, devletin kuruluşu ile ilgili ana sorunları her yönüyle görüşmüştür. Kongre, tartışılmak üzere bütün halka sunulan ve Büyük Millî Meclis tarafından kabul edilen yeni Anayasa'nın en önemli maddelerinin, gerçekten ülkenin sosyal-ekonomik yapısındaki köklü değişimleri yansıttığını ve sosyalist toplumun kuruluşunda erişilen zaferleri tesbit ettiğini belirtmiştir. Ülkenin yeni adı, Romanya Sosyalist Cumhuriyeti, ülkenin toplum düzeninin bugün erişmiş olduğu gelişme düzeyine tom olarak uymaktadır. Yeni Anayasa'da Romanya Sosyalist Cumhuriyeti'nin toplum ve devlet düzeninin ana çizgileri şöyle tesbit edilmiştir: Devletin birleşik bir karakter taşıması; bütün iktidara sahip olan halkın egemenliği; üretim araçlarının sosyalist mülkiyeti; işçi sınıfının toplumda yönetici sınıf rolünde olması; işçi sınıfının köylü ile ittifakı; halkın bütün faaliyetine aydınların aktif olarak katılması; milliyet farkı gözetilmeksizin bütün yurtdaşların eşit haklara sahip olması, yani, bunların kardeşlik bağlarıyla her zaman için birbirleriyle bağlı olarak ve sosyalist Romanya'nın büyük ailesini teşkil ederek eşit haklara sahip olmaları; Komünist Partisinin bütün faaliyet alanlarında önder oluşu Parti kongresi, ülkenin Anayasa'sında, yurtdaşların yüce hak ve hürriyetlerinin; sosyalist demokrasinin sürekli genişlemesinin; toplum olaylarına yığınların gittikçe daha fazla katılışın temele

oturtulmuş ve garanti edilmiş olduğunu tesbit etmiştir. Devlet faaliyetine yön veren ilke, kolektif yönetim ilkesidir.

Merkez Komitesi'nin raporunda, devletin rolünü artışı sorusu ile, geniş sosyalizm kuruculuğu şartları altında sosyalist milletin çok yönlü gelişmesi sorusunun derin bir tahlili yapılmaktadır. Parti kongresi, bu tahlille tamamen hem fikir olduğunu açıklamıştır. Bu tahlile göre, millet ve devlet daha uzun süre sosyalist toplumun gelişmesinde temel olacaktır ve milletin gelişmesi ile sosyalist devletin sağlamlaşması, toplum hayatının objektif gereğine uygun düşmektedir. Bu gerçek, sosyalist internasyonalizmin çıkarlarına hiç bir şekilde zıt olmadıktan başka, hattâ tam aksine, bu çıkarlarla, emekçilerin internasyonal dayanışmasıyla, sosyalizm ve barış davasıyla tam bir âhenk içindedir. Her bir sosyalist milletin, eşit haklara sahip, egemen ve bağımsız her bir sosyalist devletin gösterdiği gelişme ve hamle önemli bir şartı yerine getirmektedir. Sosyalist ülkelerin birlik ve beraberliğinin sağlamlaşması ve bu ülkelerin, insanlığın sosyalizm ve komünizme doğru ilerleyişini daha da etkilemesi bu şarta bağlıdır.

Yeni Parti Tüzüğü'nün görüşülmesi ve onaylanması, kongrenin çalışmalarında büyük bir yer almıştır. Tüzük, yıllar boyunca edinilen tecrübeleri kapsamakta ve parti ile toplumumuzun hayatında ola gelen değişimleri, yeni tarihsel ortamı ve sosyalist kuruculuğun tamamlanması yürütülen savaşın şimdiki durumunu göz önünde tutmaktadır.

Yeni tüzük, partinin kuruluş ve faaliyetine yön veren ilke olarak, demokratik santralizm ilkesini temel yapmaktadır. Parti faaliyetinin özelliğini veren geniş demokratizme uygun olarak tüzükte, parti yönetimi için en yüce ilkenin kolektif yönetim ve kolektif çalışma olduğuna işaret edilmektedir. Parti kongresinde, alınacak kararların bütün partinin görüşünü vermesi için ve ülkenin gerçekleriyle ihtiyaçlarına en iyi şekilde uyması için, parti siyasetinin en önemli sorunlarının, parti aktiflerinin geniş ölçüde katılmasıyla hazırlanması ve bu sorunların üyelerle görüşülmesinin bundan sonra da garanti edilmesi istenmiştir.

Parti kongresi, partinin politik-ideolojik çalışmalarına özel bir yer vermiştir. Romen Komünist Partisi IX. Kongresi'nin kararında şöyle denmektedir: «Politik-ideolojik çalışmalarda ana ödev, parti üyelerini ve geniş halk yığınlarını Marksizm-Leninizm fikirleriyle, iç ve dış siyaset sorunlarında partinin siyasi hattı ile silahlandırmak, onları, sosyalizm kuruculuğunda üzerlerine düşen ödevleri yerine getirmeye böylece hazırlamaktır.» Parti kongresi, sosyalist kuruculuğun pratiği ile teoretik-ideolojik çalışmaların birbirlerine yakından bağlanmaları gerektiğine dikkati çekmiştir. Pratik çalışmalar, ilmin en değerli başarıları temeline dayandırılmalı; sosyalist kuruculukta partinin edindiği tecrübelerin genelleştirilmesine gittikçe daha çok dikkat gösterilmelidir. Bu sebeple parti kongresi, teoretik çalışmaların ilk başta en aktüel sorunlar etrafında toplanmasını sağlık vermiştir.

Toplumun gelişmesi süresinde ortaya çıkan yeni görüntülerin genelleştirilmesi, teoretik alanda yaratıcı çalışmaların isteklendirilmesi, aynı

zamanda, marksist-leninist ideolojinin paklığı için yorulmadan çaba gösterilmesini ve reformist, revizyonist, dogmatik ve başka şekillerdeki sapmalara karşı konulmasını gerektirmektedir.

İlimsel bilginin derinleşmesi ve teoretik düşüncenin gelişmesi için, temele inecek tartışmalar, fikir değiş tokuşu ve görüşlerin karşı karşıya konması, bütün bunların, proletaryanın dünya görüşü temeli üzerinde yürütülmesi, ana şartlardan biridir. Proletaryanın dünya görüşü düşüncelerin her ne şekilde olursa olsun dondurulmasını ve kapalı tutulmasını reddeder ve toplum hayatındaki bütün görüntülerin, sürekli bir dönüşüm ve gelişme içinde bulunan bir süreç olarak ele alınmasını öğretir.

Parti kongresi, sosyalist çağın insanının yetiştirilmesi için; ideolojik uyanıklığı arttırmak ve geçmişin bıraktığı psikolojik kalıntılarla burjuva ideolojisinin etkisine karşı yürütülen savaşta mücadele ruhunun kuvvetlendirilmesi için parti organları ve örgütlerinin, kitleler arasında siyasi çalışmalarını güçlendirmeğe dikkat sarfetmesi gerektiğine işaret etmiştir.

Parti kongresi, edebiyat ve san'at yaratıcılığının gelişmesi uğrunda gösterdiği kaygı ile, sanatçıları, yürüttüğü siyaset ve faaliyetle kendini ana yurdun gelişip yükselmesine, halkın refahına ve insanlığın mutluluğuna veren partinin siyasetini ve çalışmalarını yansıtan eserler vermeğe, derinliklerine kadar sosyalist hümanizmin ruhuyla doymuş eserler yaratmağa çağırmıştır. Burada önemli olan, her san'atçının kendi stiliyle ve san'atçı kişiliğini koruyarak eserlerinin özünde sorumluluk duygusunu göstermesi, ve eserinin halkın ruhunu ve kalbini çepeçevre kavrabilmesi uğrunda çaba göstermesidir. San'at ve kültürün gelişmesi için ön şartlardan biri, san'at yaratıcılığı sorunlarının, san'at tarihi ve teorisinin, dünya ve toplum hakkındaki marksist-leninist dünya görüşü temelei üzerinde, prensiplere dayanarak serbestçe tartışılmasıdır.

Parti kongresi, kardeş komünist ve işçi partileriyle işbirliği ilişkilerini geliştirmek için ve komünist dünya hareketinin bütünlüğünü sağlamlaştırmaya uğrunda Merkez Komitesi'nin proletarya enternasyonalizmi ruhuyla yürüttüğü çalışmaları tümüyle doğrulamıştır. Kongrede, partimizin şu görüşü tekrar belirtilmiştir: Komünist ve işçi partilerinin çalışma şartlarının başka başka oluşu sebebiyle, siyasi iktidarın sağlanması, sosyalist kuruculuğa erişilmesi sorunlarıyla ilgili olarak çeşitli görüşlerin ortaya çıkması ve çok çeşitli faaliyet şekilleri ve metodlarının görülmesi tabii bir şeydir. Her partinin kendi ödevlerini çözme şekilleri ve tarzı tartışma konusu olamaz. Siyasi hattını, faaliyetinin şekil ve metodlarını işlemek, ve konkre hedefleri tesbit etmek her partinin yalnızca kendine ait olan bir hakkıdır. Her parti bunu yaparken de, Marksizm-Leninizmin genellikle doğru olan gerçeklerini kendi ülkesinin konkre ortamına yaratıcı bir şekile uygulamak ve böylece ortak fikir servetiyle devrimci tecrübelerin zenginleşmesine yardım eder.

Milletlerarası devrimci hareket ve çağımızın toluumsal gelişmesindeki görüntülerle ilgili sorunlar üzerinde de başka başka görüşler ve yorumlar

ortoyo çıkabilir. Portimizin merkez komitesinin 1964 Nisan'ında yaptığı plenumda yayınlonon bildiride belirtildiği gibi, portimizin görüşü şudur: Bu sorunlar, ortak dünya görüşümüz olon Marksizm-Leninizmden hareketle, temellence, kardeşçe tartışılmalı; karşılıklı yakınlaşma ve anlaşmayı sağlamak, emperyalizme karşı savaşın temel sorunlarında, barış ve sosyalizmin zaferi sorunlarında birliği sağlamak için sabır ve sebatla çaba gösterilmelidir.

Parti kongresinin görüşüne göre birliği sağlamak ve sağlamlaştırmak için esas olon, partiler orası ilişkilerde temel normlara, bağımsızlık, eşit haklılık ve öteki partilerin işlerine karışmama ilkelerine şaşmadan saygı gösterilmesidir. Partiler orası ilişkilerde karşılıklı güveni, karşılıklı olarak değer vermeyi ve saygı göstermeyi geliştirmek; ortak çıkarları ilgilendiren her sorunu doğrudan doğruya partilerin birbirleri arasında, doğrudan doğruya yönetim yetkilileri arsında dürüstlikle ve kardeşçe tartışmak olağanüstü önemlidir.

Romen Komünist Partisinin IX. Kongresi, komünist ve işçi partilerinin 1960-Moskova Bildirisi'ni göz önünde tutarak, her marksist-leninist partinin en yüce enternasyonalist ödevinin, dünya komünist hareketini sürekli olarak sağlamlaştırmak olduğunu, aldığı kararda belirtmiştir. Sosyalist dünya sisteminin güvenliğini sağlamak, sosyalist ülkeler arasında kardeşçe dostluğu ve işbirliğini daha do geliştirmek, ve partiler arasındaki görüş ayrılıklarının devletler orası ilişkilere yayılmasını önlemek, olağanüstü önemlidir.

Parti kongresi, Romen Komünist Partisinin şu sarsılmaz inancını belirtir: Komünist partilerini birleştiren her şey, – ortak ideoloji, hedeflerin aynı oluşu ve çıkarların ortak oluşu, birlikte yürütülen savaş, ortak tarihsel ödev, bütün bunların hepsi – esas teşkil etmeli ve bütün fikir ayrılıklarının üstünde tutulmalıdır.

Parti kongresi, Merkez Komitesi'nin raporunda yer olon ve hem milletlerarası durumla bugün dünyada ola gelen başlıca devrimci değişimleri inceleyen, hem de milletlerarası ilişkiler alanında parti ve hükümetin yürüttüğü bütün çalışmaları ele olan tahlili tümüyle doğrulomıştır. Kongre, bu tahlilin, Romen halkının temel çıkarlarına, sosyalizm ve barış davasına tamamen uygun olduğu görüşündedir. Romanya bundan sonra da, barışı koruma amacına, milletlerarası gerginliği azaltma omcına ve halklar arasında işbirliğini geliştirme amacına yönelmiş bir dış siyaseti yürütecektir. Ülkenin dış siyasetinin merkezinde, sosyalist ülkelerle dostluk ve kardeşçe birlik, sarsılmadan yerini koruyacaktır.

Barış içinde yon yana yaşama ruhuyla hareket eden Romanya, bundan sonra da, toplum düzenleri ne olursa olsun bütün devletlerle ilişkilerini geliştirecektir.

Halkların egemenliği ve bağımsızlığı ilkesi, eşitlik, işlere karışmama ve karşılıklı yorar ilkeleri, Romanya'nın dış siyasetinin sürekli, sebatlı temelidir.

Parti kongresi, amerikan emperyalistlerinin saldırganlık faaliyetlerini kesinlikle suçlamış ve bağımsızlığıyla hürriyeti için yılmadan savaşan kalıraman Vietnam halkıyla dayanışmasını ve enternasyonalist kardeşlik bağlarını belirten bir karar almıştır.

Parti kongresi, yeni merkez komitesiyle yeni revizyon komisyonunu seçmiştir. Yeni merkez komitesi de ilk genel oturumunda, yönetim kurulunu, daimi başkanlığı ve merkez komitesi sekreterliğini seçmiştir. Parti kongresi, Romen Komünist Partisi Merkez Komitesi Genel Sekreterliği'ne Nicolae Ceausescu'nun seçilmesini coşkunlukla selâmlamıştır.

Romen halkı, Romen Komünist Partisi IX. Kongresi'nin çalışmalarını büyük bir dikkatle izlemiş, bu çalışmalara katılmış ve kongrenin aldığı kararları tümüyle doğrulamıştır. Kongrenin koyduğu ödevleri yerine getirmek amacıyla çalışmalarında bütün güçlerini kullanmaları için partinin yayınladığı çağrıya emekçiler coşkunlukla karşılık göstermektedir.

Parti kongresi, dünya kamu oyunda büyük bir yankı uyandırmıştır. Pek çok komünist ve işçi partisinin ve diğer demokratik partilerin temsilcileri yaptıkları konuşmalarda kongreyi selâmlamışlar, kongreye pek çok mesaj ve mektup gelmiştir.

Romen Komünist Partisi'nin IX. Kongresi, partinin kuvvetinin, yürüttüğü marksist-leninist siyasetin doğruluğunun, saflarındaki birliğin, kitlelerle sıkı bağlılığının, parti ve merkez komitesi etrafında halkın sarsılmaz birliğinin güçlü bir gösterisi olmuştur. Bütün bunlar ise, sosyalizmin ve kamünizmin kurulması için yürütülen savaşta yeni zaferlerin garantisidir.

Lâtin Amerikada devrimci süreç, ve demokrasi sorunları

Pedro Motta Lima

Lâtin Amerikada devrimci gelişmelerle ilgili demokrasi sorunlarının incelenmesi, bugün çok büyük bir önem taşımaktadır. Bu önem, sadece, milli kurtuluş hareketleriyle çalkalanan lâtin Amerikanın dünyada oynadığı büyük rolün öneminden ileri gelmiyor. Son yıllarda kıtamıza mahsus özellikler meydana çıktı. Bilimsel sosyalizme düşman olanların iddialarına rağmen, bu özellikler prensipleri yalanlamıyor. Toplumsal evrimin müde-madiyen değişen, çok çeşitli biçimlere girmesi, marksizm-leninizmin temel tezlerinin doğruluğunu ispatlıyor.

Toplumsal gelişmelerin olağanüstü keskinleştiği, temel yapıdaki değiş-meleri sağlayan şartların hızla olgunlaştığı bu dönemde, Lâtin Amerikada yirmi şu kadar millet milli ve toplumsal kurtuluşun ortak temel sorunlarıyla karşılaşılıyorlar. Hesaba katmak zorunda olduğumuz çeşitli coğrafi, etnik, ekonomik, sosyal ve politik farklara ve özelliklere rağmen, Lâtin Amerika halklarının karşılaştığı temel sorunların ortak özellikleri açıktır. Bu yazıda incelediğimiz sorunda, yani Lâtin Amerikada politik demokrasi sorununda, bu özellik büsbütün bellidir.

1

Ülkelerimizin siyasi yapısında, kuruluşların ve demokratik özgürlüklerin gelişmesinde – daha doğrusu gelişmesini geciktiren etkenlerde – ki ortak unsurlar, uzun ve çok yönlü, çok çeşitli tarihsel gelişmenin sonuçlarıdır.

Çağdaş İspanyol Amerikan toplumunun temellerinde gördüğümüz un-surlar şunlardır: Fetih, sömürgecilik, yerli uygarlıkların yok edilmesi, kızıl derili halkın kırım, köle haline getirilmesi; büyük toprak mülkiyetine, kızıl derili ve kara derili halkın köleleştirilmesine, bütün iptidai maddelerin ana yurtlara, yani İspanya ve Portekize gönderilmesine dayanan yarı-feodal, askeri tipte bir sosyal-siyasal sistemin zor yolu ile kurulması. Üç yüzyıl boyunca Lâtin Amerika kıtasında, her şey sömürgecilerin çıkarlarına göre ayarlandı. Bu süre içinde, bölgesel sorunlara bir çözüm yolu bulmak, özellikle yerli halkın hayat şartlarını, siyasal bilinçlerini, kültür düzeylerini yükseltmek için hiçbir şey yapılmadı.

Bu şartların tâbii sonucu, köleleştirilmiş halkın direnişi oldu. Sayısız savaşlar, kızıl derili aşiretlerin isyanları, kaçak köle çetelerinin ayaklan-maları (XVIII. yüzyılda Brezilyada uzun süre devam eden ve «Palmaria

Cumhuriyeti» adı ile anılan köle çeteleri bu hareketlerin en büyüğü olmuştur.), sömürülen tabakaların memnuniyetsizliğini ve direnişini belirten çeşitli hareketler sayesinde, insanların temel hakları tanındı, daha sonra da milli kurtuluşlar gerçekleşebildi.

Bununla beraber, Lâtin Amerika ülkelerinin çoğunda, XIX. yüzyılın ilk yarısında zafere ulaşan, büyük savaşlarla en yüksek noktasına varan milli bağımsızlık hareketinde, köklü bir sosyal devrimin özellikleri görülmüştür. Örneğin, Fransız burjuva ihtilâlinin aksine, geniş halk yığınları, bağımsızlık hareketine sürüklenmemiştir. Bu yüzden de, milli bağımsızlıkla beraber, yarı-feodal siyasi ve sosyal iç yapıda köklü dönüşümler gerçekleşemedi.

Yönetici «mutlu azınlık»la demokratik akımlar arasındaki mücadele, Lâtin Amerika ülkeleri bağımsızlığa kavuştuktan sonra da devam etti. XIX. yüzyılda, ikinci bir eğilim belirdi: Bu da bütün dünyaya ün salmış «Lâtin Amerika diktatoryaları»dır. Büyük toprak sahipleri ve yüksek memurlar çevresinden şu veya bu grup, ordunun (veya bir kısmının) desteği ile iktidara geliyor, halkın menfaatlarını, isteklerini hiçe sayarak, diktatoryasını yürütüyordu. Bununla beraber, yönetici sınıflar bu diktatoryalarını pek kolay kuramıyorlardı. Büyük çabalar sarfetmek zorunda kalıyorlardı. Ülkede şiddetli çatışmalar meydana geliyordu.

Brezilya milli bağımsızlığına kavuştuktan yirmi beş yıl sonra, bu ülkenin feodal ve köleci gerici güçleri, «çift partili», parlamentosu bulunan bir meşrutiyet kurdular. Bu rejim, İngiliz sisteminin bir karikatürü idi. «Meşrutî» krallık elli yıl devam etti, bu süre boyunca, halk direndi, birçok silâhlı ayaklanmalara, sokak savaşlarına başvurdu, kışlalarda askerler isyan çıkardılar. Bu hareketlerin başlıca amacı, kölelik sisteminin kaldırılması ve Cumhuriyetin ilân edilmesi idi.

Daha sonraları, «mutlu azınlık» çevreleri, diktatoryalarını eskisi kadar kolay kuramayacaklarını anlayınca, evvelâ İngiliz, sonra da Amerikan emperyalistleriyle birlik olup, Cumhuriyet şeklinde sözde demokrasiler kurma yoluna gittiler. Zaten, diktatoryaların çoğu, cumhuriyet perdesi altında gizleniyordu.

Arada sırada yapılan ve daima hile karıştırılan seçimlerin tek amacı, partiler yolu ile iktidarı ellerine geçirmeğe çalışan çeşitli yönetici çevrelerin, devlet mekanizmasındaki kilit noktaları aralarında bölüşmeleriydi. İktide bir yapılan sivil ve askeri hükümet darbeleri, bir süre için bu oyunlara son veriyordu. Lâtin Amerikanın birçok ülkesinde bugün de olduğu gibi, halkın büyük çoğunluğuna, okuma yazma bilmediği veya fakirliğin ileri sürülerek, seçme ve seçilme hakkı tanınmıyordu. Lâtin Amerikanın iktisadi ve sosyal yapısının üç geleneksel direği, toprak sahibi, papaz, ve genellikle cumhurbaşkanı ünvanını taşıyan general'di.

Batı Avrupada, Birleşik Amerika Devletlerinde, burjuva demokrasisi, belirli sınırlar içinde, kapitalist sosyal ve ekonomik iç yapının gerçekten ifadesiydi. Ama Lâtin Amerikada, aksine, burjuva demokratik kuruluşlar,

çoğunlukla, bu yabancı örneklerin sözde bir kopyesi kalıyor, gerçek toplumsal ilişkileri ifade etmiyordu. Bunlar yarı-feodal, yarı-sömürgeci sistemin gizlendiği yeni bir perdeden başka bir şey değildi.

Gelişmeğe başlayan burjuva sınıfı, «imkânlar nispetinde», bu sistemde kendisine bir yer ayırmağa çalıştı. Lâtin Amerika ülkelerinin çoğunda, siyasal yapıya demokratik bir yön vermeğe çalışmadı. Lâtin Amerikada demokratik unsurların meydana gelişi, gelişmesi, burjuva sınıfının yürüttüğü mücadelenin sonucu değil; bunlar, işçi hareketinin şiddetlenmesinden, ilerici aydınların, bu aydın çevrelerin en savaşçı unsuru olan üniversite gençliğinin yürüttüğü mücadeleden doğdu.

Bu demokratik unsurlar, Uruguayda, Şilide, Kosta-Rikada daha çok gelişti. Siyasi özgürlükler, vatandaşlık hakları sağlandı, ay hakkı oldukça demokratik bir şekilde halka tanındı, askeri hükümet darbele ri azaldı, sendika hareketi kanunileştirildi, üniversite muhtariyete kavuştu. Ama Arjantininde, Brezilyada, Kolombiyada, Kübada, demokratik unsurlar daha güçsüzdü. Hiç şüphesiz, bugün bile, Lâtin Amerikada sağlanmış olan demokratik özgürlükler, Batı Avrupa emekçilerinin bu alanda, bundan elli yıl önce elde ettikleri başarılarla bile mukayese edilemez.

Lâtin Amerikanın bazı ülkelerinde, 1910–1930 yılları arasında elde edilen demokratik başarılar, yurtsever ve demokratik hareketlerin, devrimci ayaklanmaların, köylülerin toprak uğrunda yürüttüğü savaşların, büyük şehirlerde yapılan grevlerin sonucudur. O yıllardaki başlıca hareketler şunlardır: Meksikada ihtilâl, Nikaraguayda Sandino isyanı, Rio de Janeiroda, Sao-Paulo'da genç subayların ayaklanmaları, Prestes'in idaresindeki askerlerin iki yıl süren «yürüyüşü» vb.

1930–1940 yılları arasında geniş halk kitleleri siyasi mücadeleye katıldı, gelenek haline gelen «mutlu azınlık» idaresi sistemine meydan okudu. Askeri hükümet darbelerinin yerini, sosyal devrimler alıyordu. Mutlu azınlık çevrelerinin egemenliğini koruyan geleneksel politik sisteminde ilk buhran, 1930 yıllarında açıkça belirdi. Geleneksel iç yapılarda oluşan genel buhranın bir halkası olan bu buhran, bir yandan politik mücadelenin, öte yandan da burjuva sınıfının yürüttüğü sosyal faaliyetin sonucuydu.

Lâtin Amerikanın en çok sanayileşmiş ülkelerinde bile, burjuva sınıfı, çoğun zaman, büyük toprak ağalarına karşı gelmek şöyle dursun, aksine, onlarla işbirliği yaptığı halde, 1930 yıllarında bu sınıf, ilk defa, kendi pozisyonlarını koruyarak, sosyal gelişmelere son vermek isteğini belirtti. Kukla parlamentolarda daha çok temsilci bulundurmağa çalıştı, bakanlıklar elde etmek üzere daha aktif bir mücadele yürüttü. İlk defa olarak, burjuva sınıfı, halkın (özellikle şehir halkının) diğer sınıf ve tabakalarına yaklaşmağa çalıştı. Bazı ülkelerde, milli burjuvazinin en ilerici grupları – büyük toprak ağaları veya emperyalist tekelcileriyle ortak çıkarları bulunmadığı için – toprak reformuna taraftar oldular, emperyalist tekelcilere karşı geldiler, bunların kontrol altına alınmasını istediler. Milli bur-

juvazinin, Meksikada, Brezilyada, Şilide, kesinlikle yürüttüğü bu politika, başka ülkelerde daha güçsüz kalmıştır.

Brezilyada, burjuva çevrelerinin yönettiği bir ayaklanma, seçimlere hile karıştıran eski rejime, onun dalaveralarına ve emperyalist uşaklığı na son verdi. Getulio Vargas'ın öncülüğündeki milliyetçi burjuva hareketin şiarı: «Halkın ayaklanmasını beklemiden, ihtilâlî kendimiz yapalım»dı. Yarı-feodal mutlu azınlığa karşı demokratik mücadeleyi düzenlemek yolunda o zamana kadar en ufak çabada bulunmayan burjuva sınıfı, devrimci hareketin öncüsü olarak görünmeğe çalıştı. Hiç şüphesiz, 1930–1940 yıllarında Vargas'la Peron gibi bazı milliyetçi burjuva liderleri, komünistlere baskı ve terör uyguladıkları halde, işçi sınıfının bazı kesimlerini – özellikle gençleri – kazanmasını bildiler. Sosyal kanunlar alanında, emekçilerin yıllardan beri uğrunda savaştığı önemli reformlar gerçekleştirdiler (sendika kurma hakkı, lokavt yasağı, sosyal sigor taların genişletilmesi vb.). Yine ö dönemde Brezilyada milli menfaatleri savunmak, sanayi üretimini arttırmak, büyük yatırımlar isteyen ve amortismanı uzun süren iktisadi kol-larda, devlet kapitalizmini geliştirmek üzere çeşitli tedbirler alındı.

Ama öte yandan, Peron–Vargas tipinde milliyetçi burjuva reformistleri, siyasi hayatı demokratikleştirmek üzere en ufak çabada bulunmadılar. Aksine: Bu hareketlerin taraftarlarına göre, milli bağım sızlığı berkitecek, kendi hegemonyalarını devam ettirecek en emin yol, «güçlü bir iktidar»dı. Lâtin Amerikada çok yaygın olan «milli şef» geleneklerinden yararlanan Peroncu'lar, Vargas'cılar ataerkil (pederşahi) otoriter bir devlet kurmağa çalıştılar. Bu amaçlarını gerçekleştirmek üzere, zaten güçsüz kalmış demokratik kuruluşları, parlâmentoyu, partileri, siyasi özgürlükleri daha da zayıflatıldılar, kredilerini bozdular, kamu oyunu hiç bir ifade yolu bırakmadılar.

Halk yığınlarının, sözden ibaret kalan demokratik rejime, hileli parlâmenter sisteme karşı duyduğu kuşku, ataerkilci hükümetlerin işini kolaylaştırdı. Burjuva yöneticilerin, demokrasi ile toplumsal kalkınmayı bir arada sağlıyamamaları, varolan rejimleri güçsüz bıraktı, ama öte yandan da, bütün kıtada, demokratik hareketi de zayıf düşürdü. Bu çelişmenin sonuçları bugün bile milli kurtuluş hareketini olumsuz yönden etkilemektedir.

Ne yazık ki, bu çetin ve çok-yönlü dönem, dünya komünist hareketinin en sekte olduğu döneme tesadüf eder. Burjuva demokrasisine, siyasi özgürlüklere, varolan seçim sistemine yapılan tenkitler, propaganda nite-liğinde kalıyor, kitlelerin devrimci ve demokratik eğitimini sağlamıyordu. Varolan demokratik kuruluşların bazı kötü yönlerini tenkit etmekle, yığın-larda bu kuruluşların özüne karşı bir güvensizlik uyandırılıyordu. Böylece ataerkilci milli şef demagojisi, siyasi hayata yeni giren yığınları daha kolaylıkla etkiliyordu. İşin en kötüsü: otoriter reformist eğilimlere ve özellikle bu eğilime bağlı olan kitle örgütlerine karşı, sekteleşme yüzünden birçok hata işlendi.

Örneğin, 1930 yıllarında Brezilya Komünist Partisinin sekterliği, emekçilerin birliğine, ilerici güçlerin işbirliğine büyük darbeler indirdi; bu sekterlik, proletaryanın, ve öncüsü olan partinin siyasi mücadeleye daha etkili bir şekilde katılmasını önledi; sosyal mücadelede, işçi sınıfının yönetici rolünü sağlayacak legal mücadeleye engel oldu.

Bu şartlar içinde, reformist hareket, burjuvazinin mantıksız ve dar çerçevesinden kurtulamadı; yeni başarılar, köklü yapı reformları, ülkelerimizin demokratikleşmesini sağlayacak etkili bir mücadele yürütülemedi.

Komünistlerin tenkitleri ve muhalefeti karşısında milliyetçi-reformist diktatoryalar baskı ve törör yoluna gittiler; komünistleri halkın yararına olan reformların düşmanı, «mutlu azınlığın ortakları, emperyalistlerin ajanları» diye tanıttılar.

Komünist Enternasyonalının VII-nci Kongresinden sonra ancak, sekterliğe karşı şiddetli bir savaş yürütebildik.

1930–1940 yıllarında bütün dünyada faşizme karşı yürütülen savaş, Lâtin Amerikada, demokratik fikirleri yeniden canlandırdı. İspanyol halkının yürüttüğü devrimci savaş, bu savaşı destekleme duygusu dünya komünist hareketinin oynadığı düzenleyici rol, bütün Lâtin Amerikada derin yankılar uyandırdı. İkinci Dünya Savaşında faşist aleyhtarı cephenin elde ettiği zafer, bu eğilimi bir kat daha şiddetlendirdi. İkinci Dünya Savaşı yılları ile bu savaştan sonraki ilk yıllarda, demokratik hareket Lâtin Amerikada büyük başarılar sağladı. Guatemalada, Arjantinde, Venezuelada, Ekuatorda, Bolivya'da, mutlu azınlık iktidarı bırakmak zorunda kaldı.

Ama 1940 yıllarının sonuna doğru, komünist partilerinin çoğunda, elde edilmiş demokratik hakları küçümseme, horgörme; burjuva demokrasisini sekterce tenkit etme eğilimleri tekrar belirdi. Birçok komünist partisi, milli ve demokratik savaştaki temel taktik amaçları; halkın bütün sınıf ve tabakaları seferber edilerek, savaşılacak «1 numaralı düşman»ı tespit ve tayin ederken hataya düştü. Bu hatalar, komünistlerle çeşitli reformist eğilimler (özellikle hukumette temsil edilenler) arasındaki ayrımları bir kat daha derinleştirdi. Böylelikle birçok ülkede, işçi sınıfının birleştirilmesi, emperyalist alayhtarı, mutlu azınlık aleyhtarı cephenin kurulması, büyük güçlüklerle karşılaştı.

İşte o dönemde, emperyalistler karşı-saldına geçtiler. Halk hareketinde görülen gelişmeden ürken burjuvazinin çok geniş bir kesimi, büyük toprak ağalarının, gerici askeri çevrelerin saflarına geçti. Komünizm aleyhtarlığını şiar edinen mutlu azınlık, geleneksel tipte askeri hükümet darbeleri yolu ile, diktatoryalarını yeniden kurmağa çalıştı. Yerli oligarşinin iktidarı tekrar ele geçiremeyecek kadar güçsüz kaldığı ülkelerde, emperyalistler kukla hükümetler kurdular: Küba'da Battista, Paraguay'da Morinigo ve Stroessner, Guatemala'da Castillo hükümetleri gibi.

Hiç şüphesiz, 1940 yılları sonlarında, 1950 yılları başında, işçi devrimci hareketinin gerilemesini sağlayan başlıca etken, soğuk harpten yararlanan emperyalistlerin durumlarını bir süre için sağlamlaştırmaları, ve yerli

gerici güçlerin kuvvetlen mesidir. (Devrimci hareketin gerilmesinde başlıca aşamalar şunlar olmuştur: para ile tutulmuş istilacıların Kosta-Rika'yı işgal etmeleri; Venezuelada, Perudo, Kübada askeri diktatoryaların kurulması; Guatemalada ihtilâlcilerin yenilgiye uğraması.) Bununla beraber, kişiye tapma dönemi boyunca, Lâtin Amerika komünist partilerinde – özellikle Brezilya Komünist Partisinde – uygulanan metotların, benimsenen yanlış tutumların olumsuz etkilerini de hesaba katmamız gerekiyor.

1945 yıllarında Lâtin Amerikada, demokrasi uğruna yürütülen mücadelede, devrimci harekette, yeni bir dönem başlamıştır.

II

Bu son yıllarda Lâtin Amerika kıtasındaki durumun başlıca özellikleri şunlardır: Amerikan emperyalistleri faaliyetlerini arttırdılar (Panama olayları; Dominikoda Amerikan müdahalesi, bu faaliyetin iki belirtisidir ancak.); yerli gerici güçler de genel bir saldırıya geçtiler. Öte yandan, demokratik özgürlüklerin, gerçek ve etkili kuruluşların elde edilmesi için yığınların yürüttüğü savaşlar, başlıca şort haline geldi; kitleler milli bağımsızlık, sosyal kalkınma uğruna savaşmak zorundadırlar. Küba devriminin elde ettiği başarılar, bütün kardeş ülkeler için eşsiz bir örnek oldu. Bu başarılar ışığında, devrimci mücadele yeni yeni şekiller alıyor, yepyeni bir öz kazanıyor.

Lâtin Amerika ülkelerinin devrimci gelişmesinde siyasi demokrasi uğrunda yürütülen savaşın olana, bu savaşa özgü ödevler nedir?

Lâtin Amerika ülkelerinin büyük çoğunluğu için temel sorun, siyasi, hukuki, içtimai, bütün eski iç-yapıları yok etmektir. Bu köklü dönüşümlerin gerçekleşebilmesi, açık, gizli, bütün diktatoryaların devrilmesine bağlıdır. Bu amaçla, ne pahasına olursa olsun, mühalefetin bütün güçleri – büyük burjuvazinin doğrudan doğruya yönetici çevrelere bağlı olmıyan kesimlerini bile içine olacak – bir cephe içinde birleştirilmelidir. Gerilemiyecek kadar güçlü, köklü bir devrimci hareketi başarıya ulaştıracak başlıca etken, bütün emekçi kitlelerin, ilerici ülküler uğrunda yürütülecek savaşta birleşmesidir. Lâtin Amerikada bütün devrimciler ve özellikle komünistler – emperyalistlere ve yerli gericiilere karşı yürütülen savaş ister barışçı yollarla yürütülsün, ister silâhlı ayaklanmalar şeklini alsın – zaferin ve başarının herşeyden önce geniş halk kitlelerinin yürüttüğü savaşa bağlı olduğunu anladılar. Bu kitle hareketinin düzenlenebilmesi, etkili bir demokrasinin temel unsurlarından, ve her şeyden önce demokratik kuruluşlardan, partilerden, sendikalardan yararlanmağa bağlıdır.

Bugün Lâtin Amerikada demokratik hareket gelişmekte, güçlenmektedir. Uruguay, Şili gibi demokratik unsurların güçlü olduğu yerlerde, demokratik hareketin etkisi, eskisinden de büyüktür. Anayasayı garanti altında tutan işçi hareketinin gücü, halkın yüreğindeki demokratik özgürlük ve kanunilik sevgisi, Anayasa gelenekleridir. Çünkü 20nci yüzyılda, bu ülke-

ler, Anayasa rejiminden başka rejim tanımamıştır. Arjantinde, bazı sendika liderlerinin muhalefetine rağmen, otuz yıldan beri işçi hareketi gelişmekte, gerici güçlere karşı gelmekte, demokrasiyi tekrar kurmak, genişletmek üzere, kahramanca savaşmaktadır. Komünistlerin iddia ettiği gibi, ülkelerimizde, demokratik savaşın başlıca ödevi, çok geniş güçleri bir araya toplayarak, gerici mutlu azınlık güçlerinin durumunu sarsmak, Amerikan casusluk servislerinin, Genel Kurmayının ve yerli gericilerin karşıdevrimci darbelerine set çekmektir.

Brezilyada nisan 1964te yapılan askeri hükümet darbesini düzenleyenler, sendika hareketini, üniversite gençliğini bölemediler. Bir yandan yapılan baskılara, öte yandan verilen tavizlere rağmen, safları günden güne genişleyen halk kitleleri, demokratik özgürlüklerin tekrar tanınmasını, genel affın çıkarılmasını, belediye seçimlerinin ve genel seçimlerin, kanunun tespit ettiği süreler içinde yapılmasını istiyor. Bugünkü diktatoryaya son verilmesi, halktan yana bir hükümetin kurulması, Cumhurbaşkanı seçimlerinin yapılması istekleri günden güne daha şiddetle dile geliyor. Bugün, demokratik özgürlükler uğrunda yürütülen savaş, Brezilyanın kurtuluşu yolunda en önemli aşama haline geldi.

Lâtin Amerikadaki son olaylar (özellikle Bolivya'da, Ekvatorda, Kolombiyada), devrimin gelişmesinde demokrasinin oynadığı rolü ve taşıdığı anlamı bir kez daha belirtmiştir.

Dominika olayları da bu gerçeği ispatlamıştır. Nisan ayaklanması demokratik rejimin tekrar kurulması ile başladı. Emperyalistlerin ve mutlu azınlığın beslediği diktatoryayı alaşağı eden silâhlı halk kitleleri, demokratik kuruluşları tekrar kurdular. Amerikalı emperyalistler hemen, Dominikaya binlerce asker gönderdiler. Oysa düşmanın askeri üstünlüğünden ürkmeyen halk kitleleri, demokratik özgürlükleri ve kuruluşları; memleketin millî egemenliğini ve kendi kaderini tayin etmek hakkını savunmağa kararlı olduklarını belirttiler. Bütün dünya halkları gibi Lâtin Amerika halkları da, Amerikan saldırısını şiddetle protesto etti, Dominika halkını destekledi. Düşman, askeri üstünlüğü-yolu ile, Dominika halkına isteklerini kabul ettiremedi; metodunu değiştirmek zorunda kaldı, müzakerelere girişti. Bu sonuçla, herkesin nefretini kazanan *deniz pyada* kuvvetlerini çıkarma metoduna başvuran Amerikan politikasına büyük bir darbe indirmiş oldu.

Küba, Guatemala, Brezilya, Kolombiya, Venezuela, Dominika halklarının geçirdiği devrimci tecrübeler bize şu gerçeği ispatlamaktadır: Lâtin Amerikada, gerici diktatoryalara, hukümet darbesi teşebbüslerine karşı, özgürlük ve demokrasi uğrunda yürütülen savaş, Marks'ın deyimiyle devrimin «genel bahanesi», *başlıca şartı, siyasal ve toplumsal güçleri geniş bir cephe içinde birleştirebilecek, seferber edebilecek amaçtır.* Lâtin Amerika ülkelerinin çoğunda bugün görülen özellik, işte budur.

Öte yandan, bu tecrübeler bize şunu de göstermektedir: Lâtin Amerikada (ve aynı şartlarda bulunan bütün ülkelerde) devrimin gelişmesi,

demokratik kuruluşların barışçı yollarla ve hızla kurulmasına bir takım engeller yaratıyor. Bunun nedeni, sadece, demokratik kuruluşların az gelişmiş olması, yahut da bir ülkede – yukarıda görüldüğü gibi – Anayasa geleneğinin pek eski olmayışı değil; rol oynayan başka etkenler de var.

Lâtin Amerikaya özgü şartlar içinde, emperyalizme karşı yürütülen devrimci mücadele, milli bir hareketten çok, bir sınıf savaşıdır. Lâtin Amerikanın Afrika ile, Asya ile farkı budur. Devrimin her aşamasında, sosyal sınıflar arasında şiddetli çatışmalar oldu. Demek oluyor ki, ülkelerimizde, yerli gerici direnişin niteliğini ve önemini yanlış değerlendirmemiz, çok tehlikeleri sonuçlar doğurabilir.

Bugün, Lâtin Amerika devrimcileri bütün dikkatlerini, *dış düşmana* yani Amerikan emperyalizmine karşı yürüttükleri savaşta, karşılaştıkları güçlüklerin üzerinde topluyorlar. Coğrafi özellikler, ülkelerimizde faaliyet yürüten yabancı tekellerin muazzam çıkarları, Lâtin Amerikanın, Amerikan Genel Kurmayın gözündeki taşıdığı stratejik önem; devrimci mücadelemizin iç şartlarını, Asyaya, Afrikaya, hatta Batı Avrupaya oranla, daha da zorlaştıran etkenlerdir. Bu ortam içinde, halkın ve milletin aleyhinde faaliyet gösteren iktidarı devirdikten hemen sonra en önemli ödev, Amerikalıların desteğinden yararlanan gerici güçlerin karşı-saldırısını püskürtmektir. Lâtin Amerika ülkelerinin geleneklerine göre, bugünkü güçler dengesi de hesaba katılınca, daima *silâhlı* yollara gidecek olan karşı-devrim tehlikesi karşısında, gerici güçlerin bütün desteklerini yıkmak; yani eski politik mekanizmayı – özellikle baskı mekanizmasını – yok etmek, devrimciler için bir zorunluluktur. Tecrübelerin bize gösterdiği gibi, gerici güçler daima sözde-demokratik kuruluşlardan yararlanmağa çalışır; demokratik zorunlulukları, karşı-devrimci provokasyonlarını gizlemek için kullanır.

Bazı şartlar içinde, devrimin belirli aşamalarında (Guatemala'da, Kosta-Rika'da, Bolıvy'a'da, Brezilya'da ve özellikle Küba'da görüldüğü gibi bazı özgürlükleri sınırlandıracak tedbirlere hemen başvurulmalıdır; bu tedbirler, yeni iktidara ve devrimci dönüşümlere düşman olan siyasi çevrelere karşı alınmalıdır. Kritik bir anda, «kuruluşların meydana getirilmesi» gerekçesiyle tereddüt geçirmek, temel sorunların çözümünü geciktirmek, devrim temposunu yavaşlatır, hatta devrimi yenilgiye götürür. Devrimci hareket başarıya ulaştığı, durumunu kuvvetlendirdiği anda, toprak reformu, üretimin millileştirilmesi, yeni bir düzene sokulması, emekçilerin yaşama şartlarının yükseltilmesi gibi, *en önemli toplumsal ve ekonomik dönüşümler* meselesi ele alınmalıdır.

Lâtin Amerika ülkelerinde, yeni demokratik müesseselerin kurulma temposu, emperyalist taraftarı mutlu azınlık hükümetleri devrilir devrilmez, karşımıza çıkan başka bir sorunun çözümüne bağlıdır; bu sorun, en kısa süre içinde, emperyalist ablukasını etkisiz bırakmak; az gelişmiş ülkenin ekonomik gelişmesini sağlamak; ülkenin kaynaklarından ve sosyalist ülkelerin yardımından yararlanarak, «bir an önce XX-nci yüzyıla sıçramak» sorunudur.

Aldığı şekiller ne olursa olsun, devrim mutlu azınlık sisteminin temellerini yıkıp, eşitliğe, hakka dayanan bir toplumun temellerini atınca, demokratik bir öz kazanır.

Başkalaşma süresi içinde, devrimci iktidar, tek cephe komiteleriyle demokratik milli cepheyi teşkil eden güçlerin siyasi örgütleri şeklini alabilir.

O zaman karşımıza bir soru çıkıyor: devrimin gelişme ve derinleşme süresi içinde, politik demokrasi sorunlarının bir anlamı, bir önemi kalmıyor mu? bunların üzerinde durmamız gerekmiyor mu? devrimin diğer sorunları çözüldükçe, bunlar da otomatik şekilde mi çözülür? Devrimci hareketin geçirdiği tecrübeler ışığında, bu soruyu olumsuz şekilde cevaplandırmamız gerekiyor.

Devrimci demokratik prensiplerin ihmal edilmesi, demokrasiye dar, biçimsel bir nitelik verilmesi, devrimci kareket ve yönetici kadrolar için bir takım tehlike teşkil eder.

Bu tehlikelerin en büyüğü şudur: demokratik biçimlere çok önem veren çevreler (aydınlar, orta tabakalar) devrimden uzaklaşır, devrimin toplumsal temeli de böylece daralır. Yığınların politik yönetime katılma meselesinde, demokratik şekillerin küçümsenmesi de çok tehlikeli olur; çünkü yöneticilerin kitlelerle teması kesilir, iktidar demagogların eline geçer, devrim burjuva ve bürokratik bir şekil alarak soysuzlaşır. XXnci yüzyılda, Lâtin Amerika devrimlerinin şanlı başlangıcı sayılan Meksika devrimi, bu soysuzlaşmanın acı bir örneğidir.

Tarih bize şunu de göstermektedir: Devrimin, içinden soysuzlaşarak, veya dış baskılara, emperyalistlerin açık müdahalesine uğnyarak, amacından uzaklaşması tehlikesi de vardır. (Bunun bir örneği son onbeş yıl içinde Bolivya'da olup bitenlerdir.)

Bu şartlar içinde kapitalist olmıyan gelişme yoluna giren yeni devletler; emperyalist aleyhtarı demokratik bir halk devrimine hazırlanan ülkeler, gerçek bir demokratikleşme programı hazırlamak, uygulamak, demokratik olanakları tanımlamak zorunluluğundadır.

Bu sorunun büyük önemini kavrayan komünist partileri, tek cephenin diğer güçleriyle işbirliği yaparak, doğacak olan yeni toplumun hukuki ve siyasi müesseselerinin kurulması ve gelişmesiyle ilgili bir program hazırlıyorlar.

Bu programı tayin ve tespit ederken, sadece Lâtin Amerika ülkelerindeki devrimci hareketin değil, sosyalist dünyasındaki bütün kardeş partilerin de geçirdiği tecrübeleri göz önünde tutmak zorundadırlar. Sovyetler Birliğinde, halk cumhuriyetlerinde, sosyalist devrimden, sosyalizmin kurulmasından çıkarılacak dersler, bütün komünistler, bütün devrimciler için, büyük önem taşır. Yeni politik sistemin elde ettiği başarılarından olduğu kadar, kişiye tapma devrinin kötü sonuçlarından da ders çıkarmalıyız. Halk kitleleriyle yöneticiler arasındaki ilişkileri olumsuz yönden etkileyen keyfi idare metotları, sosyalist kanunların ayak altına alınması, sadece

sosyalist ülkelere zarar vermedi; kapitalist ülkelerde, komünist partilerle emeçiler ve halk arasındaki bağları da gevşetti. Kişiyi tapma döneminin sonuçlarından pek güzel yararlanmasını bilen gericilerin halk arasında yaydıkları propagandaya göre, sosyalizmde «maddi faydalar», ancak temel özgürlüklerden, önceki toplumsal şekillerin fedakârlıklarıyla elde edilmiş demokratik haklardan vazgeçme suretiyle elde edilebilir. Yığın-lara demokrasinin sosyalizm den ayrı bir şey olmadığını ispatlayan Sov-yetler Birliği Komünist Partisi XXnci Kongresi, gericilerin bu yalanlarını karşı savaş olanaklarını sağladı.

Sovyetler Birliği Komünist Partisi XXnci Kongresinde alınan, 1957–1960 Bildirilerinde tekrarlanan kararlar, marksist-leninist demokratik prensiplere yeni bir güç sağladı; Sovyetler Birliğinde, halk cumhuriyetlerinde, sosyalist demokrasinin gelişmesinde sağlanan her başarı, ülkelerimizdeki politik havayı olumlu şekilde etkiliyor, hataları düzeltmek için sarfedilen çabalar, sosyalist demokrasinin üstünlüğünü ispatlıyor; komünist partileri, burjuva veya reformist partilerden çok daha demokratik bir niteliktedir. Bununla beraber, kişiyi tapma devrindeki antidemokratik hareketlerden samimi olarak ürkmüş olan bazı ilerici çevreler, bizimle hâlâ barışmamıştır. Orta tabakalarla aramızda arada sırada ortaya çıkan anlaşmazlıklar, kısmen de olsa, bu eski hataların sonucudur. Şu noktayı göz önünde tutmalıyız: bütün dünyada olduğu gibi, Lâtin Amerikada, komünist aleyhtarı propagandanın kullandığı en sistemli ve çoğu zaman en etkili silâh, bizim anti-demokratik, zorba idare metotlarını kullanmakla suçlamaktır.

Partilerimizin demokratikleştirilmesini sağlamak üzere kabul edilen ve Sovyetler Birliği Komünist Partisi XX-nci Kongresinde ortaya atılan prensiplerden ilham alan tedbirler, olağanüstü bir önem taşır: komünist aleyhtarlığına karşı yürüttüğümüz savaşta faydalı olduğu kadar, bu tedbirler, ülkelerimizde ve devrimlerimizde gerçek bir demokrasinin gelişmesini sağlaması bakımından da önemlidir. Hiç şüphesiz düşmanlarımızın bize attıkları iftiralara, besledikleri umutlara rağmen, partilerin leninist anlayışını değiştirmek söz konusu değildir; aksine; amaç, gerçek leninist metot ve prensipleri tekrar canlandırmak, partinin iç demokrasisine, bütün üyelerin eşitliğine saygı göstermek; bu eşitliği; bütün üyelere olduğu gibi yöneticilere de uygulanacak kararların yerine getirilmesini; alt kuruluşların üst kuruluşlara uyrukluğunu; kararları alan kuruluşların, bunları uygulayan kuruluşları sıkı kontrolünü sağlayacak bir disiplin çerçevesi içinde temin etmektir. Kolektif yönetim prensibi büyük bir titizlikle tatbik edilmelidir. Kısacası, gerçek demokratik merkezileşme yeniden uygulanmalıdır. Böylece, her basamaktaki yönetici kuruluşların otoritesi, etkisi, kongrenin ve konferansların egemenliğine dayanmış oluyor. Sovyetler Birliği Komünist Partisi XXnci Kongresinde yapılan geniş tartışmalar, cesur tenkitler, bütün dünyada ve özellikle Lâtin Amerikada komünist hareketini çok olumlu yönden etkilemiştir.

Otokritiğe, işçi sınıfının öncü partisinde işlenen hataların düzeltilmesine

önem verildiği yerlerde, işçi hareketinin birliği, demokratik ve devrimci güçlerin bağlılığı uğrunda yürütülen mücadelede, kısa bir süre içinde, önemli başarılar sağlandı. Son on yıl içinde, büyük tecrübeler elde edildi. Bu tecrübeler ışığında, bütün ideolojik ve siyasi ayrıntılar, örgütler arasındaki farklara rağmen, demokratik hareketin diğer kesimleriyle gerçekleştirebileceğimiz çeşitli ortak faaliyet, işbirliği, anlaşma şekillerini daha kolay keşfedebiliriz.

Komünist partilerin içinde demokrasinin tekrar kurulabilmesi, tenkide, otakritiğe set çekilmemesi için, gereken şartlardan biri şudur: Yöneticiler iktisadi, siyasi ve ideolojik alanlarda, çeşitli kanaatların mümkün ve meşru olduğunu kabul etmelidirler. Öte yandan, komünistler büyük bir sorumluluk taşıyorlar: Genel devrimci prensiplerin bozulmamasına dikkat etmek zorundadırlar. Namuslu bir fikir mücadelesi, namuslu tartışmalara bağlıdır; fikir mücadelesi soyut bir şekil almadan, somut gerçekler üzerinde yürütülmelidir. Bu mücadelenin amacı insanları bölmek değil, birleştirmek; ortak aksyonları zayıf düşürmek değil, aksine, bu aksyonlara yeni bir güç vermek olmalıdır. Otoriter, keyfi metotlardan uzak olan demokratik tutum, bölücü, demagojik, oportünist, fraksyoncu unsurların maskesini kolayca indirerek, etkililiğini ispatlamıştır.

III

Kardeş partilerin geçirdiği tecrübeler kadar, Lâtin Amerikada devrimlerin uğradığı başarısızlıklar, milli kurtuluş hareketlerinin sağladığı başarılar da, devrimin her aşamasında, demokrasinin gelişmesini sağlamak olanaklarını ve zorunluluğunu göstermektedir.

Küba örneği olağanüstü bir anlam taşıyor. Bilindiği gibi, Küba'da iktidar, silâhlı halkın elindedir. Bu dolaysız demokrasi şekli, emperyalist taraftarı, kanlı diktatöryanın, yığınların gözünden düşmüş, satılmış, ikiyüzlü demokrasinin yerine geçti.

Küba'da gelişen halk iktidarı, bütün Lâtin Amerika ülkelerini derinden etkiledi. Bu büyük etkinin nedenleri şunlardır: Bir yandan iktisadi eşitsizlik, sosyal adaletsizlik temellerine dayanan bir toplumda, korkunç bir sefalet içinde yaşayan milyonlarca insan, Kübalıların, ekonomi ve kültür alanlarında elde ettikleri kazançları anlıyor; öte yandan, bütün ilerici Lâtin Amerikalılar, Kübanın bugünkü hayatında insanlığın beslediği en yüksek ülkelerin gerçek haline geldiğini görüyor; Kübadaki sosyal ve siyasal sistemin halka, geçmiş günlerden miras kalmış zorluklardan, Amerikan emperyalistlerinin Kübaya gösterdiği düşmanlığın sonuçlarından, kısa bir süre içinde kurtulmak olanaklarını sağladığını anlıyorlar.

Birçok özelliğe rağmen, Küba, sosyalist gelişmenin genel kanunların da bir istisna teşkil etmiyor. Aksine: demokratik başarıları, siyasal hayatında uyguladığı metotlar ve prensipler, her sosyalist devletin uygulamak zo-

runda olduğu ve bu son yıllar içinde Sovyetler Birliği Komünist Partisinin XX. Kongresinde, 1957–1960 Konferanslarında açıklanan prensiplerdir.

Sovyetler Birliğinin Komünist Partisi XX ve XXIInci Kongrelerinde, şahsa tapma döneminde uygulanan bazı yönetim metotları suçlanmıştır. Böylece ortaya yeni bir sorun çıktı: sosyalizmin kurulum döneminde, demokrasi meselelerini, başka metotlarla çözmek olanağı var mıdır? Gerek burjuva ideologları, gerekse bazı dogmacılar, böyle bir olanağın olmadığını iddia ediyorlar. Bizler ise, bu soruya olumlu bir karşılık veriyoruz. Kübalı kardeşlerimizin devrimci uygulamaları, bütün Lâtin Amerika halklarına, böyle bir olanağın varolduğunu ispatlamaktadırlar.

Küba devrimi, Sovyetler Birliği Komünist Partisi XXnci Kongresinden sonra başarıya ulaşan ilk sosyalist devrimdir: böylece Lâtin Amerika halkları için Küba devrimi somut, öğretici, kolay anlaşılır bir örnek teşkil ediyor.

Küba'da bugünkü sosyal yaşantının göze çarpan bir özelliği, yöneticilerle devrimci kitleler arasındaki ilişkilerdir: bu ilişkilerin leninist prensiplere uyması, onlara sıkı sıkıya bağlı olmasıdır. Küba halkının yöneticilerine karşı duyduğu ateşli coşkunluk, sınırsız ama şuurlu güven; bu yöneticilerin leninist pratiğini çok iyi bilmelerinden, samimi oluşlarından, hiç bir çıkar gütmeyişlerinden ileri geliyor. Küba'da, bir yandan, devrimin başarıya ulaşmasını öznel olarak isteyen, ama kitlelerik yaratıcılığına inanmayan, «kitleler herşeyi bozabilir» diye düşünen «namuslu» solcu sektörler; öte yandan da, iki yüzlülüğe, memur zihniyetine, sesini çıkarmadan emirleri yerine getirerek, her ne pahasına olursa olsun, yükselmeğe çalışanlara karşı savaşıyor; eğitici, açıklayıcı metotlar kullanılıyor; hoşgörülükten uzak, otoriter metotlardan kaçınıyor. Başka bir deyimle, vatandaşla hükümetin arasını açabilecek, «gazetedeki gerçeği» hergünkü gerçeklerden ayrı düşürecek, halkın devrimci teşebbüs yeteneğini felce uğratabilecek, kitlelerde, kendi kaderlerine hakim olmadıklarını duygusunu uyandırabilecek bütün hareketlere karşı şiddetle savaşıyor.

Böyle bir ortamda, halkın şuuru yükseliyor, iktidara karşı sorumluluk duygusu artıyor. Öte yandan da halk, Birleşik Sosyalist Devrim Partisi içinde görüldüğü ve Fidel Castronun belirttiği gibi: «memur zihniyetine karşı yürütülecek savaş, emperyalistlere karşı yürütülen savaş kadar önemli» olduğunu daha iyi anlıyor.

Böylece, Marksizm aleyhtarlarının bu konudaki iddialarına rağmen, Küba devrimi ışığı altında, sosyalizmle özgürlük, birbirinden ayrılmaz iki kavram haline geldi. Küba örneğinin etkilerini azaltmak üzere, Amerikan emperyalistleriyle ortaklarının sarfettikleri bütün çabalara; «Küba Devriminin tek kuzu, idam sehпасıdır», diye iddia eden gerici ve sözde-liberal bütün propagandalara rağmen, *demokratik ve sosyalist Küba* Lâtin Amerikada, geniş halk kitlelerinin yüreğini ve kafasını gündün güne daha çok etkiliyor.

Hiç şüphesiz, Birleşik Sosyalist Devrim Partisinin ve demokratik devlet

kuruluşlarının; yığınların devlet ve toplum yönetimine, her basamakta, dolaysız ve etkili katılımını sağlayacak müesseselerin kurulması, Küba'da sosyalizmin gelişmesini sağlamakla kalmıyacak; aynı zamanda, bunlar, Küba devriminin, Lâtin Amerikada halk kitleleri, ilerici, insandan yana olan bütün unsurlar üzerindeki etkilerini de arttıracaktır. Olayların bu yönden gelişmesi, Lâtin Amerika halklarının, gerçek bir demokrasi uğrunda yürüttüğü savaşı kolaylaştıracak, sosyalizm olanaklarını daha çekici bir hale getirecektir.

Son yıllarda, Kolombya köylülerinin ülkenin bazı bölgelerinde kurmuş oldukları demokratik örgütleri de incelememiz, bu tecrübeden de sonuçlar çıkarmamız gerekiyor. Bu örgütlerde, siyaset, iktisat ve vatandaş hakları alanlarında sağlanan, ve, tabii, faaliyet gösteren karşı-devrimcilere, para ile tutulan ajanlara, casuslara tanınmayan, toplu ve kişisel garantiler, bu bölgelerde, vatandaşların, seçtik tikleri köylü komitelerini eksiksiz bir şekilde desteklemelerini sağladı. Gerçek hürriyeti seçen binlerce köylü, hukumetin zorlamalarına kulak asmadan, bu bölgeden ayrılmayı; «temsili demokrasi» adı altında kanlı bir terör uygulayan iktidarın hüküm sürdüğü bölgelere geçmeyi kabul etmiyor.

Dünya milli kurtuluş hareketinin geçirdiği tecrübeler, bize şu gerçeği göstermektedir: tarihsel hareketin hızlanması demek olan devrim, insan toplumunun gelişme düzeyini açıklayan demokratik hak ve özgürlüklere, sıkı sıkıya bağlıdır. Siyaset, iktisat, sosyal ve kültür alanlarında, bu hak ve özgürlüklerin enine ve derinliğine gelişmesi, devrimci hareketin objektif bir şartıdır.

Bazı devrimcilerin iddia ettiği gibi, demokrasinin, aksyonu, etkiyi, köklü devrimci dönüşümleri frenlediğini sanmak, büyük bir hatadır. Aksine: *eninde sonunda*, etkili, devamlı sonuçlar, ancak büyük çoğunluğun kabul ettiği, benimsediği, desteklediği kararlardan çıkar. Devrimci bir tedbir – ne kadar faydalı görünürse görünsün – sadece idari baskılarla uygulanıyorsa; çoğunluk bu tedbiri şuurulu ve aktif olarak desteklemiyorsa, *eninde sonunda* başarısızlığa uğrar. Yığınlarla yöneticiler arasında siyasi bağları kuran, kuvvetlendiren, boş lâflar değil; devrimci demokrasinin metot ve kuruluşlarının gelişmesini sağlayacak sabırlı, dikkatli tedbirlerdir.

İlerici güçler iktidara geçmeden önce olduğu gibi, iktidarı aldıktan sonra da, yığınların şu kanaata varabilmesi olağanüstü bir önem taşıyor: kişisel olsun, toplu olsun, haklarının genişletileceğine, teşebbüs ve yaratıcılık yeteneklerinin teşvik edileceğine inanmaları lâzım. Devletin sağladığı demokratik yasa ve garantiler; kurulan yeni müesseseler; yeni toplum şeklinin, bugüne kadar gelmiş geçmiş bütün toplum şekillerinden daha adil, daha seciyeli; hakları daha iyi garanti altına alabilecek bir toplum olduğunu ispatlamalıdır. Lâtin Amerikada bugün, devrimci hareket, bu prensipleri günden güne daha iyi anlıyor, daha kuvvetle benimsiyor.

Siyasi partiler

Lâtin Amerikada siyasi partilerin, başka yerlerde bilinmeyen ocaib ve karışık nitelikleri var. Bugün kıtada 150 den fazla parti mevcuttur. Sayıları ve imkânları kesin olmaktan da uzaktır. Sürekli dağılma belirtileri, bazı partileri ortadan kaldırıyor, bu arada başkaları doğuyor, gelişiyor.

Lâtin Amerikada partiler sisteminin karışıklığı ve çelişmeli görünüşü, onların kuruluşu, bugünkü sosyal ve politik gerçeğe anlatılabilir. Başka memleketlerde siyasi partilerin doğuş ve kuruluş şartları çok farklı olmuştur. Bugün bu memleketlerden her biri kendine has bir özellik gösteriyor. Bundan dolayıdır ki, siyasi güçlerin, her memleketin şartlarına tamamın uygun, dağılışı, hakkında bir şema ileri sürmek imkânsızdır. Bununla beraber, bu siyasi partilerin en belli başlılarını karakterize etmek ve tecrübelerini derlemek de imkânsız değildir.

İlk siyasi partiler, Bağımsızlık Harbinden sonra göründü. Bu harb, büyük milli kurtuluş devrimi olmakla beraber, şekillenmekte olan Lâtin Amerika milletlerinde derin bir sosyal ve politik izler bırakmadı. Kıtamızdaki memleketlerin çoğunda, diktatörlüklerin, yalancı demokrasilerin ve XIX. asrın tanık olduğu isyanlar ortasında, partiler kurulur kurulmaz, çoğu zaman sınıfların, yahut belirli grupların siyasi menfaatlerini aksettirmemişler, toprak beyliği oligarşisinin her şeye hâkim olduğu bir sırada, sürekli koltuk paylaşma savaşında, her şeyden evvel, bir şef etrafında birleşmiş klikler olmuşlardır. Bu gruplar ancak yavaş yavaş az çok belirli bir politik çehre almışlardır. Partiler her memleket için belirli sayıda merhalelerden geçtikten sonra kurulmuşlardır. Fakat genel olarak denebilir ki, XIX. yüzyılda geleneksel partiler yahut «tarihsel» diye edlandırılan partiler meydana gelmişlerdir. İlk plâna, geçen yüzyılda, politik hegemonya için savaşan güçlerin muhafazakârların ve liberallerin siyasi teşkilâtlarını almak gerek. Bunlar: Bir yanda katolik kilisesine dayanan zengin toprak beyleri, öte yanda kilisenin devletten ayrılması, teşebbüs özgürlüğü ve demokratik reformlar için savaşan liberal toprak sahipleri ve ticaret burjuvazisi. Bugün büyük değişiklikler oldu; yeni partiler kuruldu. Bunlar yeni

sosyal tabakaların menfaatlerini temsil ediyor. Tarihsel partilerin çehreleri demek ki, temelden değişti. Onların çoğunda bugün ilk prensiplerin ve ideolojik tutumların bir yana bırakılması sonucunda, derin bir buhran, teşkilatlanma yetersizliği karakteristiktir. Bu durum liberaller ve muhafazakârlar gibi birbirinden farklı kuvvetleri ittifaka kadar yöneltebilmiştir.

XIX. yüzyılın sonunda ve XX. yüzyılın başında burjuva ve küçük burjuva (radikaller ve başkaları) partileri ve daha sonra da proletarya partileri kuruldu. İlk sosyalist partilerin kuruluşunu daha sonra da Büyük Oktober Sosyalist Devriminin etkisi altında Lâtin Amerika kıtasında, Arjantinde, Uruguay, Şili, Brezilya, Meksika, Küba ve Peruda ilk komünist partilerinin kuruluşu tesbit edilmektedir.

30 yıllarının fırtınalarında, egemen sınıfların geleneksel partilerinin buhranına bağlı olarak mahalli ekonomik ve sosyal yapıların buhranı kendini açıkça gösterdi. Daha sonra 40 yıllarında, milli reformcu programla, yeni parti ve grupları kuruldu. Bunların, oligarşiye karşı savaşları, milliyetçi şiarları, geniş emekçi yığınlarını saflarına çekti. Bu tip partilerin en etkili, Aya de la Torre tarafından kurulan, Peru Halk Hareket (Aprist) Partisi oldu. Daha sonra Brezilyada Vargas tarafından kurulan Brazilya Emek Partisi, ve Sosyal Demokrat Partisi, belirli ölçülerde Arjantinde Peroncu Hareket, Bolivya'da Milliyetçi Devrimci Hareket ve Venezuelada Demokratik Hareket Partisi gelmektedir. Bu devirde, milli kurtuluş hareketinin genişlemesi, Lâtin Amerikada sınıf savaşının derinleşmesi, bir sıra başka memleketlerde de özellikle Karaib bölgesinde, komünist partilerinin kurulmasına yol açtı.

50 yıllarının ikinci yarısında başlayan devrimci hamle, politik akımların kurulmasında yeni bir devir açtı. Yaratılan akımlar, Küba devriminin zafetinden sonra kristalleştiler. Bu zafer aynı zamanda, geleneksel partilerin parçalanmasından, yeni grup ve politik akımların sınırlanmalarından sonra, kıtadaki bütün politik kuvvetlerin kutuplaşmasını da sağladı. Bu sebeptendir ki, bugünkü politik partiler sisteminin bazı karışık tarafları vardır. Lâtin Amerika partilerinin bazı özellikleri, onları Avrupa partilerinden ayırmaktadır. Partilerin çoğunda aşırı bir politik çeşitlilik, parti ve sınıflar, parti ve siyasi akımlar çerçevelerinin birbirlerine uymaması, burada siyasi hayatın normal bir hattıdır.

Lâtin Amerikada bugün en önemli siyasi partiler grupları hangileridir?

Sağcı partiler. Her şeyden evvel *muhafazakâr partiler* grupunu tanıtmak doğru olur. Bunlar toprak oligarşisinin geleneksel savunucularıdır. (Bununla beraber bu partiler bugün zengin burjuvazinin desteğini de görüyorlar). Bu partileri şöyle sıralayabiliriz: Demokratik Muhafazakâr Partisi, Arjantin Halkının Birliği ve Merkez Partileri Federasyonu, Arjantinde, Milli Demokratik Birlik Partisi, Brezilyada, Kolümbiya Muhafazakâr Partisi, Şili Muhafazakâr Partisi, Ekvatör Muhafazakâr Partisi, Honduras Mil-

liyetçi (Muhafazakâr) Partisi, Nikaragua Gelenekçi Muhafazakâr Partisi ve daha başkaları. Sosyal ve politik programı açısından Meksika Milli Hareket Partisini de bunlar arasında saymak gerek. Bu partilerin esas karakteristiği şunlardır: Açık gericilik ve bazı önderlerin anti-emperyalist demagogilerine rağmen yabancı sermaye ile sıkı iş birliği.

Muhafazakâr partiler buhranı, bu partilerdeki iç kavgaları daha da sertleştiriyor. Şili, Arjantin, Brezilya ve daha başka memleketlerdeki son seçimlerin gösterdiği gibi seçmen sayılarını azaltıyor ve imkânlarını daraltıyor. Muhafazakâr partiler, cehalet ve toprak beylerinin sınırsız yetkileri ile uzun zaman etkileri altında tuttukları köylülerden önemli bir kısmının desteğini kaybetmiş veya kaybet mektedirler. Üniversite aydınlarının ve serbest meslek sahiblerinin desteğini de kaybettiler. Muhafazakâr partilerin önemli iç meseleri iki ayrı görüşü savunanlar arasındaki düşmanlıklardır. Bazıları, sallantı halinde olan geleneksel doktrinleri tekrar popülerize etmek ümidi ile, onları yeni şartlara uydurmayı, Şilide ve Kübada yıkılan ve bütün baskı kuvvetlerinin kutuplaşmasına yarayan demokratik cephe tipinden daha geniş bloklar kurmayı deniyorlar. Bazıları ise perspektifi aşırı gerici bir politikanın devamında görüyorlar.

Geleneksel liberal partilerindeki buhran da buna benzer bir şekilde gelişmektedir. Bu buhran özellikle şu partiler arasında karakteristiktir: Kolümbiya Liberal Partisi, Şili Liberal Partisi, Nikaragua Liberal Milliyetçi Partisi, Panama Liberal Partisi, Paraguay Liberal Partisi, Honduras Liberal Partisi, Ekvator Liberal-Radikal Partisi, bunlara tarihsel olarak ve programını da göz önünde tutarak Uruguay Milli (Blanco) Partisini de katmak gerek.

Liberal partiler geçen yüzyılda değişik müsbet roller oynamışlardır. Fakat son yıllarda açıkça sağa doğru gelişmişlerdir. İkinci Dünya Harbinden sonra, aynı zamanda hem burjuva hem de toprak oligarşisi partilerinin kurulması, liberallerle muhafazakârlar arasındaki çatışmaları sildiğinden, bunlar bugün genel olarak ortak cephe kurmuşlardır. Lâtin Amerikanın bazı memleketlerinde örneğin Nikaragua'da, liberaller muhafazakârlardan daha gerici durumdadırlar. Bugün Kalümbiya liberalleri gerici bir politika güdüyor ve sözün ona «Milli Cephe»de iktidarı eşit haklarla muhafazakârlarla paylaşıyor.

Şili liberalleri, muhafazakârlardan daha da farklıdırlar. Öteki liberal partiler kendi özel çehrelerini kaybettiler ve iktidardaki diktatör rejimlerinin uysal aracı haline geldiler; bu rejimlerin karşısında güçsüz duruma düştüler (Paraguay Liberal Partisi gibi).

Bazı Lâtin Amerika memleketlerinin diktatör rejimleri, 40 ve 50 yıllarında geleneksel memleketlerin yığınlar üzerindeki etkilerini kaybetmelerinden faydalanarak, bazı yığınlara özellikle şehirlerdeki en fakir tabakaların sınıfını kaybetmiş (deklase edilmiş) elemanlarına dayanan yeni sağcı partiler kurmayı teklif etmişlerdir. Bir sosyal demagogiyle en azılı gericiliği

birleştiren bu gibi partiler, Dominik Cumhuriyetinde Trujillo (daha sonra Balanger), Peruda Odria, Kolümbiyada Rojas Pinilla tarafından kurulmuştur. Bu partiler bugün hâlâ vardır.

Şimdi iktidardaki diktatör rejimler, bazı demokratik görüşleri kurtarmak ve seçim komedyaları teşkilâtlandırabilmek için geçici yalancı hükümet partileri kurmaktadır. Bu cins partiler arasında Guatamala Sosyal-Demokrat ve kurumcu demokrat partilerini, Salvador Milli Anlaşma Partisini ve Demokratik Birlik Devrim Partisini v.s. sayabiliriz.

Lâtin Amerikanın bazı memleketlerinde az, fakat saldırgan profaşist grup ve partiler vardır. Örneğin Bolivya'da Sosyalist Falanj, Guatamalada eski diktatör Castillo Armasın taraftarlarını birleştiren Milli Kurtuluş Hareketi, Ekvatorda Milliyetçi Devrimci Hareket Partisi, Arjantin'de «Tucuara» Hareketi, Meksika'daki Sinarkistler, Honduras Ortodoks Cumhuriyetçi Parti v.s.

Sağcı partiler arasında mevcûd diktatörlük ve gerici rejimlere karşı koyan küçük bir partiler grubu da vardır. Bu partilerin programları iktidarda olanlarınkinden daha az muhafazakâr değildir. Hattâ bazan daha da muhafazakârdırlar. Bunlar, son zamanlarda iktidardan az çok uzak kalmış emperyalizme yakın toprak sahipleri ile burjuva gruplarının çıkarlarını temsil etmektedirler. Örneğin, Guatemalada Milliyetçi Demokratik Hareket, Demokratik Milli Anlaşma Partisi (eski diktatör Ydigoras Fuentes taraftarlarını birleştiren hareket), Hondurasta eski diktatör Tiburcio Carias yönetiminde Milliyetçi Partiden ayrılan Milliyetçi İlerici Parti, ve Ekvatorda bazı sağcı gruplar vs.

Lâtin Amerikada politik yelpazenin ortasında burjuva aydınları ve küçük burjuva anlayışına sahip olanlar tarafından yöneltilen çok sayıda parti ve gruplar vardır. Bu partiler çoğu zaman burjuvazinin en etkili çevreleri tarafından desteklenmemelerine rağmen, objektif olarak Lâtin Amerika kapitalistlerinin çıkarlarını aksettirirler.

Merkez partilerinin temeli, her şeyden evvel, küçük burjuvaziden, memurlardan ve genel olarak şehirlerdeki orta tabakalardan kuruludur. Bu partilerin bir sıra memleketlerde köylüler ve proletaryanın geri kalmış tabakaları üzerinde etkileri vardır. Bunlara sağcı ve bazı solcu reformcu akımlarla, reformcu burjuvazinin bazı özel akımlarını katmak mümkündür.

Kıtamızın bazı ülkelerinde, XIX. yüzyılın sonlarında ve XX. yüzyılın başlarında yeni doğan sanayi burjuvazisi, orta ve küçük burjuvazi, *radikal* partiler kurdular. Bu partiler, demokratik programlar, toprak sahiplerinin yetkilerinin ve kilise etkisinin sınırlandırılması gibi sosyal değişiklik isteklerini ileri sürdüler. Bunlar şehirlerdeki orta tabakalar ve emekçiler arasında bir destek buldular. Bu partiler bugün sağa doğru geliştiler ve ülkelerin çoğunda artık eski rollerini oynamıyorlar. Bununla beraber bu partilerin, özellikle kıtanın güneyindeki memleketlerde daha bazı etkileri

vardır. Bunun içindir ki, bir sıra memleketlerde eski düzenin iflâsını tesbit eden Amerikan emperyalizmi ve Lâtin Amerika zengin burjuvazisi, bu partileri alet olarak kullanmakta geri durmamaktadırlar. Bu gibi partiler arasında Şili Radikal Partisini, Arjantinde son zamanlarda Tamamlama ve gelişme Hareketinden ayrılan, Uzlaşmaz Radikal Vatandaş Birliğini, Halk Radikal Vatandaş Birliğini ve Ilerici Demokrat Birliğini, Uruguay Batliste Partisini, Kosta-Rika Milli Cumhuriyetçi Partisini, Salvador Yenileyici Hareket Partisini vs. sayabiliriz. Şunu kaydetmek gerek ki, bu partiler içinde sol akımlar önemli bir derecede kuvvetlenmişlerdir. Bu partiler gerçek milli menfaatleri temsil ederler ve kredisini kaybetmiş burjuva yönetimine katılmaktan her gün biraz daha fazla kaçınılmaktadırlar.

Lâtin Amerikanın bir sıra memleketlerinde *milli reformcu partilerin* önemli bir ölçüde etkileri vardır. Bunlar «milli devrimci-demokratik» hattâ anti-emperyalist bir etiket ve geniş bir sosyal temelle ortaya çıkmışlardır.

Bazı ihtiyat kayıtları ile bu grupta şu partileri sayabiliriz: Peru Halkçı Hareket (Apriste) Partisi, Venezuelada Demokratik Hareket Partisi, Kosta-Rikada Milli Kurtuluş Partisi (Figueres yönetiminde), Paraguay Febreriste Partisi, Porto Riko Demokratik Halkçı Partisi, Guatamala Devrimci Partisi (Montenegro tarafından yönetilen), Dominik Devrimci Partisi (Juan Bosch tarafından yönetilen), Bolivya Milliyetçi Devrimci Hareketi Partisi, Meksika Devrimci Kurumcu Partisi (bugün Meksikada iktidarda) ve belirli ölçülerde, başında eski cumhurbaşkanı Kubitschekin bulunduğu Brezilya Sosyal-Demokrat Partisi.

Genel olarak «halkçı» partiler, şişirme programlar kaleme almışlardır. Bu programlarda, sosyal reformlar istemekte, demokratik özgürlükler, milli bağımsızlık, devlet ekonomisinin daha iyi idaresi, yabancı sermaye kontrolünün genişletilmesi için savaşıacaklarını ilân etmektedirler.

Bu şiarlar, birçok emekçi tabakalarını, aydın temsilcilerini milli reformcular safına çekmiştir. Oligarşinin diktatörlük rejimlerine karşı savaşları, onların prestijlerini arttırmaktadır. Meselâ, Venezuelada Demokratik Hareket Partisi, Perez Jimenez diktaturasına karşı Yurtseverler Cephesinde savaşmıştır. Bütün bunlar bu partilere sınıf temellerini genişletme imkânlarını sağlamıştır. Bununla beraber bu partilerden çoğu hiç bir zaman gerçekten devrimci ve anti-emperyalist olmamıştır.

Milli reformcu önderlerin emperyalizme karşı politikaları, «halkçı» partilerin halk arasındaki şöhretlerinin azalmasına sebep olmuştur. Anti-komünizm milli reformcu tipindeki partileri büyük kayıplara uğrattı. Bu partilerin gelişmesine en parlak örneğini Peru Halk Hareketi Partisi (APRA) verdi. Bu parti, bugün açıkça emperyalizme yakın bir tavır takınmış ve aşırı Odria grubu ile beraber hükümete girmiştir. 1941 yılında Betancourt tarafından kurulan Venezuela Demokratik Hareket Partisi, toprak reformu istiyor ve demokrasi için savaşıyordu. 1958 de iktidara geldikten sonra Lâtin Amerikanın emperyalizme en yakın rejimlerinden

birini kurdu. Bununla beraber milli reformcu partilerde ilerici akımlar var ve bunlar halkların kurtuluş savaşına faal olarak katılmaktadırlar. Dominik Devrimci Partisindeki (Juan Boschun partisi) yurtseverler, Amerikan emperyalistlerinin saldırısına karşı yurtlarının bağımsızlığı uğrunda cesaretle savaşıyorlar.

Kolümbiya, Peru ve Venezuelle gibi bir sıra Lâtin Amerika memleketlerinde, milli burjuvazinin menfaatlerini temsil eden başka grup ve siyasi eğilimler de görülmektedir: Bunlar, Peru Halk Hareketi, Guatamala Devrimci Birliği, Venezuela Demokratik Cumhuriyetçi Birlik Partisi, Kolümbiya Devrimci Liberal Hareket Partisi vs. Bunların plâtformu şu isteklerle sınırlanmıştır: Anayasacı bir rejim, demokratik özgürlüklerinin garantisi, dış politikada daha çok bağımsız hareket, milli ekonomiyi ve doğal zenginlikleri koruyacak tedbirler ve toprak, bütçe reformları gibi bazı reformların başınılması.

Milli burjuvazinin temsilcileri haklı olarak, iç gericiğin, finans oligarşisi ve toprak beyliği politikasının, burjuvazi sınıf olarak halkın darbeleri karşısında bırakmasından korkmaktadırlar.

Geleneksel sosyalist partileri az sayıda bir grupu temsil etmektedirler. Bunlar sağcı programlar yararına durum takındıklarından bugün yığınlar üzerinde her hangi bir etkileri yoktur. Arjantin Sosyal-Demokrat Partisi gibi. (Bunu Arjantin Sosyalist Partisi ile karıştırmamak gerek. Bu parti daha solcu bir durumda olduğundan çok daha etkilidir), Ekvator Sosyalist Partisi ve Uruguayda değişik sosyal-reformcu gruplar vs. gibi.

Şu son yıllarda *hristiyan-demokrat partiler* bir rol oynamaya başladılar. Bunlar eski sağcı partilerle başarı ile yarışmaktadırlar. Bugün en etkili ve tek hükümette olanı Şili Hristiyan Demokrat Partisidir. Peruda Hristiyan Demokrat Partisi hükümet koalisyonuna katılmaktadır. Hristiyan demokrat partilerinin bulunduğu öteki memleketlerde, bu partiler muhalefettedirler. Bolivya, Brezilya, Paraguay Guatamala, Salvador gibi memleketlerde mevcut rejimlere karşı hattâ solcu bir muhalefette bulunmaktadır.

Amerikan emperyalistleri ve özellikle «İlerleme İçin İttifak» taraftarları hristiyan-demokrasiye büyük ümitler bağlamaktadırlar. Kabaran devrimci hareket karşı bazı direnmeler gösterebilecek tek kuvveti bunda görmektedirler.

Lâtin Amerikada çok etkili bazı dini çevrelerin gelişmesi hristiyan-demokrat partilerin büyümesinde büyük bir rol oynadı. Bunlar katolik yığınların baskısı altında sosyal ve milli kurtuluş hareketlerine katıldılar, muhafazakâr geleneklerle bağlarını kestiler, toprak reformu isteyecek kadar ileri giderek ekonomik eşitsizliğe karşı cephe aldılar.

Kıta üzerinde devrimci durumun yaklaşması, Lâtin Amerika hristiyan demokrat partilerinin programlarındaki radikalizmi izah etmektedir.

Dominik Cumhuriyeti Devrimci Sosyal-Hristiyan Partisi, Caamano anayasacı hükümetinin yanı başında halkın bağımsızlık savaşına aktif olarak

katılmaktadır. Şili Hristiyan Demokrat Partisi öndeleri, Guatamala, Salvador, Brezilya hristiyan demokrat partileri sol kanatları politik hayatın demokratlaştırılması, sosyal reformlar, silâhsızlanma ve barış için savaş isteklerini açığa vurmaktadırlar. Böylece halkın önemli bir kısmını kendi saflarına çekmektedirler.

Şunu da kaydetmek gerek ki, hristiyan-demokrat partilerinin politikası memlekete göre değişmektedir. Şilide, Peru, Uruguay, Arjantin, ve Brezilyada hristiyan-demokrat partileri militanları demokratik özgürlükleri ve sendika hareketini savunmak maksadı ile komünistlerle iş birliği yapmak imkânını göz önünde tutmaktadırlar. Öteki partilerde gerici kuvvetlerle sıkıca bağlı liderler kesin etkiyi ellerinde tutuyorlar. Örneğin, Venezuelada Sosyal-Hristiyan (COPEI) Partisinin yöneticileri, ilerici örgütlere karşı hükümet baskı ve terörünü desteklemektedirler.

Lâtin Amerika komünistleri hristiyan-demokrasinin sol akımları ile birlik meselesini ele almışlardır. Dini meseleleri ele almaktaki ustalık katolik yığınların sol kuvvetler cephesinin dışında kalmalarını önlememektedir. Sosyal ve ekonomik alanlarda, konke istekler etrafında savaş, bu birliği kuvvetlendirecektir.

•

Kıta üzerindeki devrimci hareketin yayılmasının en önemli sonuçlarından biri de, geniş emekçi yığınlarının, orta tabakalardan olanların, öğrencilerin ve aydınların savaşa katılmalarıdır. Bu, Lâtin Amerikanın politik hayatında *geniş bir sol akımın* yaratılmasına sebep olmuştur. Bu akım, işçi sınıfının öncülerini, aydınları, öğrencileri ve Şili, Uruguay, Arjantin, Bolivya, Venezuelalla, Ekvator gibi memleketlerde işçi sınıfının çoğunluğunu, Kosta-Rika, Dominik Cumhuriyeti gibi memleketlerde şehirlerdeki orta tabakaların önemli bir kısmını, Kolümbiyanın, Brezilyanın, Perunun, Venezuelanın değişik bölgelerinde olduğu gibi köylüleri birleştirmiştir.

Sol akımın yumuşak kolu, programının sosyal görünüşü ile küçük-burjuvadır. Politik eğilimi ile solcu milliyetcidir. Bu akım değişik elemanlarla temsil edilmektedir: Arjantinde orta ve ortanın solundaki Peroncularla, Brazilyada Trabalist Partisi, Bolivya Devrimci Sol Milliyetçi Partisi ile (sendikacı lider Juan Lechin) tarafından yönetilmektedir) Venezuelada Devrimci Milliyetçi Partisi ve Demokratik Cumhuriyetçi Birlik Partisinin sol kolu ile, Salvadorda Radikal Demokratik Parti ile, Kolümbiyada Sol Liberal Devrimci hareket Partisiyle, Hondurasta Liberal parti ve Liberal partinin genç radikaller grubu ile, Uruguayda Demokrat-Milliyetçi Kuvvetler Partisi ve geleneksel partilerden ayrılan bazı solcu gruplarla. Buna benzer akımlar başka memleketlerde de hem geleneksel burjuvazide yahut küçük-burjuva partilerin sol kanatlarında hem de bu partilerin solundan ayrılan küçük gruplarda kendini göstermektedir.

Bu akıma bağlı parti ve gruplar, memleketlerinin sosyal ve ekonomik meselelerinin temelli bir şekilde çözülmesini, toprak reformu yapılmasını,

yabancı işletmelerin millileştirilmesini, dış politikada bağımsızlık istemektedirler.

Harp sonunun ilk yıllarında kurulmuş Peroncu ve Trablist partileri çelişmeli aşamalardan geçmişlerdir. Bu partiler, milliyetçi burjuvalar tarafından kuruldu ve yöneticileri proletarya sınıfının bilincini geliştirmeyi hiç bir zaman düşünmediler. Fakat bu partilere ve bunların etkisi altında olan sendikalara giren proletarya yığınları, yalnız bu partilerin içinde değil, memleketin politik hayatında etki sahibi bir kuvvet haline geldiler.

Bugün Peronculuğun yığın temeli zayıflamıştır. Oysa sınıf savaşı taraftarlarının etkisi kuvvetlenmiştir. Bununla beraber bu politik akımların hâlâ etkisi vardır. Bunlar milli-devrimciliğin sol kolunun kuvvetlenmesine engel olarak kalmaktadırlar. Şu son yıllarda Peroncu yığında meydana gelen ve 1962 seçimlerinde açığa vurulan sola doğru kayma, Arjantin Komünist Partisi tarafından dürüstçe yorumlanmış ve parti, Peroncuların sol kanadına iş birliği teklif etmiştir.

Küba Devriminin zaferine bağlı olarak *yeni bir sol eğilim* kendini göstermektedir. Bunu *demokratik-devrimcilik* veya sosyalist-devrimcilik diye adlandırmak mümkündür. (Batıda buna «halkçı» veya «Yeni-Yakobin» hareketi diyorlar). Bu hareketin taraftarları Küba devrimini tam olarak destekliyorlar. Çoğu zaman devrimcilik yolu ile yalnız demokrasi ve gerçek milli bağımsızlığa değil, sosyalizme varmayı da hedef ediniyorlar. Bu akıma bağlı birçok parti ve gruplar tamamen veya kısmen Marksist ideolojiyi benimsemektedirler. Bu partilerin başlıca sosyal temeli, devrimci öğrenciler, aydınlar, ve bazan da şehirlerdeki orta tabakalardır. İşçi sınıfı ve köylüler üzerindeki etkileri artmaktadır.

Böylece, solcu milliyetçi partiler gibi demokratik devrimci gruplar da milliyetçi burjuvaziden ve devrimci eğilimli küçük burjuva elemanlarından ayrılırlar tarafından kurulmuşlardır.

Bu akıma Venezuela solcu devrimci hareketi ve Halkçı-Milliyetçi Öncü Partisini, Guatamala Devrimci Birlik Partisini, Brazilya Solcu Trablistlerini Peru Solcu Devrimci Halkçı Partisini, Kosta-Rika Halkçı ve Sosyalist Birliğini, Nikaragua Halkçı Seferberlik Partisini, Salvador Nisan ve Mayıs Devrimci Partisini katmak mümkündür.

Lâtin Amerika sosyalistleri temelde benzer tutumları olmakla beraber, başka bir yola yönelmişlerdir. Lâtin Amerikada sosyalist partileri uzun yıllardanberi faaliyettedirler. Bununla beraber yeni Lâtin Amerika «sosyalizmi» sağ ve sol akımların daha açık bir şekilde sınırlanmaları ve partilerin çoğunun yönetici duruma geçtikleri 50 yıllarının sonlarında kurulabilmiştir. Sosyalistlerin esas kitlesi, Lâtin Amerika toplumunu değiştirecek bir yol olarak bulmakta ve bunu hedef edinmektedir. 1956 yılındanberi Komünist Partisi ile bir halk faaliyet cephesinde sıkı bir şekilde iş birliği yapan Şili Sosyalist Partisi en çok etki sahibi olanlardır. Ekvatorda Devrimci Sosyalist Partisi kurulmuştur. Uruguayda solcu kuvvetler, Sosyalist

Partisinin yönetimi altında kuvvetlenmişlerdir. Brezilya sosyalistleri arasında kuvvetli devrimci elemanlar, işçi, demokratik ve milli hareketlerle iş birliği yararına durum takınmışlardır.

Sosyalist partilerin çoğunluğu, kuruluşları ile, başlıca şehirlerdeki orta tabakaların partileridir: Saflarında büyük bir memur yığını, aydınları, serbest meslek sahiplerini, öğrencileri toplamaktadırlar. Yalnız Şili Sosyalist Partisi işçi sınıfı üzerinde büyük bir etkiye sahiptir.

Kübada 26 Temmuz Hareketinin gelişmesinin gösterdiği gibi, demokratik devrimci akımlar, anti-emperyalist ve demokratik hareketleri yöneten devrimci proletaryanın durumuna doğru geliştirebilirler. Bunun içinde sosyalist devrimin zaferi için savaşta olduğu gibi, sosyalizmi kurma devrinde komünist partileri ile devamlı bir ittifak yahut birleşme de vardır.

Lâtin Amerika emekçilerinin politik öncü hareketleri şunlardır: Arjantin, Bolivya, Brezilya, Venezuela, Honduras, Kolumbiya, Meksika, Paraguay, Peru, Salvador, Uruguay, Şili, Ekvator, Guadalupe, Martinik, Porto Riko, *Komünist Partileri*, Haiti Halk Birlik Partisi, Guatamala Emek Partisi, Dominik Cumhuriyeti Halkçı Sosyalist Partisi, Kosta Rika Halkçı Öncü Partisi, Panama Halk Partisi.

Küba Komünist Partisine özel bir yer ayırmak gerek. Bu parti Lâtin Amerikada iktidarda olan ilk Marksçı-Leninci partidir. Ve bugün Hürriyet Adasına sosyalizmin kuruluşunu yönetmektedir.

Komünist hareketinin Lâtin Amerika memleketlerinde eski bir savaş geleneği vardır. En zengin memleketlerde, komünist partileri 1918 ile 1925 yılları arasında kurulmuştur. Son yıllarda komünistlerin sayısı hızla artmış ve 300.000'i aşmıştır.

Son yıllarda komünist partilerinin, teorik ve ideolojik çalışmalarının artması ile politik faaliyetleri de kuvvetlenmiştir.

Lâtin Amerika devrimci hareketinin karakterini yeni bir ışık altında gösteren Küba devrimi, Marksçı fikirlerin yayılmasına, her memlekette devrimci idealin derinleşmesine ve konkrleşmesine kuvvetli bir hız vermiş, strateji ve taktik sorusunu pratik savaş plânına getirmiştir.

Marksizmin-Leninizmin öğrettiklerini Lâtin Amerika memleketlerinin şartlarına uygulayan komünistler, tarım meselesini, işçi ve demokratik hareketinin meselelerini, emperyalizme karşı savaşın sorularını dikkatle incelemeye koyulmuşlardır.

Emperyalizme ve iç gericiliğe karşı tek bir cephe kurmak için enerjik bir savaş yürütüyorlar. Geniş bir sosyal ittifak politikası için savaşırken, halk yığınlarının savaş tecrübelerini dikkatle tahlil ediyorlar. Lâtin Amerika komünistleri, proletarya enternasyonalizminin, devrimci akımlar birliğinin propagandacılarıdır.

Son yıllarda komünist partilerinin iş birliği kıta ölçüsüne ulaşmıştır. Bu iş birliği temsilciler arasında yapılan danışma toplantılarında belirmiştir. Bu gibi toplantılar Orta Amerika memleketleri ve Güney Amerika mem-

omünist partileri arasında yapılmıştır. 1964 yılı sonlarında Lâtin omünist partileri temsilcileri arasında yapılan danışmalar, bu ıtların genişletilmesi için çok önemli olmuştur. Bu karşılaşma .âtin Amerika halklarının emperyalizme karşı, barış, demokrasi m için savaşının başlıca meseleleri hakkında çok verimli fikir ri olmuştur. Konferans Küba Devrimi ile dayanışma meselele- bir önem vermiştir. Lâtin Amerika komünistleri, bütün dünya emperyalizme karşı ve sosyal kurtuluş savaşının başarısı için olan, milletlerarası komünist hareketinin birliği uğrunda müca- karalarını bir daha doğrulamışlardır.

Apartheid'a karşı savaş

A. Lerumo

Bu yazıda Güney Afrikalı bir şahsiyet, Sovyetler Birliği, Macaristan, Lüksamburg, Uruguay ve daha başka ülkelerdeki okuyucularımızın, Güney-Afrikada, Verwoerd hükümetinin uyguladığı «apartheid» sisteminin toplumsal ve siyasal niteliği ile ilgili sorularını cevaplandırıyor.

«Apartheid», Afrikaans dilinin, yani Güney Afrikada konuşulan dilin bütün dünyaca bilinen tek kelimesidir. Bu kelime, çağdaş dünyada eşit olmayan açık bir milli ezgiye, merhametsiz bir ırk ayırımına; çağdaş sanayileşmiş bir ekonomik çerçeveye içinde işçilere uygulanan «mecburi iş» prensipine, korkunç bir sömürmeye dayanan bir sistemi deli getiriyor. Bu sistem Parlâmento, merkez ve bölge yönetici kuruluşlar tarafından düzenlenen ve devam ettirilen kanunlara dayanıyor. Devlet ve hükümet organları 17 milyonluk nüfusun 3 milyonunu teşkil eden «beyazlar» tarafından seçiliyor, sadece beyazlardan teşekkül edebiliyor. Damarlarındaki kanın «saf Avrupalı kanı» olduğunu gururla söyleyen, köklerinin kendilerine üstünlük sağladığını iddia eden bu azınlık, seçme hakkını ve diğer bütün vatandaş haklarını olduğu gibi, ülkemizin muazzam servetlerini de tekeline almış bulunuyor.

Apartheid kelimesi, «ayırım» anlamına gelir. Güney Afrika beyaz yöneticileri ile taraftarları, propagandalarına çok büyük paralar sarfederek, bu sistemin ülkenin, çeşitli halk gruplarına göre, «milli bölge»lere ayrıldığı; her grubun bu bölgelerde otonom bir hükümeti bulunduğu anlamına geldiğini, bütün dünyaya inandırmak istiyorlar. Sistemin niteliği incelenir incelenmez, bu iddiaların ne kadar uydurma olduğu hemen anlaşılır.

Beyazların hâkimiyetini devam ettirme yolları

Güney Afrikada topraklarının % 87'si beyazların elindedir. Geriye kalan % 13'ü ise, yerli Afrika halkına, yani 11 milyonluk bir çoğunluğa, ülkenin

en çorak kısımlarında ayrılan «reserve»ler, mahfuz bölgelerdir. Hükümetin «hüsnü tabiriyle», «Bantuların anavatanı», gazetelerde «Bantustan» diye adlandırılan bu «mahfuz bölge»ler, büyük kalabalıkları barındıran, gece kondumsu köylerdir. Bu bölgelerde yaşayan 3 milyon insanı bile besleyemiyen bu topraklar, Güney Afrikanın diğer bölgelerinde yaşayan ve çalışan 8 milyon Afrikalıya acaba ne sağlayabilir? Bu «mahfuz bölge»leri, kuran 1913 Toprak Kanunu ile, ilk Hollandalı sömürgecilerin Ümit-Burnuna ayak bastığı günden, yani 300 yıldan beri devam edegelen talan, gasıp, saldırı, baskı politikasının en yüksek noktasına varılmıştır.

Bu mahfuz bölgelerde ne altın, ne elmas madenleri, ne de Afrikalı halkın ve emekçilerin alın teriyle kurulan şehirler, fabrikalar, santraller, endüstri işletmeleri bulunur. Buraların «otonomi»sinden bahsetmek gülünç bir yalandır. Bu alanların en büyüğü (ve propagandalarda en çok adı geçen) Transkei bölgesidir. Transkei'nin parlamentosunda, çoğunluğu, Beyaz hükümetin tâyin ettiği ve maaş bağladığı aşiret reisleri teşkil eder. Bu parlâmentonun yetki alanı ise pek önemsizdir.

Bu gülünç «otonomiye» kavuşmuş bölge halkından başka, geriye kalan 8 milyon Afrikalı resmen «yabancı» sayılıyor. Atalarından kalma, doğdukları, çalıştıkları bu topraklarda «geçici konut» sayılıyorlar. Her Afrikalı, her yerde, yanında «tezkere»sini; vergilerini ödediğini, çalıştığı yeri gösteren «kimlik defteri»ni taşımak zorunluluğundadır. Hergün bir kadar Afrikalı, bu kanuna karşı gelmekle suçlanarak, tevkif ediliyor.

Afrikalılara normal bir aile hayatı sürmek hakkı bile tanınmamıştır. En geniş iş alanı olan altın madenlerinde, ortalama iki yıllık kontratlarla çalışan 500.000 Afrikalı göçmen işçi, bekârlara mahsuz büyük barakalarda yaşıyor. Şehirlerde, fabrikalarda, dairelerde çalışan binlerce işçi, kanlarından ayrı yaşamak zorundadır. Birkaç gün için olsa bile, kocasını görmeğe gelen bir kadın resmi bir müsaade almak mecburiyetindedir.

Afrikalı işçilere grev hakkı, sendika kurma hakkı tanınmamıştır. Kalıfye işçi olamazlar, bir meslek edinemezler. En zor, en tehlikeli, en az para getiren işlerde ancak çalışabilirler. Bugünkü rejimden önceki şartlar yine çok çetin olmakla beraber, eski hükümetler – örneğin 1948'den önce Smuts hükümeti – devrinde, istidatlı birkaç Afrikalı, avukat, yazar, ressam, kompozitör, hattâ üniversite profesörü olabilmişlerdi. Ama bugün bunların hepsi ya muhacerette yaşıyor, yahut «siyasi suçlu» olarak hapiste çürüyorlar. Artık bugün bu unsurların yerini alabilecek Afrikalılara bütün kapılar kapanmıştır. Devlet her «beyaz» çocuğun eğitimine yılda 130 Rand (1 Rand = 10 İngiliz lirasıdır) sarfediyor. Ama bir Afrikalı öğrenciye ayrılan yıllık miktar ancak 13 Rand'dır.

Kütüphanelerle, müzelere, konser salonlarına, tiyatrolara, sinemalara, spor sahalarına, yüzme havuzlarına, otellere, lokantalara, dairelere, hattâ kliselerin çoğuna ancak beyazlar girebilir. Kara derililere mahsus, daima aşağı kaliteli taşıtlar; postanelerde gişeler; nereye baksanız, bu «renk» ayrımının bir sabit fikir, bir nevi delilik haline geldiğini gösteren yüzlerce

örnek görürsünüz. Beyazlarla, Beyaz olmayanların evlenmesi, sevişmesi, dostluk kurması bile yasaklanmıştır. Bu gibi «suç»ları engelliyecek yüzlerce kanun, yüzlerce nizamname, talimatname uygulanmaktadır. Bu kanunlara karşı gelenlerin hemen cezalandırılmasını sağlayacak kocaman bir polis ve jurnalcı ordusu kuruldu.

Bu korkunç sistemin gizlemeğe çalıştığı gerçek daha da korkunçtur: dünyanın en zengin ülkelerinden biri olan Güney Afrikada, büyük çoğunluğun yoksulluk içinde yaşaması, hunharca sömürülmesi bir prensip haline gelmiştir. Birleşmiş Milletler Afrika Ekonomik Komisyonunun istatistiklerine göre, bütün nüfusun beşte birini bile teşkil etmeyen «Beyazlar» milli gelirin % 67'ini alıyorlar. Genel nüfusun % 70'ini teşkil eden Afrikalılar milli gelirin % 26,5 i; nüfusun % 12 sini teşkil eden diğer kara derili ve sarı derili azınlıklara da milli gelirin % 6,5 i düşmektedir. Sanayiye, beyaz işçilerin aldığı ücretler, yerli işçilerin ücretlerinden 5 kat yüksektir. Madenlerde bu oran, 1-15 e kadar yükselir. Beyazlar için, adam başına düşen gelir, Afrikalılara oranla 1-10 ölçüsündedir.

Böylece, Beyazların yaşama düzeyi, kapitalist dünyanın en yüksek düzeylerinden biri olduğu halde, olağanüstü servetlere sahip ülkemizde, Afrikalı çoğunluk korkunç bir sefalet, ölçsüz bir baskı, hastalık ve yoksulluk içinde yaşıyor. Bizde gıdasızlıktan ölme hastalıkları olağan şeylerdir. Özellikle çocuklar arasında bu hastalıklar çok yaygındır. «Beyaz» Parlâmentoda bile bu mesele ele alındı: bir milletvekili, Bayan Suzman'ın belirttiği gibi: «Afrikalı çocuklar arasında ölüm oranı fevkalâde yüksektir. Bir yaşımdan küçük 1.000 çocuktan şehirlerde 200 ü; köylerde 300-400'ü oluyor. Oysa beyaz çocuklar arasında bu oran 1.000'de 27' yani dünyanın en düşük oranıdır...»

Bu açık ayırımı haklı göstermek için, yönetici azınlık «Beyazların egemenliği»ni devam ettirmek zorunluluğunu ileri sürüyor. Başbakan Dr Verwoerd, bu kavramı Parlâmentoda kabaca, hiç çekinmeden dile getirdi:

«Amacımız Güney Afrikanın «beyaz» kalmasıdır. Beyaz kalması şu demek: sadece beyazların egemenliği, önderliği, liderliği değil; beyazların «kontrolü», «üstünlüğü»...»

Büyük çoğunluğun isteklerine ve çıkarlarına karşı işliyen bu baskı sisteminin devam ettirilmesi, olağanüstü bir güç ve ezgi mekanizmasını gerektiriyor. Verwoerd'la yardımcıları, Hitler Almanyasının eski hayranlarındandır. Duyguları hiç değişmemiştir. Politikalarında, tedbirlerinde, Nazi usul ve tekniklerinden çok faydalandılar.

Faşist Milliyetçi Partinin kabul ettirdiği ilk antidemokratik kanunlardan biri, Komünist Partisini yasaklayan 1950 Kanunudur. Komünist Partisini kanun dışı ilân eden bu kanun, komünist propagandasını yapanları, komünizmi savunanları şiddetle cezalandırıyor. Kanunda «komünistlik» tarif edilmediği için, Marksistlere özgü olmayan birçok demokratik prensibi de hedef tutan bu kanunun çerçevesi içinde, Adalet Bakanının keyfi bir kararı ile, hiç muhakeme edilmeden, çeşitli cezalara mahkûm edile-

bilen geniş bir «komünist»listesi hazırlandı. Bu listede isimleri bulunan yüzlerce insan, ne bir toplantıya gidebilir, ne de bir sendikaya veya başka bir kitle örgütüne üye olabilir. Bunlar, kamu oyu ile seçildikleri Parlâmentodan veya başka kuruluşlardan atılmışlardır. Gazetecilikten, avukalıktan, profesörlükten, öğretmenlikten menedilmişlerdir. Bir çoğu ülkenin uzak bölgelerine sürüldü, bazıları belirli bir bölgeden, hattâ evlerinden çıkma hakkından yoksun bırakıldı.

Milliyetçi Partinin herkesten önce Komünist Partisine ve komünistlere saldırması, çok tabiidir. Kurulduğu tarihten beri (1921) Komünist Partisi; Güney Afrikada sömürülen işçi ve köylü kitlelerinin hakları uğrunda, bütün renk ve ırk ayırımlarına karşı; özgür ve demokratik bir Güney Afrikanın kurulması için yürütülen savaşta, sömürülen, ezilen yığınların birliğini sağlamak üzere, cesaretle, ve daima ilk safta savaşmıştır.

Yeni bir sömürgecilik tipi

1962 de kabul edilen «Özgürlüğe doğru» adlı programında, Güney Afrika Komünist Partisi, Marksist-Leninist prensipler ışığında, ülkenin ekonomik, toplumsal ve siyasal gerçeklerini, derinlemesine inceledi.

Güney Afrika bir sömürge değildir. Bağımsız bir devlettir. Oysa halkımızın büyük çoğunluğu, bağımsızlıktan, özgürlükten yararlanamıyor. İngilterenin 1910'da bağımsızlığımızı tanıması, sömürgeci ve emperyalist güçlere karşı sağlanmış bir zafer değildi. İktidar, Güney Afrika halk kitlelerinin eline geçmiyordu. Beyaz azınlığa veriliyordu. Beyaz-olmayan çoğunluk için, sömürgeciliğin bütün kötülükleri devam etti, hattâ şiddetlendi. Yeni bir sömürgecilik tipi gelişti: Ezgi yapan beyazlarla, ezgi altında kalan halk, aynı ülkede, yan yana yaşıyordu.

Bugün, «Beyaz Güney Afrika» açısından bakılınca, ülkemiz, emperyalizmin son aşamasına varmış, gelişmiş bir kapitalist devletin bütün özelliklerini taşıyor. Bütün altın ve elmas madenleri, İngiliz ve Amerikan tekelilerine bağlı 7 büyük maden şirketinin elindedir. Sermayeleri 500 milyon Rand'a yükselen bu şirketler, endüstrinin geniş alanlarını ellerine geçirmiş bulunuyorlar. Bunlar, İngilizlerin kontrolü altında bulunan, 2.000 milyon Rand'lık sermayeli, ülkenin her bölgesinde geniş topraklara, bütün madenlerde hisselerine sahip iki büyük banka ile ortak çalışırlar. Bu 7 şirketin kârları, yılda, 200 milyon Rand'a yükselir.

Bütün tarım alanı da tekellerin elindedir. Bütün işletme sayısının % 4'ünü tutan birkaç kocaman çiftlik, beyazların elinde bulunan tarım üretiminin onda dördünü sağlıyor. Son yıllarda, büyük devlet tekeli kapitalizmi iktisadımızda gittikçe artan bir rol oynamaya başladı: Örneğin ISCOR (demir-çelik), ESCOM (elektrik), SASOL (petrol ve petrol-kimya).

Yöneticilerimizin saldıncı ve istilâcı tutumu, Güney-Batı Afrika topraklarına el uzatmaları, Afrikanın her tarafında ekonomik ve siyasal egemen-

liklerini kurma çabaları, Güney-Afrika devletinin emperyalist niteliğini açığa vuruyor.

«Oppenheimer Anglo-American Corporation» gibi, merkezi Johannesburg'da bulunan büyük sermaye ve maden tekelleri, ahtapot gibi Afrika'nın diğer bölgelerine uzanıyor, Rhodezyada, Zambiyada, geniş ekonomik alanları kontrolleri altında tutuyor. Kongoya ve Kuzeye doğru ilerliyor.

Ama «kara derili» Güney-Afrika düzeyinde, sömürgeciliğin en korkunç özellikleri görünüyor: Siyasal hakların, vatandaş haklarının yokluğu; hiç okuma-yazma bilmiyen kitlelerdeki yoksulluk ve hastalıklar; bütün bir milletin ezgi ve baskı altında yaşaması; ve, en beteri, yerli tekellerle yabancı sermayedarların muazzam kârlarını sağlayan «mecburi iş» sistemi. Güneyde sömürgeciliği ve köleliği devam ettiren sistemi Afrikanın diğer bölgelerinde kurmak amacını güden, güçlü devlet mekanizmasının, çok geniş memur mekanizmasının, askerleştirilmiş polisin ve fevkalâde donatımlı askeri kuvvetlerin gerektirdiği muazzam masraflar, bu «mecburi iş» sistemi ile sağlanıyor.

Sömürgeciliğin bu «özel tipi»ne karşı, «Özgürlüğe Doğru» programı, Milli Kurtuluş Cephesine, Afrikalı halkın milli kurtuluşu uğrunda milli ve demokratik devrimi sağlayabilecek güçlere hitap ediyor. Bu Cephenin içinde bulunan unsurlar, Afrikalı halkın ilk milli teşkilâtı olan «Afrika Milli Kongresi»; bu örgütle işbirliği yapan «Kara-Derililer ve Hintliler Kongresi», ilerici sendikalar, beyazlar arasındaki demokratik unsurlardır.

Bu demokratik koalisyonun geniş programı, on yıl önce, 26 Haziran 1955'de tesbit edildi: O gün polisin makineli tüfeklerine, joplarna rağmen, tarihsel Halk Kongresine ülkenin her tarafından gelmiş delegeler, Güney Afrikanın «Özgürlük Bildirisi»ni kabul ettiler. Bu tarihsel belgede, her vatandaşın seçme ve seçilme hakkı; yönetime iştirak hakkı; çeşitli milletlerin, çeşitli dillerin eşitliği kabul edildi. Bildiride, madenlerin, bankaların, tekeli endüstrinin millileştirilmesi isteniliyordu. «Toprak, toprağı işliyenler arasında bölünmelidir» prensipini kabul eden bildirgede, hukuk, vatandaş hakları, iş, eğitim, sosyal sigorta alanlarında ırk ayırımını ve haksızlıkları kaldırmak üzere çeşitli istekler ileri sürülmüştür. Belge, Güney Afrikaya, tam bir bağımsızlık, özgürlük; Afrikanın birliğini ve dünya barışını güden bir dış politika vaadediyordu.

Bu demokratik istekler ve dilekler, Birleşmiş Milletler Beyannamesindeki prensiplere, bütün dünya halklarının istek ve dileklerine uygun düşmektedir. Ama beyaz yöneticiler, bu belgeyi kabul edenleri, vatana ihanetle suçladılar. 1955 yılının sonlarına doğru, Halk Kongresinin 156 önderi tevkif edildi. Bunların arasında Lutuli, Nelson Mandela ve Walter Sisulu gibi yurtseverler bulunuyordu. Böylece başlayan «Hainler Dâvası» dört yıl sürdü ve Bram Fischer gibi tanınmış avukatların savunduğu bütün tanıkların beraetiyle sona erdi.

Verwoerd hükümeti, bu yenilgiye bir türlü razı olmadı. Kanunları değiştirmek; Güney Afrikayı, Nazi tipinde bir polis devleti haline getirmek

üzere faaliyete geçti. 1960 da «tezkere» taşıma mecburiyeti kanununa karşı gösteri yapan yüzlerce Afrikalıların öldürüldüğü Sharpeville ve Langa kırımlarından sonra, Nazilere karşı beslediği sempatiyle tanılan ve hitlerci faaliyet yürütmek suçu ile İkinci Dünya Savaşı süresince kampa alınan Balthazar Vorater, Adalet Bakanlığına getirildi. Politik amaçlar güden «herhangi bir kanunsuz hareket» diye tanımlandığı için kanunsuz bir greve, bir gösteriye katılmayı, hattâ duvarlara herhangi bir şiarın yazılmasını, özel bir bahçeye müsaadesiz girmeyi bile içine alan «sabotaj suçu» için, 6 yıldan ölüm cezasına kadar giden cezalar konuldu. «Görülen lüzûm üzerine», Adalet Bakanının bir emriyle, her nevi tedbire, örneğin süresiz mevkufiyete bile, karar verilebiliyor. Herhangi bir polis amirinin şüphesi üzerine, «siyasi faaliyet» yürütmekten sanık bir kimse, sorgu hâkimine veya mahkemeye çıkarılmadan, herbiri 90 günlük birkaç süre için mevkuf tutulabilir. Bu süre içinde ailesini, dostlarını avukatını bile göremez.

Tutuklu, aylarca, tek başına hücrede bırakılabilir. «Özel yetiştirilmiş» polislerin tutuklulara uyguladığı işkenceler, yüzlerce raporda tesbit edilmiştir. Tutukluların elleri, kolları, ayakları bağlanıyor, kafası bir çuvala sokuluyor, bütün vücuduna elektrik şokları yapılıyor. Tutuklular, birkaç gün üst üste, gece gündüz, ayakta tutuluyor, sorguya çekiliyor. Aralarında dayaktan sakat kalanlar, ölenler pek çoktur.

Bugün «Vatana İhanet Dâvası»nda beraet edenlerin hepsi hapidedir, sürgündedir, evlerinde mevkuftur. Binlerce siyasi tutuklular arasında, Nelson Mandela, Walter Sisulu gibi yurtsever örgütlerin en eski liderleri bulunuyor. Robben Adasında, sayısız cezaevlerinde, temerküz kamplarında, siyasi suçlulara insanlık dışı şartlar uygulanıyor. Bugün Afrika Milli Kongresiyle diğer demokratik hareketler yasaklandı; kanunen kurulan Sendikalar Birliği, hattâ Liberal Partisi, kanun dışı edildi; gizli çalışan Afrika Milli Kongresi, Komünist Partisi ve rejime karşı sabotajlar düzenliyen «Umkonto we Sizwe» (Milli Mızrak) adındaki savaşı örgüt, hükûmete karşı muhalefeti yürütüyor.

Dünya emperyalizminin desteğiyle

Apartheid sistemindeki ırk ayrımı, bu sistemi devam ettirmek için başvurulan yollar, bütün dünyanın nefretinin yandırmıştın Halkların protestosu ile karşılaşan bu mesele, Birleşmiş Milletler Teşkilâtının kurulduğu günden beri, Meclis gündemine defalarca alınmıştır.

Önceleri, Amerika, İngiltere ve diğer emperyalist ülkelerin delegeleri, Güney Afrika hükûmetinin, Birleşmiş Milletler Beyannamesine karşı işlediği açık suçu savunmağa çalıştılar, bu sorunun «bir iç politika meselesi» olduğunu iddia ettiler. Ama Asya ve Afrika devletlerinin günden güne artan baskısı karşısında, emperyalistler başka metotlara başvurdular. Bugün artık onlar da Apartheid rejimini «lâf»ta suçluyorlar; ama Güney

Afrikada ezgi altında yaşayan büyük çoğunluğuyla dayanışma tekliflerinin gerçekleşmesine engel oluyorlar.

Bağımsız Afrika devletleri, Pretoria rejiminin ekonomik ve diplomatik boykotuna karar verdiler. 1963 de, Birleşmiş Meilletler Genel Meclisinde bütün ülkelerden bu boykota katılmalarını isteyen bir karar, büyük bir çoğunlukla kabul edildi. Spsyalist ülkelerle Asya ülkelerinin çoğu bu kararı yerine getirdi. Ama emperyalist ülkeler bu karara hiç aldırmadan, Verwoerd rejimi ile ticaretlerini ve diğer ilişkilerini geliştirmek için birbirleriyle rekabet halindeler.

Emperyalist ülkeler, Güvenlik Konseyinde, bütün ülkelerin Güney Afrika silâh satışını durdurmalarını isteyen kararı da umursamadılar. İngilterede 1964 genel seçimlerinden önce, İşçi Partisi lideri Harold Wilson, işbaşına gelecek olan işçi hükümetinin Verwoerd'a silâh satmayacağına resmen söz verdi. Gerçekte de, İşçi hükümeti yeni silâh satma anlaşmaları imzalamadı. Ama askeri uçaklar satmağa devam ettiği gibi, bu uçakları kullanacak Güney Afrikalı pilot ve personeli yetiştiriyor, Güney Afrika hava, kara ve deniz ordularının elinde bulunan İngiliz silâhlarına yedek parçalarını, bu silâhları tamir edecek elemanları sağlıyor.

Fransız hükümeti ise, Güvenlik Konseyinin kararına karşı gelmeğe devam edeceğini açıkladı. Gelecekte silâhların ülkeye gergeçten sokulmaması ihtimaline karşı, İngiltere, Fransa, Belçika, Batı Almanaya firmaları, ya doğrudan doğruya, yahut da Güney Afrikadaki şubeleri yolu ile, ülkemizde silâh fabrikaları kurmaktadır.

Batı Almanya bu alanda en ileri giden ülkedir. Asya-Afrika Dayanışma Komitesinin yayınladığı bir muhtırada açıklandığı gibi, Batı Almanya, ülkemizde bir Alman-Güney Afrika silâh endüstrisi kurmak üzere uzun vadeli, çok gizli bir plan hazırlamıştır. Bu fabrikalarda, uzun menzilli raketter, zehirli gazlar ve nükleer silâhlar imal edilecektir.

Emperyalistlerin beyaz yöneticilere gösterdiği bu yakınlığın nedenleri açıktır. Apartheid rejimi ile mecburi iş sistemi, yerli kapitalistlere olduğu kadar, yatırım yapan yabancı sermayedarlara da çok büyük kârlar sağlıyor. Grevlerin yasaklanması, sendikalara baskı ve terör uygulanması, işçi ihtiyacının çok ucuza sağlanmasına sebep olan yoksulluk ve açlık, Güney Afrikayı, iş adamları için, bir cennet haline getiriyor. Bütün büyük kapitalist ülkeler, Güney Afrikada çok önemli yatırımlar yapmıştır. Güney-Batı Afrikada olduğu gibi, Güney-Afrika Cumhuriyetinde de altın madenlerinden, çeşitli işletmelerden büyük kârlar elde eden İngilterenin yatırımları, 1.000 milyon İngiliz lirasına yükseliyor. Arkasından hemen Amerika geliyor: Güney-Afrikadaki Amerikan yatırımlarının tutarı, Afrikanın diğer ülkelerindeki Amerikan yatırımlarının tutarını geçiyor. Güney-Afrika halkının sağladığı çok ucuz emeğin sömürülmesiyle elde edilen olağanüstü kârların, Fransız, Batı Alman, İtalyan, Japon ve diğer yabancı kapitalistlerin eline geçen kısmı gittikçe artmaktadır.

Yabancı emperyalistlerin desteği ve yardımı sayesinde, Güney-Afrika'da beyaz sömürücüler, ülke halkının direniş ve mücadelesine; bütün Afrika'da, bütün dünyada bu direnişi destekliyen milyonların isteklerine rağmen, bu kadar uzun süredir tutunabildiler. Bu şartlar içinde, Apartheid'a karşı savaş, Güney-Afrikalı yurtsever ve demokratik güçlerin yürüttüğü bir savaş olmakla beraber, yine de sadece ülkemizin bir iç meselesi değildir. Bütün dünya, insanlığa karşı işlenen bu suçlara son vermek üzere mücadele etmelidir.

Çok gelişmiş, gittikçe askeri bir nitelik kazanan endüstrisi; isterik bir şekilde harbe hazırlanan, harbçı nazariyelerle zehirlenmiş üç milyonluk «beyaz» nüfusu ile, Güney-Afrikadaki saldırgan rejim, 1930 yıllarındaki Hitler Almanyasına döndü: Bu rejim, bütün Afrika ülkelerinin bağımsızlığı, güveni, barışı için büyük ve devamlı bir tehlike teşkil etmektedir.

Güney-Afrika hükümeti, Birleşmiş Milletler mandası altında bulunan Güney-Batı Afrikaya ilhak etti; bu ülkede de Beyazların üstünlüğü ve ırk ayırımı sistemini uyguluyor. Afrika ülkeleri bu yüzüstü saldırıyı protesto ettiler. Lahey Adalet Divânının son toplantılarında, Habeşistonla Libya bu meseleyi gündeme aldirttilar. Ama Divân, Verwoerd'un aleyhine karar verse bile, İngilterenin ve Amerikanın – yani Güney-Batı Afrikanın maden ve diğer kaynak olanlarında büyük yatırımlar yapmış iki ülkenin – desteğinden, yardımından faydalandıkça, Verwoerd, zorbalıkla eline geçirdiği bu bölgeden vazgeçmeyecektir. Güney Afrika hükümeti bugün İngilterenin himayesi altında bulunan komşu ülkeleri, yani Basutolandı, Swozilandı ve Bechuanaland'ı, ilhaka hazırlanıyor.

Pretoria hükümeti, Rhodezyada, beyaz azınlığın kurduğu diktatoryaya; Mozambik ve Angolada, Portekizli faşist sömürgecilerine; Afrikanın her tarafında yürütülen gerici, yeni-sömürgeci entrikalara yardım ediyor. Kongoda Çombe'nin işbaşında kalmasını sağlayan paralı askerlerin çoğu, Güney-Afrikalı beyazlardır.

Yürüttüğümüz savaş başarıya kavuşacaktır

Apartheid'a karşı yürütülen savaş, Afrikanın özgürlüğü ve dünya barışı davasında en önemli etkenlerden biridir. Son yıllarda birçok ülkede – İngiltere, İskandinavya, Fransa ve son zamanlarda Amerikoda – günden güne gelişen Apartheid-aleyhtarı hareketler, bu ülkelerin hükümetlerine baskı yapabilecek, dünya oyuna saygı göstermelerini sağlayabilecek hale gelirse, savaşımız yeni bir hız, yeni bir güç kazanır. Hiç şüphesiz, yabancı emperyalistlerin iktisadi ve askeri desteğinden yoksun kaldığı anda, Apartheid rejimi, Güney-Afrika işçilerinin, köylülerinin, demokratlarının yürüttüğü direniş ve savaş karşısında hemen yıkılır.

Bugün ülkemizde devrimci savaş gelişmektedir. Güney Afrikanın şartları, yönetici çevrelerin yığınlara zorla uyguladığı ve gittikçe ağırlaşan tedbirler, halkın isyan ve kin duygularını alevlendiriyor. İşçilerin, köylüler-

rin, devrimci gençlerin saflarından çıkan yeni liderler, hapislerde çürütülen devrimci liderlerin yerini tutmağa; Verwoerd nazi rejiminin idam ettirdiği Vuyisile Mini gibi şehitlerimizin intikamını almağa hazırlanıyorlar.

Halkımız yenilemedi, ürkütülemedi. Meşhur «Rivonia» dâvasından sonra, Afrika Milli Kongresinde, «Umkonto we Sizwe»de, Komünist Partisinde ve diğer yurtsever örgütlerde üye olan birçok yurtseverin mahkemeye verilmesiyle, en cesur, en ünlü liderlerimizden yoksun kaldık, ama sanıkların hâkimlerin karşısında takındığı asil tutum, cesaret dolu, itham edici savunmaları, halk kitlelerinde bu kahramanlara karşı duyulan sevgi ve güveni bir kat daha arttırmıştır.

Halk teşkilâtları güçlerini toplamakta, geçirdikleri tecrübelerden dersler çıkarmaktadır. Bu örgütler savaşın bundan sonraki aşamasına, daha da büyük bir dikkat ve kararlar hazırlanıyor; eskiden uygulanan şiddete baş vurmamayı prensip edinmiş, mücadeleyi barışçı yollarla yürütmek isteyen politikanın, bugünkü şartlara artık uymadığını anlıyorlar. Barışçı, kanuni savaş yollarını bize kapatan, halka karşı sonsuz bir şiddet ve terör uygulayarak iktidarda kalan bu korkunç faşist rejime karşı, şiddete baş vurmak; sözden anlamak istemiyen düşmanımıza anladığı tek dille – silâh diliyle – mukabele etmek zorunluğundayız.

Bütün geleceğimizi tâyin edecek olan bu son savaşa, omuz omuza verip hazırlanan Güney-Afrika halkı ile, demokrasi ve özgürlükten yana olan bütün dünya halklarını, insanlığın en büyük düşmanı Apartheid rejimine karşı, hep birlikte, yeni bir dayanışma kampanyasına, daha aktif olarak savaşımızı desteklemeğe çağırıyoruz.

Sovhoz ve kolhozların ekonomik bakımdan sağlamlaştırılması

Serguei Trapeznikov

SBKP⁽¹⁾'nin Leninci geleneği, olgunlaşan iktisadi ve kültürel meselelerin çözümünde Marksist-Leninist biliminin yaratıcı gelişmesinden hareket etmesinde görülür.

SBKP-si komünizmi kurmanın tarihi deneme ve pratiğinde, zorlukları yenmek, gelişmeleri ortadan kaldırmak için yaratıcı Marksizmi uygular. Bunun yeni örneğini, sosyalist tarımın gelişmesine bağlı bütün ekonomik ve politik meselelerin tahlil edildiği Merkez Komitesinin Mart ayı toplantısı verdi. Bu toplantıdan sonra yayınlanan dokümanlarda, Merkez Komitesinin çalışmalarından, teorik ve pratik alanlarda ve sosyalist ekonominin gelişmesi, Partinin ekonomideki idare metotlarının geliştirilmesi, işçi sınıfı ile köylülük arasındaki ittifakın kuvvetlendirilmesi için çok büyük önemi olan genel ilmi sonuçlar çıkarılıyor. Merkez Komitesinin Mart toplantısının, Sovyet tarımının istihsal kuvvetlerinin gelişmesinde bir dönüm noktası olduğuna kimse şüphe etmiyor.

Sosyalist ekonominin gelişmesi ve kuvvetlenmesi, tarımda istihsal kuvvetlerinin gelişmesi, Komünist Partisinin bütün dikkatini çekmektedir. Merkez Komitesinin 1963 Eylülündeki toplantısı, tarım ekonomisinin gelişmesinde doğru bir politika tesbit etmiş ve bu yönde önemli işler yapmıştır. Parti ve halk bu politikayı uygulamak için işe koyulmuşlardır. On binlerce uzman, Parti militanları, Parti tarafından tesbit edilen işleri başarmak için köylere gittiler. Kolhoz ve sovhozları kuvvetlendirmek, makine ve donatılarını iyileştirmek için çok şey yapıldı. Memleketin doğusundaki ham ve ekilmemiş toprakların geniş bir ölçüde işletilmesine geçilmesi, tarım istihsalinin artmasına oldukça yardım etti.

Bunu takip eden beş yıl içinde bu gayretler şu sonuçları verdi: Ekili

(1) Sovyetler Birliği Komünist Partisi.

toprak sathı önemli derecede arttı, brüt ve mal olarak istihsal çoğaldı, halkın tarım ürünleri ihtiyaçlarının karşılanması düzeldi.

Memleket tarımının yönetici ve hâkim kolu olan hububat istihsalı önemli bir gelişme gösterdi ve beş yıllık plân süresince 3,6 milyar pud⁽¹⁾ arttı. 1963 de bütün istihsal beş milyar pud idi; 1958 de 3,5 milyara ulaştı, yani beş yıl içinde % 80 arttı. Bu, devlete, halkın ekmek ihtiyacını ve milli ekonominin öteki ihtiyaçlarını karşılamaya, gereken hububat dağıtımının önemli bir şekilde artırılmasına, stoklar meydana getirilmesine, dolayısı ile buğday ihracına imkân verdi.

Hububat ekiminin genişlemesi, tarımın bütün öteki kollarının, özellikle hayvancılığın gelişmesi için elverişli şartlar yarattı. 1953'den 1958'e kadar beş yıl içinde hayvanlar şu oranda arttı: Sığır % 27 inekler % 327, domuz % 45, koyun % 30. Hayvanların bu artışı, hayvancılığa bağlı mallar istihsalinin de artmasına sebep oldu, bu da halk ihtiyaçlarının daha iyi karşılanmasını sağladı.

Harp öncesi devreye kıyasla, hububat istihsalı hemen hemen iki misli artmıştır. Et iki misli, süt ve yün iki buçuk misli. Öteki cins tarım ürünleri istihsalinde de önemli gelişmeler kaydedildi. Böylece ham pamuk istihsalı harp öncesi devreye kıyasla iki misli, şeker pancarı üç misli artmıştır. 1953'den beri sovyet tarımının artış oranı oldukça yükselmiştir.

Bu sonuçlar, Komünist Partisinin sosyalist ekonomi kanunlarından faydalanmasını bildiğinden köy emekçilerinin maddi alâkalarını arttırmak, böylece sosyalist ekonomik sisteminin sakladığı hudutsuz imkânlardan faydalanmasından elde edilmiştir.

Fakat herkes için açık olan bu başarılar daha sonra gelen yıllar sırasında sağlamlaştırılmamıştır. Kırtasyecilik, kumanda metotları günden güne tarım işleri idaresi pratiğine yayıldı. Üst teşkilâtların yersiz müdahaleleri, kolhozların iç demokratik teşkilât prensiplerine karşı idi. Merkez Komitesinin Eylül ayında kabul ettiği ekonomik hat çiğnendi. Ekonomik gelişmenin büyük problemlerinin incelenmesinde keyfilik zihniyeti üstün geldi; bu, aynı zamanda tarımın gelişmesini de engelledi.

Gösteriş başarıları arama, kaçınılmaz ekonomik şartları yaratma işi ile meşgûl olmadan, her ne pahasına olursa olsun yüksek istihsal rakamları arama isteği, ekonomik gelişmesinin objektif kanunlarını çiğnemekle sonuçlandı. Doğal ve ekonomik şartları, mahallî tecrübeleri yeter derecede göz önünde tutmadan, merkez teşkilâtları kumanda ve direktiflerini arttırıyorlardı.

Durumun tahliline dayanan bilimsel yönetim metotlarının yerini, günden güne daha çok, tarım emekçilerinin teşebbüslerini boğan standard kararlar alıyordu. Devlet teslimatları pratiğinin ve tarım ürünleri satın almanın gösterdiği gibi, sosyalist ekonominin temel kanun ve prensipleri ihmal ediliyordu. Birçok bölgelerde tarım ürünlerinin, özellikle hayvancılık ürün-

(1) Bir pud 16 kilogram.

lerinin satın alma fiyatı, istihsal masraflarını karşılamıyordu. Birçok kolhoz ve sovhöz böylece büyük kayıplara uğruyor ve bunlar için istihsalı genişletmek imkânları kalmıyordu.

Ekilecek alan yüzeyinin genişletilmesi goyretlerinde, çalışma metotlarının modernleştirilmesi ve toprak verimliliğinin ıslahı gibi baş meselelerin pratikte çözümü için pek az şey yopılıyordu. Beslenme için başta gelen, buğday, çavdar, pirinç, kara buğday, darı ekimleri ihmal eriliyordu.

Ekonomik manivelalar kullanılmıyordu, buna karşılık, çoğu yapmacık, bir çok reformlara girişiliyordu. Böylece 1962 de ortada bunu haklı çıkarcak bir sebep yokken, parti ve devletin mahalli teşkilâtları, sanayi ve tarım teşkilâtları diye ikiye ayrıldı. Bu gibi bir tedbir, teşkilâtsızlığı tahrik eder, kararsızlık ve güvensizlik havası yaratmaktan başka bir şeye yaramazdı. Yönetimde böyle bir şekil ve metot, kadroların dürüst bir şekilde eğitimini ve yetiştirilmesini darbeler ve kendi öz çalışmalarına karşı tenkit duygusunu körleştirirdi. Çoğu zaman kolhoz ve sovhözlerde canlı teşkilât işleri ile uğraşılacağına, uyanan bilimsel zihniyet politik, ekonomik ve pratik faaliyete yönetileceğine, toplantılarda raporların, selâmlama mesajlarının ve karar suretlerinin kabulü gibi işlerle vakit geçirilirdi.

Şu son yıllarda memleketin birçok bölgelerinde, çok sayıda kolhoz sovhöze çevrildi. Aynı zamanda her tarafta gereği isbat edilmeden kolhozların gruplaşmasına gidiliyordu. Bunun sonucu olarak birçok kolhoz ve sovhözler öylesine genişlediler ki, idareleri çok güçleşti. Bu şekilde reorganizasyon tedbirleri kolhozlar ve kooperatif kolhoz mülkiyetinin gelişmesi üzerinde menfi etkiler yaptı. Çoğu zaman kolhozların iç demokrasisi çiğnendi, emekçiler yığını, kooperatif ekonominin temel meselelerinin münakaşasına ve çözümüne kesin olarak katılmaz oldu. Dahası var, kolhozlara karşı keyfi tutum, menfi bir zihniyet yaratıyordu: Şu fikre geliniyordu ki, bu tip kolektif ekonomi, imkânlarını tüketmiştir ve bunun sonucu olarak kolhozlar sovhöz haline getirilmelidir.

Tarım yönetimindeki bu hata ve kusurların acı sonuçları oldu. 1959' danberi tarımdaki gelişme yavaşladı, ve tarım istihsalini arttırma plânları doldurulamadı. Örneğin, plân gereğince, tarımda brüt istihsal, yedi yıllık plân (1959–1966) süresince % 70 artmalı idi. Gerçekte altı yıl içinde artış yüzde onu geçmedi. 1955 le 1959 arasında brüt tarım istihsalı yılda % 7,6 olduğu halde, son altı yıl içinde bu artış ancak % 1,9 olmuştur. Artış oranının düşmesi özellikle tarımın iki kolunda, hububat ve hayvancılıkta kendini hissettirmiştir.

Komünist Partisi Merkez Komitesi, 1964 yılının Ekim ve Kasım aylarında yaptığı toplantılarda, tarımdaki durumdan endişe duymuş ve tarım teşkilâtının kusurlarını göstermiş ve yönetimde uygulanan kötü metotları tenkit etmişti. Onun yönetimi altında, kolhoz ve sovhözlerin ekonomik durumlarını tahlil eden ve yönetimdeki bilimsel metotlarını tertibleyen önemli bir çalışmaya girişildi. Bu çalışmalara, en iyi tarım uzmanları bilginler, iktisatçılar, Parti ve mahalli oktif militanlar katıldılar. Merkez Komitesi,

sosyalist tarımın gelişme denemeleri başladığındanberi, ilmin ve pratiğin getirdiği en kıymetli bilimleri kıymetlendirdi.

Merkez Komitesi tarımın geliştirilmesi işinin iyi sonuçlandırılmasını şu şekilde tesbit etmiştir: Sosyalist ekonomi kanunlarının incelenmesinin kaçınılmazlığı üzerine kadroların dikkatini çekmek, sosyalist ekonominin üstünlüklerini iyice kullanmak, yığınları Leninci bir sanayile yönetmesini öğrenmek, komünizmin kuruluş teorisini ve pratiğinde sübjektivizm ve keyfilik belirtilerini sistematik olarak ortadan kaldırmak.

Merkez Komitesi ilk olarak, tarım ürünlerini satın alma ve devlet teslimatları sistemini islah edecek önemli tedbirler aldı. Gerçekten de çoğu zaman devlet teslimatları plânları devletin ve tarım işletmesinin menfaatlerine tam olarak uymuyordu. Bu da istihsalin artmasına yardımcı oluyordu. Genel kaide olarak devlet teslimatları plânları kesin ve değişmez olarak hazırlanmış değildi. Kolhoz ve sovhozlara bir yıl için havale edilmişti ve çoğu zaman bu, her birinin imkânları ve ihtisası hesaba katılmadan yapılmıştı. Ekseriyetle plânlar uygulanırken, arttırmaya yarayan metotlar gereken rolü oynamamaya başladı. Kolhozcu ve sovhozcular istihsalı arttırmak yollarını iyileştirmekte menfaat görmemeğe başladı. Kararsızlık ve sebatsızlık elemanları köy ekonomi hayatına giriyordu. Böyle bir politika yalnız kolhoz ve sovhozlara zarar vermekle kalmıyor, bu zorluklara karışan bütün topluma zarar veriyordu.

Merkez Komitesinin Mart toplantısından sonra alınan tedbirler, sosyalist ekonomi sistemi kanunlarına aykırı, bu gayri tabii duruma son verdi. Bugün artık tarım yönetimi gerçekten de bilimsel temeller üzerinde teşkilâtlanıyor. Bütün tarımda Leninci iktisadi hesaplama prensipleri yeniden kuruldu. Emek mahsullerinin karşılıklı menfaatlere uygun olarak şehir ve köy arasında değiştirilmesi, para ve pazar münasebetlerinin gelişmesi, işçi ve köylü birliğinin ekonomik temelini teşkil ediyor.

Bu meselelerle ilgili olarak Lenin şu düşünceden hareket ediyordu: «Bütün sosyalizm devri, toplumsal mülkiyetin, iktisadi hesaplamanın temeli üzerinde geliştiği devredir.»

Lenin, yeni toplum, «doğrudan doğruya heyecana dayanarak değil, fakat büyük devrimin doğurduğu heyecan vasıtası ile, şahsi menfaat temeli üzerinde, şahsi ilgilenmenin prensipini, iktisadi hesaplamaı uygulayarak» kurulabilir diyordu.

Lenin sosyalizm idaresinde iktisadi hesaplamanın ve şahsi maddi ilgilenmenin önemini göstermiştir, O, istihsalı, toplumsal emeğin istihsal verimliliğini arttırmak maksadı ile, fiyat, kredi, kâr gibi ekonomik manivelâların kullanılmasını göz önünde tutmaktan kaçınmamıştır. Oysa burjuva propagandası, Merkez Komitesinin kararlarını yorumlarken, bunları hemen hemen kapitalizme dönüşmüş gibi göstermeye ve inandırmaya çalışmaktadır.

Halbuki alınan tedbirler sosyalist ekonomi idaresinin tamamen normal bir metodunu teşkil etmektedir. Bu, emek ve tüketim ilişkilerinin kontrolü,

işe göre dağıtım prensiplerine uygundur. Ve bunlar bilindiği gibi, sosyalizmin esas prensipleridir, ve bizzat onun niteliğinden çıkar.

Sovyetler Birliği Komünist Partisi Merkez Komitesi, durumu inceledikten sonra, 1965'den başlayarak uzun yıllar uygulanmak maksadı ile, devlet teslimatları için gerçekçi sabit ve ekonomik plânlar kabul etmeyi kararlaştırdı. Bu plânlar ahenkli bir şekilde devletin ve tarım işletmesinin menfaatlerini bağdaştıracaktır. Zira sosyalist toplumda ekonomik gelişme, bütün halkın menfaatleri ile, her kolektif ve fert menfaatleri arasında çelişme kabul edemez. Bu menfaat ortaklığıdır ki, tarım istihsalinin azami bir derecede artmasına, her çeşit köy emekçilerinin maddi ilgisinin artmasına yardım eder.

1965 için hububat satın alma plânı 4 milyar pudtan 3,4 milyara indirildi. Bu satın alma hacmi, 1970'e kadar bütün yıllar için iyice tesbit edilmiştir. Bu şekilde dokunulmaz bir hububat satın alma plânı her cumhuriyet, her bölge, her eyalet, her kaza, her kolhoz ve sovhöz için mahalli şartlara uygun olarak tesbit edilmiştir.

Burada hububat satın almalarda yeni bir plânlaştırma var. Fakat bu, yaratıcı inisyatife açık alan sağlayan ve teşebbüs zihnietine yardım eden, leninci sosyalist ekonomi idaresi prensiplerine tamamen uygundur.

Lenin, yeni ekonomik politikaya geçiş devrinde, köyde ekonomik münasebetlerde üç temel prensipe dikkat edilmesinin kaçınılmaz olduğuna işaret ediyordu: Plânın gerçekçiliği ve değişmezliği, suresi ve faaliyetinin devamlılığı, fiyat garantisi ve devlet teslimatlarının teşvikçiliği. Böylece her işletme kendi öz plânını yapacak ve gelişme perspektiflerini tâyin etmek durumunda olacaktır.

Devlet teslimatları sisteminin kökten yeniden teşkilâtlanması, alış fiyatlarının esaslı bir şekilde yükseltilmesi ile tamamlandı. Kolhozcular istihsal ettiklerini bu fiyatlar üzerinden satın alma kurumlarına satacaklar. Böylece buğday fiyatları (ton başına) Sovyetler Birliğinde ortalama şu ölçüler içindedir: Kolhozlar için 74–83 ruble; sovhözler için 48 le 60 ruble arası. Çavdar fiyatı kolhozlar için 75 den 92-e sovhözler içinde 57 den 75' rubleye çıkarıldı.

Böylece, kolhoz ve sovhözleri, ekimin ve hayvancılığın finansmanın arttırmaya ve maliyet fiyatlarını eksiltmeye teşvik etmeyen fiyat kararsızlıkları ortadan kalkmış oldu.

Bu tedbirler sayesinde, evvelce olduğu gibi zararına ekim yapılmıyacak kolhoz ve sovhözler önemli artışlar elde ettiklerinden, kendi emeklerinin bir hayli üstünde bir verimlilik sağlamış olacaklardır.

Kara topraklar dışında bulunan Rusya Federatif Sosyalist Sovyet Cumhuriyeti, Beyazrusya ve Baltık Cumhuriyetleri bölgeleri için, hububat istihsalini arttırmak maksadı ile özel tedbirler de ön görülmüştür. Bu bölgelerde çavdar ve buğday fiyatları (ton başına) kolhozlar için 85–130 rubleye, sovhözler için de fiyatlar aynı oranda yükseltildi. Bu fiyat artışları için, evvelce çavdar, yulaf, kara buğday ve öteki ürünlerde önemli bir yer

tutan bu bölgelerin tarım gelenekleri göz önünde tutulmuştur. Kırk milyon hektardan fazla tarla buralarda toplanmıştır, yani memleketin bütün ekili sahalarının beşte biri. Bundan başka burada değişmez bir nemlik derecesi vardır; bundan ötürü burada yeter derecede modern usullerle yapılacak bir ekimle her yıl bol mahsul almak kabildir. Sovyetler Birliğinin birçok bölgeleri sık sık tabiat afetlerine uğrar, oysa kara topraklar dışında bulunan bölgeler bu bakımdan çok sağlamdır ve tabii afetlere bağlı değildir. Bu bölgelerin tarım istihsalinin genişlemesinin ulusal ekonomi için büyük bir önem taşıdığı anlaşılır bir şeydir.

Kesin bir şekilde tesbit edilmiş plânla satın almaların, memleketin bütün ihtiyaçlarını karşılamayacağına göre, plâna ilave olarak, plân ihtiyaçlarını karşıladıktan sonra kolhoz ve sovhazların elinde kalan fazla hububatın satın alınması teşkilâtlandırılır. Satın alma teşkilâtları, satışı tamamen ihtiyari olan bu artıklara, buğday ve çavdar için % 50 fazla fiyat ödeyeceklerdir. Plân dışı bu satışlar için hiçbir zorunluluk yükletilmeyecektir. Kararı bizzat müstahsil verecektir.

Hayvancılık için de buna benzer tedbirler ön görülmüştür. Bugün yürürlükte olan fiyatlar, plân çerçevesinde yapılacak satın almalar da, büyük baş hayvanlar için, % 20 den 55'e kadar, % 30 dan 70'e kadar domuzlar için ve % 10'dan 70'e kadar da koyunlar için yükseltilecektir.

Devlet teslimatları plânlarının azaltılması ve satış fiyatlarının yükseltilmesi, kolhozlara istihsal ettikleri malların bir kısmını yüksek fiyatlarla satmak imkânının verilmesi, şehir ve köy arasında karşılıklı menfaate dayanan, para ve pazar ilişkilerini kuvvetlendirmeye yönelik tedbirlerdir. Şunu da ilâve etmek gerek ki, hayvancılık, mansullerinin, hububat ve un fiyatlarının yükselmesi, bu mahsullerin perakende fiyatlarına etki yapmayacaktır. Komünist Partisi ve sovyet hükümeti bütçeyi değiştirmek pahasına, ağır mali fedakârlıklar yapıyorlar. Ama şu inanç var ki, bu önemli harcamalar yüz misli ödenecektir. Kolhozların maddi ilişkilerini arttırmakla onların tarım istihsalinin gelişmesindeki ilgilerini arttırmak, satın alma sistemini değiştirerek ve fiyatları arttırarak emeğin istihsal gücünü yükseltmek gibi tedbirlere şu da ilâve edilir: Kolhozların vergilerini baştan kesecek yeni bir vergi sistemi, uygulamak bu usul, onların ekonomik ve mali durumlarının iyileşmesine geniş ölçüde yardım edecektir. Sovyetler Birliği Yüksek Divanı kolhozların gelir vergisi hakkında bir kararname yayınladı, buna göre vergi, brüt gelirden değil de saf gelirden kesilecektir.

Kesin devlet teslimatları plânları, yüksek satın alma fiyatları, tarım istihsalinin verimliliğini sağlayacaklardır, ekonomik prensiplere dayanan vergi sistemi, bundan böyle tarımda istihsalin normal bir genişlemesini sağlayacaklardır. Objektif kanunlar aksiyonu yörüngesine oturtulmuş ekonomik manivelalar işe koyulmuşlardır. Merkez Komitesi, parti ve tarım teşkilâtlarına, kolhoz ve sovhazlara kendi idarelerinde en geniş serbestinin verilmesini ve her türlü engellerin kaldırılmasını tavsiye etmiştir. Merkez Komitesi, kolhoz ve sovhazların ekonomik faaliyetlerini takdir için kulla-

nılan değişik işaretler yerine, sentetik bir ölçünün, verimlilik derecesinin kullanılmasın teklif etti.

Bu tedbirin önemini iyice belirtmek gerek. Kesin bir plânla ve sabit satın alma fiyatları ile verimliliğin artması, kolhoz ve sovhozları, ve her tarım emekçisini istihsalin artması, verimliliğin yükselmesi ve maliyet fiyatının düşürülmesi ile ilgilendirecektir, verimliliğin ekonomik faaliyate ölçü olarak, kullanılması, derin sonuçları olacak müsbet bir denemedir.

Parti, tarım istihsalinin gelişmesini sağlamak için, tekniğin ve donatımın islahını ve müstahsil güçlerin seviyesini yükseltmenin ve onları zamanımızda istenilen dereceye getirmenin kaçınılmaz olduğunu takdir eder. Tarım hâlâ traktör, biçer-döğ er otomobil ve daha başka tarım makinelerinin eksikliğinin acısını çekmektedir. Tamir servislerinin gelişmesi çok geri kalmıştır. Makinelerin kullanılması ve bakımı birçok ihtiyaçları ortaya koymaktadır. Kadroların, makinistlerin, mühendislerin ve kalifiye uzmanların hazırlanması.

Sovyetler Birliğinin elektrik enerjisi kaynaklarını kullanmaktaki geniş başarıları tanınmıştır ve bu münakaşa götürmez bir gerçektir: Bununla beraber köylerin elektrikleştirilmesi yeter değildir.

Merkez Komitesi tarım donatımının geliştirilmesi için konkre tedbirler teklif etti. Bundan evvel hiçbir zaman tarımda yatırımlar gelecek beş yıllık plândaki seviyeye, yani 7 milyar rubleye ulaşmamıştı. Bu toplam harbden sonra on dokuz yıl içinde tarımda yapılan yatırımlara eşittir. Bu paraların büyük kısmı makineleştirilmeye, kimya metotlarının uygulanmasına, kültürel ve sosyal maksatlarla yapılacak binalara, sulamanın geliştirilmesine ayrılacaktır.

Traktör, tarım makineleri ve otomobil istihsalinin artırılması için geniş bir program ön görülmüştür. Gelecek beş yıllık plân süresince traktör istihsalı yılda 625.000 yükselecektir. Bu 1964 yılı istihsalinin iki mislidir. Biçer-döğ er makineleri istihsalı yılda 84.000 den 125.000'e yükselecektir. Beş yıl içinde tarım ihtiyaçları için kamyon istihsalı, geçen beş yıl içinde 394.000'e karşı, 1.100.000 bulacaktır. Bu istihsalı sağlayabilmek için yenisinden 80 fabrika ve atelye donatılacaktır. Bunların yapımı için ayrılan yatırım dört milyar rubledir.

Gelecek beş yıl içinde 200 tamir fabrikasının, binden fazla ihtisas atelyesinin yapımı, ve hali hazırda işlemekte olan işletmelerin tamamen modernleştirilmesi ön görüldü. Tarımın elektrikleştirilmesi için çok önemli tedbirler de göz önünde tutulmuştur. Bu işle uğraşan servisler, tarımın elektrikleştirilmesi için bir perspektif plânı hazırlamakla ödevlendirilmişlerdir. Zira milli ekonomi için esas olan bu iş, gelecek yıllar içinde başarılmalıdır.

Tarımın genişletilmesi işinde agronominin başta gelen bir rolü var. Merkez Komitesinin dokümanları, halkın, bilginlerin araştırmalarından çok şey beklediğini gösteriyor. Esasen Merkez Komitesi ilmin en yüksek ölçüde yardım ve destek göreceğini belirtmişti. Merkez Komitesi, uzmanlara karşı

haksız tutumları, onların tecrübe ve bilgilerini küçümsemeleri suçlamıştır. Merkez Komitesi bu vesile ile Lenin'in «ilmi takdir etmeyi öğrenmeli mağrurların ve bürokratların «komünist» kibirini terk etmeli» sözlerini hatırlatıyor.

Merkez Komitesi kolhoz ve sovhozların gelişmelerinin nasıl sağlanabileceğini göstermiştir, yayınlanan vesikalar, bu iki tip kollektif işletme sisteminin daha uzun zaman yan yana kalacaklarını ve gelişmeye devam edeceklerini hatırlatıyor.

Brejnev yoldaş raporunda, «bugünkü devrede, ödevimiz bir şekilden ötekine geçişi hızlandırmak değildir, her türlü araçlarla bu iki kollektif işletme tipinin gelişmelerini ve zenginleşmelerini kolaylaştırmaktır,» dedi.

Bugünkü şartlar içinde, mesele, devlet mülkiyetinde olan işletmelerin gelişmesini ve kuvvetlenmesini sağlamak olduğu gibi, kolhozcu kooperatif mülkiyetinin de gelişmesini ve kuvvetlenmesini sağlamaktır. Bu sağlam maddi temel olmadan, tarımdan müstahsil güçlerin ilerlemesi diye bir soru olamaz. Kolhoz ve sovhozlardan hangisinin daha önemli olduğu, gelecekte tarımda tek tip kollektif işletme şeklinin hangisi olacağı sorusuna gelince, bu sorunun cevabı, ancak, pratikle, halk yığınlarının yaratıcı faaliyeti ile, komünizmin kuruluşundaki deneme ile verilebilir.

Merkez Komitesi sovhöz ve kolhozların gelişmelerine yarayacak tedbirleri de belirtti: Sovhoz, kolhoz işçileri ve tarım uzmanları ücretleri için de önemli bir ıslahat ön görmüştür. İş ücretleri ve teşvik edici materyal, bilimsel bir temel üzerinden teşkilâtlandırılmalıdır. Ekonomi ilmi bu meselelerin de çözülmesine yardımcı olmalıdır.

Merkez Komitesinin, Mart toplantısının kararlarının onlamı şu noktalarda kendini gösteriyor: Tarım üretiminde yeni plânlama sistemi. Burada yalnız kesin satın alma hacmi plânı tepede kararlaştırma konusu olacaktır. Bütün tarımda iktisadi hesaplama sisteminin uygulanması, kolhoz ve sovhozların ekonomik muhtarlığı. Bütün bunlar, tarım yönetiminde sosyalist demokrasinin gelişmesinde ileriye doğru önemli bir adımın atıldığını gösterir. Aynı anlayış içinde kolhozlarda iç demokrasinin ilerlemesi içinde önemli tedbirler alınmıştır.

Kolhoz sisteminin takviyesi için alınan başlıca tedbirlerden biri de Merkez Komitesinin tarım kooperatifleri için yeni bir tüzüğün hazırlanması ve 1966 da toplanacak olan kolhozların III. milli kongre hazırlıklarının hızlandırılmasıdır. Bu kongreden evvel kaza, eyalet, bölge ve cumhuriyet konferansları yapılacaktır. Bütün bu toplantılar, kolhozcu kooperatif sistemin, kendi kendini, demokratik, rasyonel bir şekilde idaresi için bir sağlam bir yapının meydana getirilmesine yarayacaktır.

•

Merkez Komitesinin Mart toplantısı şunu göstermiştir: Sosyalist toplumsal ekonomik sistem en ilerici ve ileri olmakla beraber, tam etkisini, ancak, yönetimin dürüst teşkilât şekilleri ile yürütüldüğü, ve devletin ekonominin

muntazam gelişmesini sağlayacak şekilde bütün ekonomi manivelaları rasyonel olarak kullandığı zaman gösterir. Bu sağlandığında sosyalist tarımın paha biçilmez üstünlükleri kendini gösterir. Sovyetler Birliğinin tarımı özellikle kuvvetlidir; istihsalde ve yatırımda, yüksek derecede merkezleşmeye ulaşmıştır. Bunlar, makineleşmiş entansif ve modern istihsal metotları için elverişli şartlardır. Sovyet tarımı, pazarı bolca tatmin edebilmek için bütün şartları birleştirmektedir. Bilim doğrudan doğruya tarımın ve hayvançılığın emrindedir; merkezde hazırlanan yüksek kaliteli kadrolar sayesinde, ilmin buluşları gecikmeden uygulanabiliyor.

Bununla beraber mevcüt imkânlardan fadalanabilmek için, sıkı bir çalışmaya ihtiyaç vardır. Merkez Komitesinin Mart toplantısı hakkında, Kuybişef bölgesi Bolşaya Çernigovka kazası Lenin adlı kolhozun başkanı N. Popov *Pravda* gazetesine yazdığı mektupta haklı olarak şunları kaydediyor: «Bazıları için öyle bir his yaratılacak ki, şimdi sanki her şey tekerlekler üzerindeymiş gibi yürüyecek, başarılar çalışmadan, gayret göstermeden elde edilecek. Böyle bir düşünce karşısında iyi bir his duymuyorum. İş başında olanlar bu sözlerle kapılmamalı, bu gevezelikler onlar için değildir. Ve kimsenin bu gevezeliklere ihtiyacı yoktur. . . Şimdi bizde gelişmek için büyük imkânlar vardır. Fakat bunlar yalnız imkânlardır. Şimdi mesele bu imkânlardan tartam olarak istifade etmek, ve onları istihsalin hızlanması için mullanmaktır. Bunun için de bilindiği gibi çalışmak, çok çalışmak gerek!»

Gerçekten de Merkez Komitesinin kararlarını uygulamak için çok çalışmak gerek; bu, yalnız tarım işçileri bakımından değil, makine inşaatçıları, kimyagerler, taşıt işçileri, bilginler, iktisatçılar bakımından da bu böyle. Doğrudan doğruya veya dolayısıyla, tarımın gelişmesi, milli ekonominin bütün kollarını, ve bütün halkı ilgilendirir.

Sosyalist tarımı geliştirmek için alınan önemli tedbirlerin, bütün halkın heyecanını harekete getireceğinden kimse şüphe etmiyor. Bu kararlar, uzmanların, ekonomi yöneticilerinin, bütün tarım emekçilerinin yaratıcı heyecanını harekete getirecekler ve onlara kabiliyetlerini gösterme, teşebbüs zihniyetlerini geliştirme ve sosyalist ekonomik sistemin geniş imkânlarından faydalanmayı sağlayacaklardır.

21 Ekim 1965 de Prag'da, «Barış ve Sosyalizm Problemleri» dergisi Redaksiyon Heyeti tarafından tertiplenen «Komünist Enternasyonalinin VII. Kongresinin 30-ncu yıldönümünü kutlama toplantısında Türkiye Komünist Partisi Birinci Sekreteri **Yakub Demir** yoldaşın okuduğu rapor.

Yoldaşlar!

Kominternin VII. Kongresi bir bakımdan milletlerarası komünist hareketinde yeni bir devreye doğru ilk adım sayılabilir sanıyorum. Biz türk komünistlerinin bu kongrenin tarihi önemini her geçen yıl biraz daha iyi kavradığımızı, vardığı sonuçların derinliğine biraz daha yaklaştığımızı söyleyebilirim. Bu sonuçların ruhunu ne kadar iyi kavırsak milletlerarası komünist hareketinin bugünkü ama meselelerini ve kendi partimizin özel vazifelerini o kadar iyi kavıyacağımıza inanıyorum. Otuz yıldanberi geçen olaylar VII. Kongrenin faşizme, emperyalizme, harbe karşı, ezilen halkların kurtuluşu, demokrasi ve sosyalizm uğrunda mücadelede çizdiği stratejik ve taktik hattın doğruluğunu ortaya koydu. Dünya komünist hareketi bu hat üzerinde tarihi zaferler elde etti.

Ben burada VII. Kongrenin aydınlattığı mücadele yolunda partimizin kendi ölçüsünde edindiği bazı tecrübeler üzerinde kısaca duracağım.

Türkiye Komünist Partisi, istilâcılara ve gericilere karşı silâhlı mücadelede bütün sosyal tabakalarının meydana getirdiği milli cephenin içinde doğdu ve bu cephenin ön saflarında savaştı. Milli burjuvazinin önderlik ettiği bu hareketin silâhlı mücadele safhası zaferle sona erdikten sonra milli birliği perkiten bağlar koptu. Memleketin sosyal ve politik hayatında hiçbir yenilik, değişiklik istemeyen yarı feodal toprak sahipleri ve komp-radorlarla bağlı bir kısım ticaret burjuvazisi milli cepheden ayrıldı. Memleketin politik ve ekonomik gelişmesinde, milli gelişmeyi engelleyen iç ve dış setlerin yıkılmasında menfaati olan milli burjuvazi ile ona bağlı büyük toprak sahiplerinin meydana getirdiği blok iktidara hâkim oldu. Emekçi yığınların bekledikleri köklü sosyal reformlara, tam bir ekonomik ve politik bağımsızlığın gerektirdiği kesin tedbirlere karşı olan bu blok emper-

yalizme ve gericiliğe karşı mücadelesinde işçi sınıfıyla, emekçi yığınlarla işbirliğine, cephe birliğine yanaşmadı. Tersine, emekçi sınıflara karşı baskı politikasını sertleştirdi, komünist partisini kapattı.

Burjuvazi daha kurtuluş harbinin devam ettiği günlerde, milli hareketin demokratik bir yönde gelişmesi ihtimalini önlemek için, komünist partisine ve ona sempatican teşekküllere karşı şiddetli tedbirlere başvurmuştu. Şimdi, gerici kuvvetlerin desteğini kaybedince komünistler üzerinde baskısını yeniden artırmak lüzumunu hissetti. Çünkü iktidarı paylaştığı toprak ağalarının güvenini kaybetmemek ve Batıya hoş görünmek istiyordu.

Kurtuluş harbi sonunda milli burjuvazinin, gerici kuvvetlerle mücadelede bir kısım büyük toprak sahipleriyle işbirliği yapmayı tercih etmesinde Türk komünistlerinin daha önce işlenmiş taktik hatalarının payı olmadığı söylenemez. Milli mücadele yıllarında Meclisin içinde ve dışında komünistlerle işbirliğine, ilerici güçlerle milli cepheyi devam ettirmeğe, milli hareketi sosyal bir devrim istikametine doğru yöneltmeğe yatkın kuvvetli bir akım bulunduğu, idareciler arasında samimi ve nüfuzlu taraftarları olduğu bir gerçektir. Fakat henüz yeni kurulmuş olan komünist partisinin o günkü şartların yarattığı karışık ve çetin meselelerin çözümüne yetecek tecrübesi yoktu. Türk komünistleri, idareci çevrelerin, gerek emekçilerin hak ve menfaatlerine aykırı tutumuna, gerek tereddütlü, hattâ ikiye bölünmüş dış politikasına şüphesiz ki, göz yumamazlardı. Fakat Milli burjuvazinin, bu veya şu sebeple kendisine bağlı büyük toprak sahipleriyle işbirliğini, zayıf, teşkilatsız, köylülükle bağırsız işçi sınıfına tercih etmeğe, ona karşı cephe almağa zorlayacak ölçüsüz hareketlerden çekinmek gerekti.

Milli kurtuluş mücadelesi sona erdikten sonra, özellikle 1925 yılından sonra TKP çok çetin şartlar altında savaşmak zorunda kaldı. Partinin önünde yeni vazifeler duruyordu. Milli hareketin, yeni safhası, kazanılan politik bağımsızlığın kuvvetlendirilmesi, ekonomik bağımsızlığın sağlanması ve halkın beklediği köklü sosyal reformların gerçekleştirilmesi uğrunda mücadele safhası başlamıştı. Emekçi sınıfların ihtiyaç ve isteklerine göz yuman, emperyalist Batı devletleriyle, yabancı sermaye ile uzlaşma eğilimi gösteren milli burjuvazinin memleketi sürükleyeceği yolun tehlikeli bir yol olmayacağını düşünmek zordu. Her türlü sosyal haktan yoksun dağıntık işçi sınıfının teşkilâtlandırılması, köylülükle bağlarının kurulması gerekti.

Burjuvazi iktidarını kuvvetlendirdikçe emekçi sınıflar üzerinde baskısını daha da artırıyordu. İktidardaki milli burjuvazi-büyük toprak sahipleri blokunun menfaatlerini aksettiren parti (CHP) fabrikatörle işçi, toprak ağasıyla ırgat arasında bir sınıf farkı kabul etmiyor, işçiye patron karşısında menfaatini müdafaa hakkı tanımıyordu; Türkiyede halledilmesi gereken bir toprak meselesinin varlığını inkâr ediyordu. Komünist partisi, emekçi sınıflara karşı bu gerici politikasından ötürü milli burjuvazi ile uzlaşmaz bir mücadele halindeydi.

Fakat genel politik tutumu bakımından milli burjuvazi ilerici karakterini

henüz muhafaza ediyordu. Devletin idari bünyesinde yapılan değişiklikler, ortaçağ kanunlarının kaldırılarak burjuva hukuk normlarının getirilmesi, kültürel alanda yapılan reformlar, halkın beklediği köklü reformları karşılamaktan uzak olsalar da, Türkiye'nin milli kalkınmasına, derebeylik artıklarının zayıflamasına yardım etmeleri bakımından ileri bir karakter taşıyorlardı. Türkiye'nin dış politikada barışçı ve anti-emperyalist tutumunu muhafaza etmesi bunun ayrı bir tarafıdır. Türk burjuvazisinin bu iki yönlü tutumu karşısında komünist partisinin çok ustalıkla hareket etmesi, ve kıvrarak bir taktik kullanması gerekiyordu. Buna engel olan sebeplerden biri, işçi sınıfına, onun dâvasına, ideolojisine yabancı birtakım unsurların o sıralarda partinin idaresi organlarında önemli bir rol oynamalarıdır. Bu unsurlar çok geçmeden içyüzlerini açığa vurarak burjuvazinin dilini kullanmaya, Türkiye'de bir işçi sınıfı olmadığını, işçi sınıfının doğuş halinde bulunduğunu iddia etmeye başladılar. Onlara göre işçi sınıfı ortaya çıkıncaya kadar komünist partisi Kemalistlerin izini takibetmeli, bir kış uykusuna yatmalıydı. 1925 den 1928-e kadar memlekette birbirini takibeden ve özellikle çeşitli yabancı imtiyazlara karşı girişilen grevleri, onlar işçi hareketi saymıyorlardı. Adana-Nusaybin hattında hükümetin üzerlerine silâhlı kuvvetler sürerek ateş açtığı Türk işçileri onlara göre sınıf savaşçıları sayılmazdı. Bu likidatörlerin, partiden atıldıktan sonra çok geçmeden burjuvazinin hizmetine girdiklerini ve Kemalizmin en gözde nazarıyecileri kesildiklerini gördük.

Partimizin verimli faaliyetini engelleyen sebeplerden biri de parti içinde sekterlikle, dogmatizmle savaşa gereken önemin verilmesidir. Emperyalizmle silâhlı savaşın zaferle sona ermiş olmasına rağmen, milli bağımsızlık mücadelesinin henüz sona ermediğini düşünenlerimiz pek azdı. Emperyalizmin yeniden memleketimize nüfuz etme gayretlerinin kınılması, ekonomik köklerinin sökülüp atılması, onu destekleyen gerici kuvvetlere karşı ve memleketin muhtaç olduğu köklü sosyal reformların gerçekleştirilmesi uğrunda mücadelede sadece emekçi sınıfların menfaati olmadığı düşüncesi bizi pek meşgul etmiyordu. Bu yüzden ilerici hareketlerinde milli burjuvazinin desteklenmesi işi de çoğu zaman havada kalıyordu. Onun ileri adımları çok sekter bir görüşle değerlendiriliyordu. Milli burjuvazinin, kendi sınıf çıkarları için de olsa, yaptığı reformlar, memleketin ekonomik ve sosyal gelişmesine, milli bağımsızlığın kuvvetlenmesine yardım eden ileriye doğru atılmış adımlardı. Onların yalnız sınıfı karakterleri üzerinde durmak, kifayetsizliklerini belirtmek, onları desteklememeğe eşitti. Bu tutum partimizin kitlelere nüfuzunu yavaşlatmış, emperyalizme, gericiliğe karşı mücadelenin gelişmesine, genişlemesine engel olmuştur. Üstelik komünist partisi üzerindeki baskının artmasına yol açmıştır.

Milli burjuvazi Batıya sempatisini gizlememekle beraber, milli bağımsızlık konusunda hassastı, memleketi Batı emperyalistlerinin kucağına atmak istiyen kompradorlarla bağlı gerici muhalefetle mücadeleden geri durmuyordu. 1930 yılında Kemalist burjuvazi, iktidarı ele geçirmek için

faaliyetlerini artıran bu muhalefetin mukavemetini kırarak, yabancı imtiyazların bir kısmını daha millileştirdi, milli ekonominin gelişmesini önleyen engellere karşı yeni tedbirler aldı. Yabancı tekellerin ve yerli gericiilerin mukavemetine rağmen, tatbikine geçilen etatizm politikası, memleketin ekonomik bağımsızlığına hizmet etmesi bakımından ileri bir hareket sayılırdı.

Türkiye, milli kurtuluş sıralarında olduğu gibi, ekonomik bağımsızlık mücadelesi devrinde de Sovyetler Birliğinin dostça ve karşılıksız yardımlarını görüyordu. Milli sanayiın kalkındırılması için 1932 yılında Sovyetler Birliğinin Türkiye'ye açtığı uzun vadeli, faizsiz kredi ile ve sovyet uzmanlarının yardımıyla memleketimizde büyük sanayi işletmeleri kurulmağa, Sovyetler Birliğinde Türk teknisyen kadroları yetiştirilmeğe başladı.

Milli bağımsızlığın kuvvetlendirilmesi gayretleri Türkiye'nin dış politikasında da görölüyordu. 1930 yılları başında ve daha sonra iki memleketin ileri gelen devlet adamları arasında karşılıklı ziyaretler birbirini takibetti. İki memleket arasında bağlanan dostluk ve tarafsızlık antlaşması 1935 yılında imzalanan bir protokolle on yıl uzatıldı. Milletlerarası meselelerde Türkiye Sovyetler Birliğinin barış politikasını destekliyordu.

Fakat emperyalistler boş durmuyorlar, Türkiye'ye nüfuz etmek, onu kendi taraflarına çekmek için her yola başvuruyorlardı. Almanya Türkiye'nin ekonomik kilit noktalarını ele geçirmeğe çalışıyordu. Hitler Almanyası gayretlerini daha da artırdı. Habeşistana saldıran faşist İtalya Türkiye'ye karşı niyetlerini gizlemiyordu.

Kominternin VII. Kongresi sıralarında Türkiye'nin genel durumu böyleydi. Kongre partimize yeni bir faaliyet devri açacak anahtarını verdi. Parti kendine yeni bir savaş yolu tâyin etti; Ozamanki İsmet İnönü hükümetinin, memleketin milli bağımsızlığına sosyal gelişmesine hizmet eden, memleketin ve halkın yararına olan bütün icraatında aktif olarak desteklenmesine karar verdi. Partiye bağlı gizli işçi sendikaları ve gizli Komünist Gençlik Teşkilâtı kaldırılarak üyeleri legal işçi ve gençlik teşkilâtlarına girmekle görevlendirildi. Sekterlikle mücadelenin olumlu sonuçları gerek işçi, gerekse gençlik hareketinde çok geçmeden kendini gösterdi. Sendika hareketinde sola doğru bariz bir kayma oldu. Legal solcu sendikalar ve sendika önderleri Türkiye işçi hareketinde önemli bir rol oynamaya başladılar. Gençlik hareketi canlandı. Gençliğin, özellikle üniversite gençliğinin inisiyatifi arttı. Evvelce aşırı nasyonalist çevrelerin etkisi altında olan bu hareketin yönü değişti. İlerici gençliğin sesi daha gür çıkmaya başladı.

Harbe karşı mücadelede, geniş kitlelerle bağları zayıf olan partimiz, gizli parti yayınlarıyla yetinemezdi, legal imkânlardan faydalanmağa ve sesini geniş kitlelere duyurmağa çalıştı. İlerici basında faşizme ve harbe karşı fiili ve, kendi ölçümüze göre kuvvetli bir cephe meydana geldi. Yurtsever aydınlar bu mücadelede önemli rol oynadılar.

Türk burjuvazisinin daha İkinci Dünya Harbi arifesinde sağa doğru kaymaya başladığı belliydi. İkinci Dünya Harbi sırasında Ankara hükümeti faşizm ajanlarını ve barış düşmanlarını faaliyetlerinde serbest bıraktığı halde, onlarla savaşanlar, Sovyetler Birliğini savunanlar üzerindeki baskısını artırdı, aktif komünistlerin çoğu tevkif edilerek Anadolunun ücra köşelerine sürüldü. Gizli çalışma şartlarının yarattığı zorluklar daha da arttı.

Truman doktrini ve Marşal plânının gerçek hedeflerini ortaya koymak için parti bütün legal ve illegal vasıtalarını harekete geçirdi. Komünist partisinin önceden haber verdiği tehlikenin gözle görülür bir şekil alması partinin otoritesinin yükselmesine yardım etti, yurtsever aydınların, gençlerin inisiyatiflerini artırdı. Barış uğrunda mücadele, özellikle Kore harbi sırasında teşkilâtli ve kitlevi bir şekil aldı.

Menderes hükümeti Türkiye'yi NATO'ya sokmağa hazırlanırken anti-komünizm kampanyalarına hız vermişti, 1951 yılı sonunda komünist partisine karşı genel bir taarruza geçildi. Yüzlerce komünist ve barışsever tevkif edilerek işkence odalarına tıkıldılar. Askeri ve sivil polisin birlikte idare ettiği ilk soruşturma en vahşice metotlarla iki yıl devam etti. Türkiye'nin bağımsızlığını ve barışı savunanları ağır cezalara mahkûm eden askeri mahkeme önünde, yoldaşlardan biri kendini şöyle savunmuştur:

«Barış bu memleketin ekmek kadar, su kadar muhtaç olduğu bir nimettir. Barış dâvası bu memleketin bağımsızlığıyla, varlığıyla doğrudan doğruya ilgilidir. Barışı savunmak yalnız komünistlerin değil, fikirleri, kanaatleri ne olursa olsun halkın bütün sınıf ve tabakalarının müşterek gayesi ve dâvasıdır. Fakat ne çareki emperyalizm ajanlarının serbestçe at oynattıkları, harp kundakçılarının teşvik ve himaye gördüğü bu memlekette barışın lâfını bile etmek nerdeyse suç sayılacak. Barış için mücadele etmek suçsa, bu suçu işlemek vazifedir. Hiçbir işkence, hiçbir tehlike ve tehdit vatanını, milletini seven bir insanı bu vazifeyi yerine getirmekten alıkoymaz.»

Bugün Kominternin VII. Kongresinin devrini yaşamıyoruz. Yeryüzünde çok şeyler değişti. Fakat emperyalizmin saldırgan yüzü değişmedi. VII. Kongrenin emperyalizme karşı mücadele için bize verdiği silâhlâr keskinliğini muhafaza ediyor. Şimdi Türk komünistlerinin önünde duran vazife, barış uğrunda mücadele, emperyalizme karşı, milli bağımsızlık uğrunda mücadelede kaybedilmiş mevzilerin geri alınması, kuvvetlendirilmesi ve memleketin ekonomik ve sosyal gelişmesini engelleyen setlerin ortadan kaldırılması uğrunda mücadeledir. Bu mücadelede Komünist Partisi memlekette artık yalnız değildir. Diğer birçok siyasi ve sosyal kuvvetler filen bu mücadeleye katılmış bulunuyor. Gelişen olaylar, Türkiye'de milli burjuvazinin topyekûn yabancı sermaye ile bağlandığı, menfaatlerinin emperyalizle birleştiği ve artık memleketin sosyal ve politik hayatında hiçbir zaman, olumlu, ileri bir rol oynayamayacağı, bunun için milli demokratik cephe şiarının memleketimizin şartlarına uygun olmadığı düşün-

cesini savunanları doğrulamamıştır. Daha 1948 yılında Türk burjuvazisinin emperyalistlerle kucaklaştığı ilk günlerde TKP gizli teşkilâtlara bir bildiri göndererek tutulan yolun, milli burjuvazi de dahil, bütün halkın menfaatlerine aykırı olduğunu, «memleketin bütün yurtsever kuvvetlerinin anti-emperyalist ve demokratik bir plâtfom etrafında birleştirilmesi gerektiği» yolundaki parti görüşünü bildirmişti. Partinin faaliyeti, memleketi başıboş giren yabancı sermayenin gittikçe artan ezgisinin milli burjuvazide er veya geç bir tepki yaratacağı ve mücadelenin politik alana çevrileceği inancına göre ayarlandı.

TKP Türkiye'deki son parlamento seçimlerinden bir müddet önce bir bildiri yayınladı. Bu bildirinin başlıca hedefi, memleketi emperyalizmin yabancı tekellerin boyunduruğu altında tutmakta menfaati olan, halkın kazanılmış haklarının geri almayı, sosyal reformların gerçekleştirilmesini önlemeyi amaç edinen gerici kuvvetlere karşı ilerici kuvvetlerin birliğini sağlamak, Sovyetler Birliği ile ve bütün barışsever devletlerle dostça münasebetler kurma amaç veya eğiliminde olan siyasi partileri desteklemek, gerici kuvvetlerin karşısında tek çepheye doğru yöneltmekti. Seçimler yaklaştıkça ve seçim mücadelesi kızıştıkça ilerici siyasi ve sosyal teşekkülleri ve grupları birbirinden ayıran özel amaçların bir tarafa bırakılarak, gericiler karşısında onları birleştiren müşterek amaç ve şiarların seçim propagandalarında ağır basmaya başladığı görüldü.

Cumhuriyet Halk Partisi içinde milli burjuvazinin sol kanadının ağır basmaya başladığı belliydi. İsmet İnönü hükümetinin, özellikle son devirlerinde bu baskının tesirleri görüldü. Seçimler sırasında CHP, içindeki sağcı kanadı aleyhine çevirmemek için, adımlarını ölçülü atmak zorunluğunu duydu. Gericiler Adalet Partisi, rakibinin bu sağcı kanadının oylarını kendine çekmek için her çareye başvurdu. Buna rağmen CHP seçim propagandalarında bağımsız ve haysiyetli bir dış politika, toprak reformu, petrollerin millileştirilmesi, yabancı sermayeye verilen özel hakların sınırlandırılması gibi ilerici şiarlar üzerinde ayak diredi.

CHP'nin gençlik teşkilâtları yayınladıkları bildirilerle, kitlevi çıkışlarıyla çok daha ileri giderek, emperyalizme, Batı ile yapılan köleleştirici anlaşmalara karşı açıkça hücumla geçtiler; işçi hareketlerine karşı yapılan baskıları protesto ettiler; işçi sendikalarıyla müşterek protesto gösterileri tertiplediler; hattâ kapitalist gelişme yolunun Türkiye için bir çıkmaz olduğunu ilân ettiler. Bu gelişme Halk Partisinin ilerigelen birçok idarecilerinde de görüldü.

Seçimlerden bir müddet önce, aralarında birçok profesörler, sendika liderleri, 1960 askeri hükümet darbesine katılmış daimi senatörler, tanınmış yazarlar, sanatçılar, gençlik derneği başkanları bulunan büyük bir partisizler gurupu müşterek bir bildiri yayınladı ve memleketin bütün ilerici güçlerini, milli bağımsızlığa karşı olan, Türkiye'yi emperyalist devletlerin peyki halinde tutma politikasında ayak direyen, yurdun yeraltı ve yerüstü servetlerinin millileştirilmesini, demokrasinin geliştirilmesini,

reformların, özellikle toprak reformunun gerçekleştirilmesini engelleyen gerici kuvvetlere karşı birleşmeğe çağırdı. Bu çağırını, milli demokratik cephe fikrinin memleketimizde oldukça gelişti ve gerçekleşmeye doğru yöneldiğini göstermesi bakımından önemlidir.

Biz komünistler, siyasi görüşleri, inançları, gayeleri ayrı ayrı olan insanları, insanlığın müşterek düşmanı olan emperyalizme karşı, milletler için müşterek bir felâket kaynağı olan harbe karşı birleştirmeyi vazife edinmiş bulunuyoruz. Dünya komünist hareketinin birliğini, kendi birliğimizi korumakta, kuvvetlendirmekte karşılaştığımız güçlük bizi ümitsizliğe düşüremez. Bütün komünist ve işçi partilerinin müşterek gayreti bu güçlüğü halledebilir ve halletmelidir.

İÇİNDEKİLER

G. Eman, A. Levkovski

Proletaryanın sınıf müttefikleri 781

Ç. Cagan

İrkçiliğe ve faşizme karşı demokrasi ve bağımsızlık uğrunda yürütülen savaş 794

Barbu Zaharescu

Romen Komünist Partisi'nin IX. Kongresi 807

Pedro Motta Lima

Lâtin Amerikada devrimci süreç ve demokrasi sorunları 817

LÂTİN AMERİKA – DÜN VE BUGÜN

Lâtin Amerikada siyasi partiler 830

OKUYUCULARIMIZIN SORULARINI CEVAPLANDIRIYORUZ

Apartheid'a karşı savaş 840

SOSYALİZMİN KURULUŞ MESELELERİ

Sovhoz ve kolhozların ekonomik bakımdan sağlamlaştırılması 849

ÖZEL SAYFALARIMIZ

Türkiye Komünist Partisi Birinci Sekreteri **Yakub Demir** yoldaşın
Kominternin VII. Kongresinin 30-uncu yıldönümünü kutlama toplantısında okuduğu rapor 858



İngilizcesi:

Central Books Ltd., 37 Grays Inn Road, London, W. C. 1.

İtalyancası:

Libreria Rinascita, Via delle Botteghe, Oscure 2. Roma

Almancası:

«GLOBUS»-Vertrieb ausländischer Zeitschriften, Wien XX,
Höchstödtplatz 3

Yunancası (Kıbrıs'ta):

Laikon Praktorion, Tricoupi Street, 53 r., Nicosia

Ruşçası:

Stredisko pro rozsirovani tisku, Praha 6, Thákurovo 3

Fransızcası:

Societe d'Edition et d'Enformotion 9, Boulevard des Itoliens Paris (2e)

İspanyolcası:

Ediciones Pueblos Unidos Cosilla Correo 589, Montevideo

Japoncası:

Nauka Ltd., 2, Kanod-Zinbocho 2-chome, Chiyoda-ku, Tokyo

İsveç dilinde:

Arbetarkultur, Söderarmsvagen 36, Johanneshov 6, Stockholm

Bulgarcası:

Roznoiznos, 1, Rue Tzar Assen, Sofia

Türkçesi:

«YENİ ÇAĞ» – Stredisko pro rozsirovani tisku, Proha 6,
Thákurova 3

Fiyatı 1 lira